Apare bilunar

REVISTA CULTULUI MOZAIC

Anul XVII • AV 5732 • 14 pagini, 1 leu

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : BUCUREȘTI, STR. SF. VINERI 9 — TELEFON 15.50.90

Nr. 281

1 AUGUST 1972

Sărbătorirea Eminenței Sale d. Șef rabin dr. Moses Rosen

Aniversările oamenilor a căror viață este pusă în slujba obștei nu sînt numai evenimente personale, ci sărbători ale colectivității. Această idee — exprimată de mai mulți vorbitori — și-a aflat o deplină ilustrare cu prilejul sărbătoririi Eminenței Sale d. Șef rabin dr. Moses Rosen, la împlinirea vîrstei de 60 de ani. Întreaga obște evreiască din România a celebrat această aniversare ca o sărbătoare a ei, prilejuind o amplă trecere în revistă a înfăptuirilor din ultimii 25 de ani, de cînd este păstorită de Eminența Sa. În același spirit a fost și participarea oaspeților din străinătate eminente personalități rabinice, conducători de comunități și reprezentanți ai unor importante organizații evreiești internaționale. În zilele premergătoare sărbătoririi, vizitînd instituțiile noastre de cult, cultură și asistență, ei au luat cunoștință în mod nemijlocit de aceste realizări, pentru care au avut numai cuvinte de respect și admirație. Acest contact direct cu realitatea noastră de zi cu zi a constituit cel mai potrivit preludiu al sărbătorii de la 30 iulie...

Și tot ca un preludiu — emoționant în sine și profund semnificativ pentru stilul de lucru al sărbătoritului — ni s-a părut solemnitatea de vineri 28 iulie, cînd clericii și reprezentanții comunităților din țară au prezentat felicitările lor și ale coreligionarilor din comunitățile respective. În frumoasa sală din strada Popa Soare — și ea o realizare din ultimii ani a sărbătoritului — se găseau conducători ai marilor comunități, dar și reprezentanți ai unor obștii de numai cîteva familii. Cu toții însă au simțit aceeași dorință vie de a veni să aducă omagiul lor respectuos păstorului nostru spiritual, care — ca să împrumutăm expresia folosită de președintele comunității din Iași — în chestiuni de cult și comunitate nu cunoaște noțiunea de mic și mare, toate chestiunile și toate comunitățile considerîndu-le mari și importante.

După alocuțiunea domnului doctor S. Caufman, președintele comunității ieșene, reprezentanții comunităților s-au prezentat, rînd pe rînd, în fața Eminenței Sale, exprimîndu-i felicitări, mulțumiri pentru activitatea depusă și urări de viață lungă, împreună cu distinsa d-sale soție. A fost o manifestare emoționantă prin sobrietatea ei, ilustrînd legătura trainică dintre conducătorul nostru spiritual, obște și membrii săi.

Serviciul divin din Kabalat Șabat din această vineri a avut la templul coral un caracter deosebit. Căci de data aceasta bucuriei întîmpinării Șabatului i s-a adăugat bucuria de a primi oaspeți de seamă, veniți la sărbătorirea obștei noastre. Această seară a fost cosacrată întîmpinării, cu respectul, considerația și venerația datorate unui ilustru erudit al Torei și conducătorului spiritual al unei obști sfinte — Eminenței Sale Shlomo Goren, Șef rabinul orașului Tel Aviv.

Distinsul oaspete a fost primit cu ceremonialul indicat în această împrejurare. În timp ce corul templului intona urarea de Baruh Aba, Șef rabinul Goren, însoțit de conducătorul nostru spiritual și de ceilalți conducători ai obștei bucureștene, a fost condus la amvon și instalat la loc de onoare. În predica rostită, d. Șef rabin dr. Moses Rosen a înfățișat semnificația prezenței în mijlocul nostru a veneratului oaspete. Șef rabinul Shlomo Goren și-a exprimat bucuria de a se afla aici, admirația pentru realizările obștei, de care a luat cunoștință în mod nemijlocit. D-sa a subliniat rolul Eminenței Sale d. Șef rabin dr. Moses Rosen în menținerea tradiției Torei, învățăturii și a binefacerii în sinul obștei evreiești din România.

După serviciul divin, oaspeți și gazde s-au regăsit în cadrul frumos al restaurantului ritual din strada Popa Soare, la un Oneg Șabat, manifestare tradițională. La această masă festivă au luat parte enoriași de vază, clerici, cursanți ai Talmud-Torei etc. Frumoasele cîntece intonate de corul dirijat de maestrul Haim Schwartzman au stîrnit admirația tuturor.

La această masă, d. prim rabin al comunității din Budapesta, Iehuda Avram Salgo, a rostit divrei Tora, comentînd pericopa săptămînii. Dl. Șef rabin dr. Moses Rosen a înfățișat oaspeților din țară și celor veniți de peste hotare semnificația Oneg Șabatului în obștea noastră, manifestare religioasă și tradițională care contribuie la apropierea dintre coreligionari tineri și vîrstnici, la păstrarea cîntecului, folclorului și a celorlalte valori spirituale.

Serviciul divin de sîmbătă dimineață de la templul coral s-a desfășurat cu participarea reprezentanților comunităților din țară, precum și a oaspeților de peste hotare. Dl. rabin dr. Artur Hertzberg, președintele Congresului evreiesc american, a rostit un cuvînt de salut sărbătoritului.

(Continuare în pag. a V-a)

OASPEȚI DIN STRĂINĂTATE

Personalități proeminente ale vieții evreiești, conducători de comunități și mari organizații religioase au ținut să onoreze cu prezența lor ceremoniile prilejuite de aniversarea Eminenței Sale d. Șef-rabin dr. Moses Rosen.

Din *Israel* au venit să ia parte la bucuria obștei noastre: Eminența Sa d. *Shlomo Goren*, Șef-rabinul orașului Tel Aviv, cu soția; *Itzhak Korn*, deputat în Knesset, președintele Asociației evreilor originari din România, cu soția.

Anglia: Dr. *Alderman Michael Fiedler*, președintele lui Board of Deputies; rabinul *Wolff Gottlieb*, șef-rabinul Scoției;

Franța: d. *Armand Kaplan*, șeful departamentului Relații externe din Congresul Mondial Evreiesc.

S.U.A.: Rabi dr. *Arthur Herzberg*, președintele Congresului evreiesc american, cu soția; rabi *Arthur Shneer*, președintele lui Appel of Conscience, cu soția; *L. Bergman*, președinte de onoare al org. religioase „Mizrahi" din S.U.A.

Elveția: d-na și d. *Louis Horovitz*, director general al Joint-ului; dr. *Gerhard Riegner*, secretar general al Congresului Mondial Evreiesc; d-na și d. *Zaidman*, director general al organizației Hias.

R.P. Ungară: dr. *Geza Seifert*, președintele Federației Comunităților Evreiești din Ungaria, cu soția; rabin *Iehuda Avram Salgo*, șef-rabinul cultului mozaic din Ungaria;

R.S.F. Iugoslavia: Dr. *Lavoslav Kadelburg*, președintele Federației Comunităților Evreiești din Iugoslavia, cu soția; dr. *I. Serafici*, vicepreședintele Federației Comunităților Evreiești din Iugoslavia;

Grecia: *Joseph Lovinger*, președintele Consiliului central al Comunităților Evreiești din Grecia.

TELEGRAME

Eminenței Sale
Doctor *Moses Rosen*
Șef rabinul cultului mozaic din Republica Socialistă România

Cu prilejul împlinirii vîrstei de 60 de ani rog pe Eminența Voastră să primească sincere felicitări și cele mai bune urări de sănătate și fericire personală.

EMIL BODNARAȘ
Vicepreședinte al Consiliului de Stat
al Republicii Socialiste România

Eminenței Sale
Domnului Șef rabin dr. *Moses Rosen*
Deputat în Marea Adunare Națională

La cea de a 60-a aniversare a zilei Dv. de naștere, vă rog să primiți expresia celor mai călduroase felicitări și urările cele mai bune de sănătate, fericire și viață îndelungată.

ȘTEFAN VOITEC
Președintele Marii Adunări Naționale
a Republicii Socialiste România

A APĂRUT

CALENDARUL LUAH PE ANUL 5733 (1972—1973)

Calendarul cuprinde un bogat material privitor la datini și obiceiuri pe întreg anul 5733, explicarea principalelor noastre cărți religioase, textul rugăciunilor Kadiș, Izkor, binecuvîntări la Tora etc.

Calendarul pe anul 5733 mai cuprinde:
Cifre și fapte din activitatea comunităților noastre;
Sinagogi și temple din România;
Aforisme talmudice, folclor hasidic etc.
Prețul unui exemplar: 2 lei.
Comenzile se pot adresa din timp Federației Comunităților Evreiești Mozaice, București, str. Sf. Vineri nr. 9.

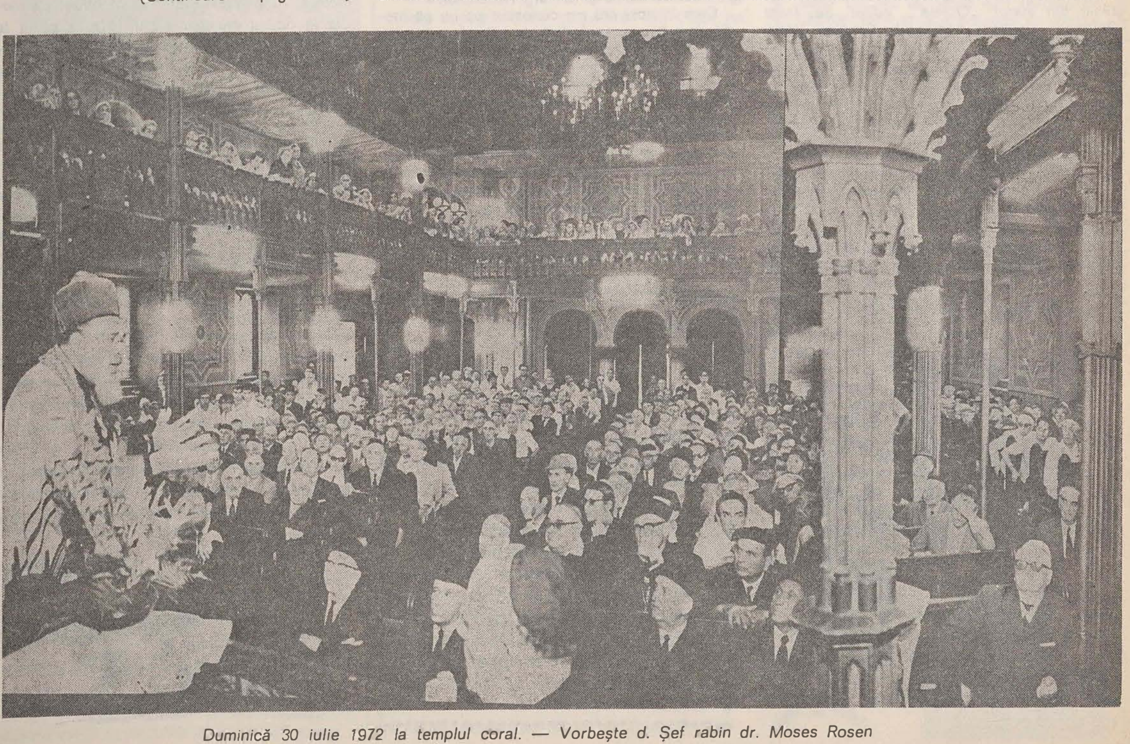

Duminică 30 iulie 1972 la templul coral. — Vorbește d. Șef rabin dr. Moses Rosen

EVOCĂRI

F. ADERCA

de I. PELTZ

Era și un priceput secretar de redacție, ceea ce l-a determinat pe Tudor Arghezi să-i încredințeze, într-o vreme, „bucătăria" *Biletelor de papagal*, minusculul cotidian care a repurtat mari succese și a constituit, în presa noastră

Dacă trăia, împlinea în această primăvară vîrsta de 81 de ani.

Poet, romancier, dramaturg, eseist, ziarist, a desfășurat o vastă activitate scriitoricească pe parcursul deceniilor și s-a manifestat ca unul dintre cei mai originali oameni de condei.

Acum cincizeci de ani și mai bine lucram în redacția ziarelor *Izbînda* și *Avîntul*.

Acolo l-am reintîlnit, după ce ne cunoscusem imediat după primul război mondial, în redacția ziarului *Scena*.

Pornind din Puieții Tutovei, cu moldovenești amprente spirituale, a descins în Craiova oltenească, unde a stat ani de zile, ca să vie, apoi, în București, pe care nu l-a mai părăsit.

Ar fi greu să-mi reamintesc la cîte gazete și reviste a colaborat.

Temperament complex, vehiculat de variate aspirații, a simțit nevoia să *comunice* cît mai mult și cît mai multe.

Și, din cîte îmi amintesc, numele său a apărut cînd în ziarul *Rampa*, cînd în *Lumea*, cînd în *Zorile*. Iar dintre revistele literare la care și-a dat contribuția, îmi amintesc de cîteva pe care cred util să le pomenesc: *Sburătorul*, *Viitorul social*, *Ideia europeană*, *Bilete de papagal*, *Adevărul literar și artistic*, *Umanitatea*, *Lumea evree*, *Contemporanul*, *Viața Românească*, *Haticvah*.

La cenaclul *Sburătorului*, al cărui director a fost, marele critic și în același timp exemplar de o rară omenie — l-am numit pe E. Lovinescu — ne-am reintîlnit, adesea, și am avut prilejul ca de altminteri toți participanții, să-i prețuim și talentul și sprinteneala spiritului său permanent agitat.

La *Sburătorul* a citit ani de zile proză, teatru, studii. Veneau mulți, acolo, cu tot felul de producții mai mult sau mai puțin literare — și, cum era și firesc, erau mai mult sau mai puțin ascultați. N-aveau, cum se spune, toți audiență la public. Aderca, însă, era ascultat cu atenție și lectura sa era întotdeauna interesantă.

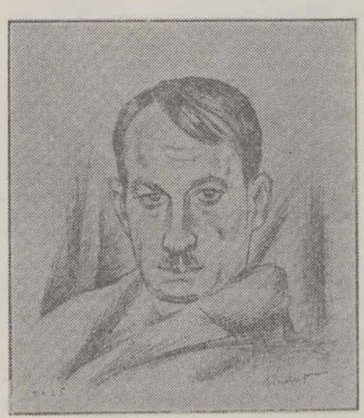

Cum e de presupus, dacă îl asculta lumea cu atenție și dacă poeziile sau schițele sau eseurile pe care le citea stîrneau interesul ascultătorilor, asta nu însemna că nu declanșa și unele polemici. Tocmai pentru că producția sa literară era interesantă, tocmai de aceea suscita discuții.

Îmi aduc aminte că Liviu Rebreanu îi reproșa faptul că se aplică în multe genuri și că ar fi bine să se fixeze: poet sau romancier, eseist sau dramaturg.

Lovinescu a intervenit, susținînd că a impune scriitorului să se realizeze într-o singură direcție constituie o greșeală.

I-a răspuns lui Rebreanu și Aderca, făcînd o adevărată pledoarie *pro domo*, cu argumente atît de puternice, cu citarea exemplelor din literatura română, ca și din cea universală, încît participanții la acea ședință a *Sburătorului* i-au dat dreptate.

Nu știu dacă Aderca avea studii universitare, dacă a absolvit vreo facultate. Știu, însă, că aidoma lui Barbu Lăzăreanu, poseda o cultură întinsă, o cultură cu adevărat enciclopedică.

de pe vremuri, o întreprindere cu totul deosebită de celelalte ziare. E inutil să spun că Arghezi era extrem de exigent și dacă l-a „uns" pe Aderca secretarul său de redacție, însemna că-i prețuia multiplele însușiri. Și, într-adevăr, Aderca a făcut treabă bună la *Bilete de papagal*.

Ne-am întîlnit și în redacția revistei *Vremea*, care a fost una din cele mai bune, mai serios redactate reviste pînă la 1940, cînd conducerea publicației a trecut din mîna democratului Vladimir Donescu în aceea a fratelui său, șovinistul Constantin Donescu.

Cînd în 1930 editura *Națională* a tipărit revista literară de avangardă *Zodiac*, al cărei director am fost, în paginile ei apărea și numele lui Aderca. Contribuția lui era, ca de obicei, variată. Îmi amintesc, de pildă, de o interpretare strict personală a teatrului lui Shakespeare. Aderca, într-un mic studiu pe care l-a publicat în *Zodiac*, îi numea *un dramaturg de avangardă*. Shakespeare — dramaturg de avangardă!

În pofida originalității acestei interpretări, studiul a fost luat în considerare, comentat, apreciat.

La vîrsta de 21 de ani apare cu prima sa plachetă de versuri *(Stihuri)* în editura Benvenisti din Craiova.

În același an — și tot în editura inimosului Benvenisti — au apărut alte două plachete de poezii: *Fragmente și romanțe* și *Prin lentile negre*.

După nouă ani, apare cu un volum de nuvele: *Domnișoara din strada Neptun*, iar mai aproape de noi, cu un roman: *Aventurile domnului Ionel Lăcustă Termidor* — acesta din urmă în editura Națională — Ciornei.

Cu ani în urmă, a publicat alt roman *(Țapul)* în editura prestigioasei *Vieți românești*.

Nuvele și romane a continuat să tipărească, în același timp cu studii — cum a fost cartea sa: *Idei și oameni*, în editura Ancora sau *Mic tratat de estetică* — în aceeași editură.

În dorința de a prezenta opiniile unor personalități din viața noastră culturală asupra fenomenului estetic, Aderca a strîns într-un volum *(Mărturia unei generații)* convorbirile avute cu diferiți oameni de cultură.

În poezie a abordat variate subiecte. Sînt demne de reținut cele biblice: *Esther*, *Semnal* etc.

Activitatea sa literară și publicistică, măcar că prodigioasă, nu i-a putut crea o bază materială. A trebuit, deci, să devie funcționar al Ministerului Muncii de pe vremuri. Serviciul acesta îi răpea mult timp, dar, în pofida condiției grele de slujbaș, Aderca n-a încetat să scrie.

Poetul n-are vîrstă, oricînd trece pe tărîmul celălalt, trece prematur. De aceea și despre Aderca putem spune că a murit prea devreme: avea încă multe de spus!

CONSTRUCTORII DE NAVE ROMÂNEȘTI

Noua navă de 7 500 tdw, a doua din seria navelor de acest tip, a fost lansată la apă. Aceasta este cea mai rapidă navă de construcție românească, avînd caracteristici tehnice superioare. Viteza de 15,98 noduri pe oră îi asigură o autonomie în navigație de 8 000 mile marine, acoperind distanța România—America Latină fără nici o acostare.

Așa cum prevede programul de dezvoltare a șantierului naval Galați, în anii următori se vor realiza aici trei fluxuri tehnologice și anume: un flux pentru nave pînă la 7 500 tdw, altul pentru cele pînă la 18 000 tdw și ultimul pentru nave de pînă la 25 000 tdw.

O NOUĂ FABRICĂ DE MOBILE

La Mediaș a intrat în funcțiune o nouă fabrică de mobilă cu o capacitate de 11 000 de garnituri anual. Noua unitate a industriei lemnului este dotată cu utilaje și instalații moderne, fabricate în cea mai mare parte în țară.

EXPOZIȚIA „ROMÂNIA-1972"

În orașul Olimpiadei, München, a fost deschisă expoziția „România-1972", care a prezentat noi și importante realizări ale economiei și culturii țării.

Atît expoziția, care a ocupat o suprafață de circa 6 000 metri pătrați din hala principală a complexului de tîrguri și expoziții din capitala landului Bavaria, cît și celelalte manifestări românești organizate la München — expozițiile „București — capitala României", „Personalități ale culturii și științei românești", expoziții de artă populară și turistică, prezentări de filme documentare, simpozioane, seri de folclor — au stîrnit un deosebit interes în rîndurile vizitatorilor.

POPASURI TURISTICE CARPATINE

Cei care străbat Carpații prin trecătoarea Lainici, parcurgînd șoseaua asfaltată Tg. Jiu—Petroșani, pot face un popas ideal în defileul Jiului. La km. 14 a fost construită o frumoasă cabană, denumită „Lainici", care dispune de un restaurant, bufet, locuri de cazare în cabană și căsuțe.

Acesta nu este însă singurul popas turistic nou apărut în Gorj și încă neconsemnat pe harta turistică a țării. Lîngă orașul Tg. Cărbunești, la marginea pădurii Stejeret, s-a dat în folosință o cabană care dispune de restaurant cu grădină și de confortabile locuri de cazare. Un punct de mare atracție la cabana Stejeret îl constituie rezervația de veverițe din pădurea înconjurătoare.

În cealaltă extremitate a județului, orașul Novaci este locul de pornire spre Paring, la stațiunea Rînca, situată la 1 600 metri altitudine. Înconjurată de brazi, stațiunea dispune de 5 cabane din care cea mai atrăgătoare este „Ciuperca", o adevărată fantezie arhitectonică.

Oameni și locuri

ÎNSEMNĂRI IEȘENE

Amintiri și evocări legate de cea mai mare comunitate din Moldova. Ea oferă unui martor ocular o frescă cuprinzînd instituții și oameni, exponenți de seamă atît în cadrul învățăturii tradiționale cît și în cadrul culturii autohtone, de la care am învățat a prețui cartea sub diferitele ei forme; oameni de seamă care merită a fi evocați. Întrucît inseilez aceste rînduri sub titlul generic de amintiri, voi încerca a-mi aminti de valoroși coreligionari ieșeni. În primul loc voi reține, încadrîndu-l în întreita sa calitate de medic, publicist, poet, pe dr-ul Steuerman (Rodion) de la care am împrumutat titlul acestei modeste cronici „Oameni și locuri".

Sub acest titlu își publica Rodion cursivul zilnic din ziarul „Opinia", editat de frații Goldner, urmașii vestitului tipograf Herș Goldner.

La acest ziar mai colaborau Jacques Levin, un strănepot al lui Daniel, cel care se dusese cu punga cu aur la domnitorul Sturza, pentru a-i răscumpăra pe coreligionarii săi, spre a rămîne în țară; dr. Caiman Blumenfeld (Scrutator) și un harnic reporter Max Kaufman (Dan) prețuit pentru hărnicia lui și pentru bunele raporturi ce a reușit să stabilească acolo cu cercuri de diferite profiluri.

În anul răscoalelor țărănești din 1907, se adunaseră la Iași foarte mulți proprietari rurali și arendași. Printre aceștia și Ronetti-Roman. Dacă nu mă înșel, s-au întîlnit în coloanele acelui ziar autorul lui „Manasse", dramă cu mult răsunet pe vremuri, cu inegalabilul autor al „Scrisorii pierdute". Cei doi literați se stimau reciproc, fiind legați — pare-se — și printr-un fel de rudenie. I. L. Caragiale scrisese pamfletul de istorică valoare documentară, în apărarea țăranilor răsculați. Cum se înfuria foc cînd i se strecura vre-o greșală de tipar, găsind una într-un articol din „Opinia", a trimis ziarului, la adresa dr-ului Calman Blumenfeld o telegramă care conținea o usturătoare epigramă la adresa celui pe care îl socotea vinovat fie de greșala de tipar, fie de o mică schimbare în textul articolului.

Și înainte de primul război mondial tineri care ieșeau mai cu seamă din rîndurile meseriașilor și comercianților evrei urmau facultatea de medicină, spre a deților, urmau facultatea de medicină, spre a deveni cum se spunea atunci „doctori". Voi încerca deci a schița cîteva profiluri de medici evrei care au avut contingență și cu preocupările obștei evreiești.

În adolescența mea, mă revăd acum, în mijlocul unei mulțimi de evrei și români, care, formînd un cortegiu ce se întindea pe o lungime de peste un kilometru, îl conducea la locul de veci, la cimitirul din dealul Păcurarilor pe vestitul medic și chirurg Rosenthal.

Cam în acei ani am cunoscut pe un alt medic de o mare popularitate în păturile evreiești, dr-ul K. Lippe. Era un talmudist erudit dublat de un practician medical cu mare căutare în bolile de copii. Umbla — de fapt gonea — pe jos în cele mai îndepărtate mahalale pentru a da îngrijire cîte unui copil nevoiaș. Se mulțumea cu cît i se oferea; nici nu se uita la onorariul pe care îl băga în buzunar, și fugea pe ușă la alt bolnav. Era de o spontaneitate și o vervă care îi dădeau un ascendent și în cercurile culte și instărite evreiești.

Un alt medic de o formație culturală multilaterală a fost dr-ul Burstin, conferențiar erudit,

care se bucura de o largă audiență în cercurile culte evreiești care își aveau mulți reprezentanți la Bnei Brit. Medic practicant la domiciliul bolnavului, făcea parte și din colegiul medical al Spitalului israelit. Mobilizat ca medic în timpul campaniei din 1916, a căzut la datorie, victimă a molimei din acei ani — exantematecul. Îmi amintesc că profesorul N. Iorga, aflat atunci în refugiu la Iași, a publicat în „Neamul Românesc" un necrolog emoționant în amintirea medicului evreu căzut la datorie ca un autentic ostaș. Necrologul a surprins prin spontaneitatea cît și prin puternicul discernămînt al ilustrului savant.

Un alt medic specialist, dr-ul Solomonovici, orelist, avea multe și puternice contingențe cu cultura și erudiția talmudică, fiind astfel de două ori înrudit cu familia Nacht, binecunoscută prin reprezentantul ei, șeful spiritual dr. rabin Nacht.

Pe traiectoria profesional-medicală, proiecția dr-ului Ghelerter, ca medic preferat de oamenii nevoiași de toate credințele, reflectă tot atîtea satisfacții profesionale, pe cît de importantă era activitatea sa de educator politic socialist-marxist. Era un orator de o elocvență rar întîlnită prin profunzimea ideilor, cît și prin patosul cu care încălzea masele.

Locurile de conducere cereau fiecăruia putere de a se devota și nu aduceau alte satisfacții decît prilejul de a dovedi că poate fi de folos obștei.

JEAN HEFTER

DESPRE PROFEȚI

În editura J. P. Bachem Verlag-Köln a apărut cartea lui Josef Scharbert „Profeții lui Israel din secolul al VI-lea înaintea erei noastre". Pe fundalul acestei epoci istorice zbuciumate, autorul prezintă figurile marilor profeți Iermiahu și Ezechiel. Într-o viziune modernă, autorul întreprinde o adîncită analiză psihologică pentru a scoate în evidență caracterul și viața sufletească a celor doi profeți.

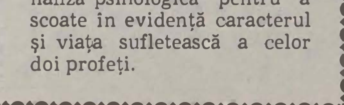

OBŞTEA EVREIASCĂ DIN BOLOGNA

În Bologna, oraş din nordul Italiei, prezenţa evreilor este certă începînd din secolul al treilea; ea e dovedită de vestigiile unui cimitir evreiesc din anul 302. Evreii sînt din nou menţionaţi în arhivele oraşului în anul 1171, cînd au fost exilaţi temporar. Un document relatează că în anul 1308, obştea evreiască din Bologna a dăruit călugărului dominican Aymerich un vechi sul al Torei datînd — se spune — din timpul lui Ezra.

În anul 1394 se întemeiază o sinagogă şi un cimitir. În 1417, episcopul de Bologna îi obligă pe evrei să poarte un semn distinctiv, obligativitate care mai era valabilă în anul 1458. Totuşi, comunitatea se dezvoltă, atingînd un nivel cultural înalt. În secolele XV. şi XVI. ea a dat rabini şi erudiţi vestiţi ca Obadia Sforno, Jacob Mantino, Azaria de Rossi etc. Pe la mijlocul secolului al XV-lea existau la Bologna 16 sinagogi, mai mult chiar decît la Roma.

Primele tiparniţe ebraice din Bologna au funcţionat prima între 1477—82 şi a doua între 1537—40. Prima carte tipărită aici au fost Psalmii, cu comentarii de D. Kimhi. Ea a fost imprimată în anul 1477 de Meister Joseph şi fiul său, Haim Mordecai şi Hezekia Ventura, într-o ediţie de 300 exemplare. Aproape în acelaşi timp au mai publicat două ediţii mici din Cartea Psalmilor. În 1482, Abraham ben Haim dei Tintori din Pisaro a tipărit Pentateuhul. În 1537 s-a tipărit un sidur de rit roman, pe pergament, precum şi alte lucrări. În anul 1540 s-a tipărit un mahzor cu comentarii de Joseph Treves. În biblioteca Universităţii din Bologna, se păstrează o importantă colecţie de vechi manuscrise ebraice şi lucrări în ediţii princeps.

În anul 1513, oraşul revine sub stăpînirea Papei şi comunitatea evreiască cunoaşte multe suferinţe. În 1553, Talmudul şi alte scrieri ebraice sînt arse la ordinul Papei Pius al III-lea. În 1569, evreilor li se interzice şederea în oraşul Bologna. În 1796 ei revin în număr mic dar sînt din nou expulzaţi în 1836, pentru a reveni în 1859, cînd oraşul este anexat de către principatul Piemont, şi evreii capătă drepturi egale cu ceilalţi cetăţeni.

În 1931, comunitatea din Bologna număra 860 de suflete. În toamna anului 1943, 83 de evrei au fost trimişi în lagăre de exterminare, de unde doar trei s-au întors. Sinagoga a fost bombardată iar rabinul Alberto Orvieto, a murit într-un lagăr. După război, sinagoga a fost refăcută, dar comunitatea a scăzut la 390 şi apoi la 270 de suflete în anul 1970.

meridione

CUM ARĂTA UN ORAŞ DIN IUDEEA ANTICĂ

Arheologia modernă a dezgropat o comoară de informaţii privind arhitectura din Iudeea.

E de presupus că triburile care au cucerit Canaanul în secolele al XIII-lea şi al XII-lea î.e.n. s-au mărginit iniţial să copieze construcţiile canaanite. Dar de-a lungul timpurilor s-a dezvoltat o arhitectură evreiască distinctivă. Săpăturile de la Tell el Farah (biblicul Tirzah) din Samaria şi de la Tell Beit Mirsim ne dau o imagine clară de felul cum arăta un oraş tipic evreiesc în perioada judecătorilor şi a monarhiei.

Oraşele erau înconjurate de ziduri de protecţie, atît împotriva năvălitorilor din afară, cît şi împotriva jefuitorilor nomazi. Majoritatea caselor erau construite în jurul unei curţi interioare, cu deschidere spre stradă şi aveau două nivele, legate între ele printr-o scară de piatră exterioară. Parterul era construit de obicei din piatră, care putea fi găsită cu prisosinţă în dealurile care înconjurau aşezarea. Etajul era construit din cărămizi de chirpici sau lemn. (În antichitate, o mare parte a ţării era acoperită cu păduri). Pereţii erau tencuiţi cu var, în timp ce podeaua era din pămînt sau pavată cu pietre mici. Lumina intra în încăperi prin uşi deschise spre curtea interioară, dar probabil că au existat şi ferestre, cu atît mai mult cu cît prelucrarea sticlei a fost unul din primele meşteşuguri ale evreilor. Acoperişul era din grinzi de lemn, umplut cu vreascuri şi pămînt uscat; el avea o formă plană, bolta nefiind cunoscută pe atunci. Uneori erau sprijinite de şiruri de coloane de piatră. În sezonul uscat, acoperişurile — adevărate terase — erau folosite pentru depozitarea cerealelor şi pentru dormit. Locuitorii unor asemenea case locuiau în general la nivelul de sus, iar încăperile de la parter erau folosite ca depozite, ateliere, bucătării etc. Animalele erau ţinute în curte. Casele erau lipite una de alta, iar străzile, înguste, erau uneori pavate.

Descoperirile arheologice din perioada judecătorilor au arătat că pe atunci mai toate casele erau asemănătoare, cu prea puţine preocupări de ornamentaţie arhitecturală. Aceasta reflectă, fără îndoială, structura socială relativ democrată din acele timpuri, care nu cunoştea sărăcia sau bogăţia extremă. Chiar palatul regelui Saul de la Ghibeah, construit la sfîrşitul secolului al XI-lea î.e.n. s-a dovedit a nu fi decît o fortăreaţă, cu pereţi din piatră neornamentată, fără pretenţie de confort.

Arhitectura s-a dezvoltat în timpul urmaşului său, David, care a mutat capitala regatului la Ierusalim, fără să avem însă prea multe informaţii în această privinţă. Abia sub domnia fiului său, Solomo, pe la mijlocul secolului al X-lea î.e.n. au început să apară construcţii publice mai impunătoare. Pînă acum nu s-au descoperit vestigiile templului lui Solomon sau ale palatului său, despre care se vorbeşte în Cartea Regilor. Ambele par să fi fost construite din lemn de cedru şi plăci mari de piatră care a necesitat multe coloane de sprijin în interior. Templul era o construcţie compusă din trei corpuri, plasate pe o axă longitudinală. Lemnul de cedru era adus din Liban iar Biblia ne informează că Hiram, regele Tirului i-a împrumutat lui Solomon constructorii săi.

În perioada care a urmat divizării regatului, construcţii publice importante apar în regatul de nord al Israelului, care era mai bogat, şi din punct de vedere geografic mai apropiat de centrele de cultură din Fenicia şi Asiria. Două exemple de asemenea monumente arhitectonice le constituie palatele regale din secolele IX. şi X. î.e.n. la Samaria şi Megido. Săpăturile au scos la iveală în ambele locuri ziduri din piatră, numeroase basoreliefuri din fildeş, pilaştri şi coloane în stil protoionic. Ambele erau amplasate în vîrful unui deal ce domina oraşul.

Săpăturile de la Tell el Fara care au scos la iveală construcţii din secolul al VIII î.e.n., ne dezvăluie o creştere a diferenţierii sociale, care, de altfel, este condamnată şi de către profeţi: pe de o parte un grup de case spaţioase, construite conform tradiţiei, o curte centrală înconjurată de case, iar la periferia oraşului, clădiri mici, înghesuite una într-alta.

După desfiinţarea regatului de nord de către asirieni şi a celui de sud de către babilonieni, calitatea construcţiilor a scăzut mult. Săpăturile de la Lakiş au scos la iveală case şubrede şi înghesuite, datînd din perioada de după distrugerea primului templu.

Despre cel de al doilea templu, construit după reintoarcerea din exilul babilonean (anul 538 î.e.n.) se cunosc puţine amănunte. Din descrierea cuprinsă în cartea lui Ezra reiese că templul a fost reconstruit în stilul său iniţial.

Una din cele mai mari construcţii din această perioadă este clădirea administrativă dezgropată la Lakiş. Pentru prima oară în arhitectura iudaică apare bolta, în forma unor arcuri de piatră puse în diagonală.

Elenizarea lumii din Mediterana răsăriteană, ca urmare a campaniilor lui Alexandru cel Mare, se resimte în toate domeniile, inclusiv arhitectura. Noile aşezări greceşti, construite în Iudeea după planurile clasice ale oraşelor greceşti au exercitat o oarecare influenţă asupra arhitecturii evreieşti. Palatul lui Tobiad de la Iraq-el-Amir, datînd din secolul al II-lea î.e.n. dezvăluie influenţa arhitecturii alexandrine nu numai în construcţie, ci şi în decoraţie. Mausoleul hasmonean de la Modiin (din secolul al II-lea î.e.n.) a fost, după descrierea lui Josephus Flavius şi aceea din cartea Macabeilor, o construcţie înaltă din blocuri de piatră, servind drept bază a şapte turnuri înconjurate de pilaştri şi terminînd cu acoperişuri conice sau piramidale. Alt exemplu al arhitecturii evreieşti cu influenţă elenistică este mormîntul lui Zeharia. Coloanele ionice ale acestui mormînt provin direct din dealurile de granit roşu din spatele lui. Rămăşiţe ale unor frize şi timpane elenistice pot fi văzute şi azi la Ierusalim deasupra intrării la peştera lui Iehoşafat. Domnia lui Herodes, cu vastul său program de construcţii publice, reprezintă perioada culminantă a arhitecturii iudeo-elenistice. Printre lucrările de mare amploare din această epocă se numără mărirea templului. Herodes a mai construit un amfiteatru, un stadion, un gimnaziu şi o piaţă, înconjurată de o colonadă acoperită. De asemenea, a construit pentru uz personal numeroase rezidenţe particulare, fortăreaţa Antonia şi turnul Fazael şi Hipicus. Fortăreaţa Antonia, monumentală în bogăţia ornamentaţiei sale interioare, reprezintă prototipul palatului roman fortificat.

În anul 70 e.n., oraşul Ierusalim a fost în cea mai mare parte distrus, iar construcţiile herodiene rase de pe suprafaţa pămîntului. Din ele au rămas doar unele fragmente.

Dintre toate realizările arhitecturii evreieşti din antichitate, numai sinagoga a exercitat o anumită influenţă în afara propriei sale sfere.

EVREII DIN DANEMARCA

Danemarca a fost prima din cele trei ţări scandinave care a permis intrarea evreilor. În noiembrie 1622, regele Christian al IV-lea s-a adresat conducătorilor comunităţilor evreieşti din Amsterdam şi Hamburg, promiţînd privilegii comerciale şi libertate religioasă evreilor sefarzi dacă se vor stabili în noul oraş Glueckstadt, care luase fiinţă pe malul de est al Elbei, în ducatul Holstein. Încetul cu încetul s-a dezvoltat aici o comunitate din sînul căreia s-au ridicat o seamă de erudiţi ca Beniamin Musafia, autorul dicţionarului talmudic Musaf ha Aruk, care în anul 1646 a fost numit medicul casei regale. Ginerele său, Gabriel Milan, a devenit guvernatorul Indiilor daneze. Membrii familiilor sefarde Abenzur, Franco, Granada, Meldola, Moresco au ocupat poziţii importante în viaţa economică.

Comunităţi evreieşti s-au constituit şi în ducatul Schleswig şi în Altona, aflată atunci sub stăpînirea Danemarcei. Evreii germani care doreau să se instaleze în această ţară trebuiau să posede o autorizaţie regală, care se elibera numai celor ce deţineau fonduri pentru a înfiinţa întreprinderi industriale, sau cel puţin să-şi construiască casă.

În anul 1782 trăiau în Danemarca 1 830 de evrei. În secolul al XIX-lea, colectivitatea evreiască din Danemarca a cunoscut o perioadă de avînt cultural, social şi economic. În 1814 evreii au căpătat cetăţenia daneză iar ultimele legi restrictive au fost desfiinţate în anul 1849. Pe la mijlocul secolului al XIX-lea existau în Danemarca 4 200 evrei, iar în 1925, 6 000. Bucurîndu-se de egalitate în drepturi, ei au contribuit, în toate domeniile, la dezvoltarea ţării. Personalităţi marcante ivite din mijlocul lor au fost meteorologul Heinrich Wilhelm Brandes (1777—1834), criticul literar Georg Brandes, botanistul Nathanael Wallich; Joseph Michaelsen, director general al Poştelor, este cel care a înfiinţat Uniunea poştală universală. Printre rabinii de seamă ai obştei din Danemarca se numără Abraham Alexander Wolff, David Simonsen, Moses Friediger, Marcus Melchior, tatăl actualului şef-rabin Bent Melchior.

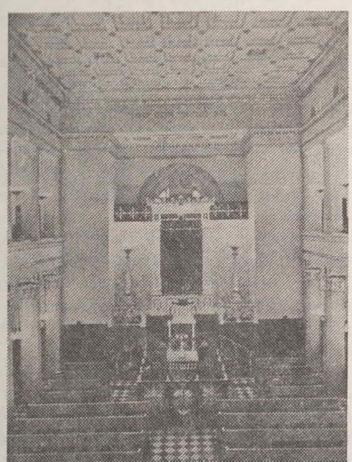

Interiorul sinagogii din Copenhaga

Publicaţii evreieşti în limba daneză există din anul 1907, reviste în limba idiş din 1911; în cursul primului război mondial a apărut şi un cotidian în idiş. În cursul celui de al doilea război mondial, evenimentul cel mai remarcabil a fost transportarea a 7 200 de evrei din Danemarca în Suedia, pentru a-i salva de la deportare în lagăre de exterminare. La începutul lui octombrie 1943, circa 500 de evrei rămaşi în ţară au fost arestaţi de autorităţile germane şi expediaţi la Terezin.

Obştea evreiască din Danemarca numără acum 6 000 de suflete. Urmaşilor celor stabiliţi aici în secolul al XVII-lea li s-au adăugat noi veniţi din ţările Europei.

Aniversarea, în 1964 a 150 de ani de la acordarea cetăţeniei daneze şi în 1968 a 25 de ani de la salvarea evreilor de la exterminare au dovedit simpatia şi preţuirea de care se bucură evreii în rîndurile populaţiei daneze.

UN MANUSCRIS DE PREŢ

Sub egida Academiei macedoniene de ştiinţe şi arte din Skoplje (R.S.F. Iugoslavia) a văzut lumina tiparului, prin procedeul reproducerii fotografice a textului, o nouă ediţie a celei mai vechi traduceri slave a Psalmilor existente azi, celebrul Psalterium Sinaiticum din secolul al XI-lea, păstrat la mănăstirea Sfînta Ecaterina de pe Muntele Sinai.

Redactat în aşa-numitul alfabet glagolitic, primul alfabet slav, radical deosebit de cel cunoscut sub numele de chirilic, manuscrisul prezintă un deosebit interes pentru istorici, lingvişti, filologi, paleografi etc. Autorul ediţiei este cunoscutul slavist Moşe Altbauer, profesor la Universitatea ebraică din Ierusalim, sub conducerea căruia s-au realizat fotocopiile şi care semnează şi documentatul „Cuvînt introductiv". Planşele, în culori, au fost imprimate la Tel Aviv, întregind astfel remarcabil execuţie grafică a volumului.

În ţara noastră, noua ediţie a fost pînă acum semnaiată şi adnotată în „Buletinul de informare ştiinţifică — Lingvistică, Filologie", 1972, nr. 1, p. 158.

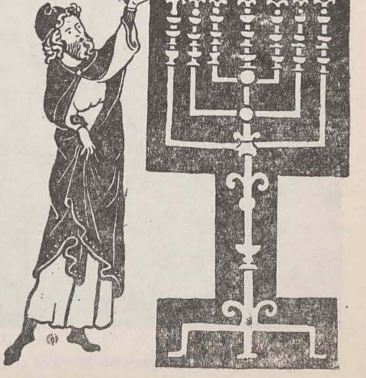

Întoarcerea în țară a Eminenței Sale d. Șef rabin și a d-nei dr. Rosen

În ziua de 18 iulie a.c. s-au întors în țară, venind din Elveția, Eminența Sa d. Șef rabin și d-na dr. Rosen.

Pe aeroportul internațional Otopeni au venit în întîmpinare d-nii : prim-rabin *I. M. Marilus*; *Emil Sechter*, secretar general al F.C.E.M.; *Daniel Segal*, președinte și *Martin Băluș*, vicepreședinte al Comunității evreilor mozaică; *M. Herșcovici*, președintele secției de asistență, conducători de temple și sinagogi etc.

A fost de față reprezentantul Departamentului Cutelor.

DISTRUGEREA CELUI DE AL DOILEA TEMPLU

Căderea regatului Iehuda în mîinile romanilor și incendierea celui de-al doilea templu în anul 68 (sau 70) al erei actuale a fost unul din cele mai grele evenimente din istoria lui Israel. Poporul evreu și-a pierdut independența politică și i-a fost nimicit centrul spiritual. Ierusalimul a fost prefăcut în ruine și Roma atotputernică și-a celebrat victoria asupra micii Iudee. Au fost luați prizonieri la Roma spre a-i împodobi triumful, mulți dintre ei fiind vînduți ca robi. În prada trimisă de la Ierusalim la Roma se aflau și vasele sfinte din templu : menora, masa de aur și altele. Arcul de triumf construit de senat în cinstea lui Titus a fost împodobit cu basoreliefuri înfățișînd aceste vase sfinte. Întru eternizarea victoriei romanii au bătut monede pe care era înfățișată o femeie cu mîinile înlănțuite iar dedesubt cu inscripția : Judea Capta, *Iudeea captivă.*

După distrugerea Ierusalimului în mîinile canaiților mai rămăseseră trei cetăți. Ei s-au concentrat îndeosebi la Masada, lîngă Marea Moartă. În fruntea apărătorilor se afla Elazar ben Iair. Apărătorii au jurat să nu cadă vii în mîinile dușmanului. După un asediu îndelungat, în anul 73 Masada a căzut în mîinile romanilor, dar cînd au pătruns în cetate nu au găsit nici o ființă vie. Executînd ordinele comandantului Elazar ben Iair apărătorii și-au ucis femeile și copiii, apoi s-au ucis pe ei înșiși.

Dar prin dispariția centrului politic și spiritual din Ierusalim salvarea evreilor a venit din altă parte — căci a luat ființă centrul spiritual de la Iavne.

BRIT IVRIT OLAMIT

Citiți în pagina a 12-a textul în limba ebraică.

CASELE RITUALE DE ODIHNĂ

Și în acest an, în lunile iulie și august, funcționează casele rituale de odihnă ale F.C.E.M.

La Eforie Nord, Borsec și Cristian (județul Brașov), clericii și deservenții cultului nostru, funcționarii Federației și ai comunităților au astfel posibilitatea să-și petreacă concediul de odihnă în mod plăcut, cu respectarea tuturor prescripțiilor rituale. În cadrul fiecăreia dintre vile funcționează cîte o sinagogă, unde se oficiază zilnic, vineri seara are loc ceremonia de Kabalat Sabat etc.

Casele rituale ale F.C.E.M. constituie încă o expresie a libertății religioase depline din Republica Socialistă România.

Aspect de la masa oficială oferită de F.C.E.M.

Abraham Micu Farchi la 85 de ani

Președintele secției sefarde din cadrul Federației Comunităților Evreiești Mozaice din R. S. România, d. Abraham Micu Farchi a împlinit venerabila vîrstă de 85 de ani. Acestei aniversări, de ordin personal, sărbătoritul mai adaugă una, de natură obștească : 50 de ani de activitate în cadrul comunității. Într-adevăr, în arhiva d-lui Farchi s-a păstrat o adresă, din 12 februarie 1922, prin care d-sa este numit inspector al școlilor comunității sefarde din București. De atunci și pînă azi, d-sa nu a încetat o clipă activitatea plină de dăruire pe tărîmul obștei. Cu aceeași vigoare d. A. M. Farchi se ocupă de chestiunile de cult și de celelalte aspecte ale activității secției sefarde.

Consemnînd această dublă aniversare, redacția noastră se alătură rudelor și prietenilor care l-au felicitat, urîndu-i sănătate deplină și încă mulți ani de viață.

Șase fotografii

de LÁSZLÓ PAPP
Episcop Reformat de Oradea

Reintorcîndu-mă de la o ședere mai indelungată în străinătate, m-a așteptat înștiințarea îmbucurătoare că Eminența Sa dr. Moses Rosen, Șef-rabin și președintele Federației Comunităților Evreiești Mozaice din România, va împlini vîrsta de 60 de ani. Pregătindu-mă la acest punct de cotitură solemn, din tezaurul amintirilor mele, din ascunzișul sufletului meu am scos fotografiile celui sărbătorit și le-am privit îndelung.

De pe una dintre ele s-a uitat la mine bărbatul respectat de noi toți. Fiecare faptă a sa este condusă de o logică consecventă. Și care la inspirația logicii sale activează necontenit. Înlănțuirea neîntreruptă a activității sale este iluminată de spiritualitatea lui incomparabilă.

A doua fotografie îl înfățișează pe soț, care își înconjoară soția cu o gingășie infinită. Legăturile între ei sînt atît de puternice că nu le pot slăbi nici măcar provizoriu hotarele țărilor, distanțele de multe mii de kilometri : sărbătoritul duce cu sine simbolul căldurii căminului său, adorata sa soție și la călătoriile sale îndepărtate.

Următoarea fotografie ne prezintă pe rabin, cînd interpretează celor încredințați lui mesajul Celui Veșnic. Prin vibrarea vocii sale, strălucirea ochilor, gesturilor mîinilor sale, comportarea ființei sale întregi se simte că se identifică perfect cu acest mesaj.

Pe o altă imagine îl înconjoară adîncă liniște. Zgomotul Capitalei s-a potolit în jurul lui. Fața lui atentă se apleacă asupra cărților voluminoase, sulurilor de hîrtii care păstrează patina veacurilor : savantul renumit și în țări îndepărtate aliază înțelepciunea misterioasă a altor vremuri cu lumina științei moderne.

Și cînd răsare soarele, savantul devine iarăși om al faptelor : ca cetățean înzestrat cu responsabilități înalte îi insuflețește pe alegătorii săi la o muncă mai bună pentru o viață mai frumoasă. Iar la forul apărării păcii — evocînd trecutul groaznic — nutrește speranța unui viitor splendid. Despre aceasta vorbește cea de a cincea fotografie.

Iar a șasea îi înfățișează luîndu-și rămas bun la aeroport, sau reîntorcîndu-se din străinătate de la consfătuiri rodnice, cu fața strălucitoare de bucurie. În cabinetul de lucru al celebrităților mondiale, sau la întîlnirile internaționale se simte mereu că el este nu numai un slujitor credincios al comunității sale religioase, dar este și un ambasador responsabil al Patriei iubite cu devotament.

Îi trimit dr-ului Moses Rosen, sărbătoritul stimat și iubit de noi toți, la hotarul deceniului al șaselea, aceste șase fotografii, cu urările de bine, ca să ajungă în deplinătatea sănătății și liniștei sufletești la acele ocazii binecuvîntate cînd în semnul aprecierii mele cele mai sincere îi voi mai putea trimite și alte fotografii.

TREI MII DE ANI DE LITERATURĂ EBRAICĂ

Francine Kaufmann, asistentă de ebraică la Paris, a ținut la Lausanne o conferință cu tema : Trei mii de ani de literatură ebraică. Conferențiara a arătat că Biblia cuprinde toate genurile literare, de la poezie la arta oratorică, de la proverbe la anecdote. Ea a scos în evidență ritmica poeziei biblice, arătînd că poemele ebraice erau în majoritate destinate a fi cîntate.

DECESE

În perioada 11—25 iulie 1972, în cimitirele Comunității evreilor din București au fost inhumate următoarele persoane :

Argeșeanu Berta (87 ani), Bd. Gheorghiu-Dej 34 ; dr. Cajal Marcu (87), Anton Pann 40 ; Armașu Jacques (55), str. 7 Noiembrie 3/5 ; Thailler Nathan (79), aleea Pravăți 5 ; Eschenasy Leon (82), Mircea Ciobanu 14 ; Franco Isac (93), Intr. Miliției 3 ; Zaliș Iancu (73), Abrud 93 ; Steinbrecher Emanuel (64), Bd. Republicii 51 ; Gruenberg Rașela (63), Călărași 51 ; Zagăr Debora (92), Călărași 319 ; Babiș Avram (71), Th. Speranția 28 ; Kaufman Georges (83), Popa Soare 22 ; Vitinik Samuel (66), Cariagdi 10 ; Schapiro Leopold (70), Cantemir 29 ; Singher Rifca (83), Griviței 156 ; Marcus Rifca (88), Victoriei 208 ; Lindenberg Rebeca (84), Pitagora 8 ; Gruenberg Roza (73), Giurgiului 113 ; Schwartz Jeny (74), Bd. Păcii 148—152 ; Hess Ada (85), Morilor 9 ; Lebovici Leon (88), Logofăt Tăutu 60 ; Cremer Isidor (73), Bd. Gheorghiu-Dej 5 ; Bernstein Heno (83), Colentina 15 ; Bandel Roza (90), Piața Sf. Ștefan 9 bis.

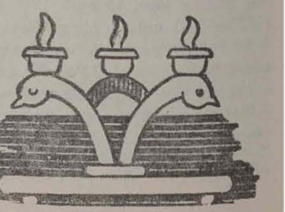

Sărbătorirea Eminenței Sale d. Șef rabin dr. Moses Rosen

(Urmare din pag. I-a)

Seara a avut loc o Salos Seuda, masa tradițională de simbătă seară, în cadrul căreia d-nii rabini Polack, Ehrenkranz și prim rabin I. M. Marilus au rostit comentarii ale Torei.

Oaspeții au asistat la un spectacol de folclor evreiesc, la Teatrul Evreiesc de Stat.

Momentul culminant al festivităților l-a constituit ziua de 30 iulie. În această dimineață templul coral din București — sanctuarul principal al evreilor mozaici din România — avea aspectul marilor sărbători. Se aflau aici enoriașii de vază ai obștei bucureștene. delegații comunităților din țară, oaspeții veniți din străinătate. Ca o expresie a considerației pe care o poartă conducătorului nostru spiritual și ca o ilustrare a bunelor relații ce există între toate cultele din țară, inalți erarhi ai bisericii ortodoxe, romano-catolice. protestante, ai cultului armean, se aflau in sală. O impresie deosebită a făcut prezența Prea Fericirii Sale Justinian. Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, care a fost întîmpinat cu mare solemnitate de Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen și de ceilalți conducători ai obștei noastre.

Solemnitatea a fost onorată de prezența d-lui prof. Dumitru Dogaru, președinte și Gheorghe Nenciu, vicepreședinte al Departamentului Cultelor. De asemenea, a ținut să ia parte acad. prof. Tudor Ionescu, președintele Comitetului Național pentru Apărarea Păcii din Republica Socialistă România.

...Ora 10. Sosesc Eminența Sa d. Șef rabin și d-na dr. Rosen. Sint intimpinați solemn de un cortegiu in frunte cu d. Șef Rabin Shlomo Goren, prim-rabin I. M. Marilus, conducătorii Federației și ai Comunității din București. Corul templului, dirijat de maestrul A. Schwartz, cintă Baruh Aba. Întreaga asistență îi primește in picioare.

Solemnitatea începe printr-o rugăciune pentru Republica Socialistă România și luminații săi conducători, oficiată de d. Șef rabin dr. Moses Rosen. Tot d-sa rostește o rugă de mulțumire lui Dumnezeu care l-a invrednicit să trăiască această zi. Se dau citire telegramelor adresate sărbătoritului de către d. Emil Bodnăraș, vicepreședinte al Consiliului de Stat și Ștefan Voitec, președintele Marii Adunări Naționale.

Această parte a solemnității terminată, urmează vorbitorii, ascultați cu aceeași atenție plină de considerație. După cuvîntul d-lui Emil Sechter. secretar general al Federației Comunităților Evreiești Mozaice din Republica Socialistă România, se adresează asistenței d. prof. Dumitru Dogaru, președintele Departamentului Cultelor. Urmează d. acad. prof. Tudor Ionescu, președintele Comitetului Național pentru Apărarea Păcii din Republica Socialistă România. În numele cursanților de la Talmud Tora rostește un mișcător cuvînt de mulțumire și respectuos omagiu plin de dragoste, Daniel Cohen. D. prim-rabin dr. Ernest Neumann a dat citire și a inmînat mesajul omagial semnat de reprezentanții comunităților din intreaga țară.

Seria vorbitorilor din străinătate a fost deschisă de Eminența Sa d. Șef rabin Shlomo Goren. Domnia sa a dat mai întii citire mesajelor de felicitare și salut adresate sărbătoritului de către președintele statului Israel, d. Zalman Shazar și primul ministru Golda Meir.

În mesajul președintelui statului Israel se spune:

„După importanta și incurajatoarea vizită la București a prim-ministrului nostru, mi-am propus să vă exprim aprecierea și prețuirea noastră pentru primirea insuflețită ce i-ați făcut-o și pentru cuvintele frumoase și înțelepte pe care le-ați rostit.

Acum aflu că Excelența Voastră a ajuns la virsta înțelepciunii și simt nevoia să adaug cele mai cordiale urări, dorindu-vă ca meriteie și eforturile dv. să vă hărăzească Dv. și distinsei Dv. soții precum și intregii familii ani mulți, cu puteri sporite.

Din Sion vă binecuvintăm, pe Dv. și întreaga Dv. comunitate. Să avem cu toții parte de bucurii".

Mesajul d-nei Goida Meir are următorul conținut:

„Scumpe Șef rabin dr. Rosen,

Am marea bucurie de a mă asocia maselor poporului evreu care vă felicită, în ziua in care ați ajuns la virsta înțelepciunii.

Impresiile puternicului și emoționantului eveniment al intilnirii mele cu comunitatea Dv. continuă a trăi cu vigoare în sufletul meu. Acea seară de Șabat pe care am petrecut-o cu voi în timpul vizitei mele în România n-o voi uita niciodată. Îmi este cunoscut cît de mare este rolul Dv. în consolidarea și menținerea comunității evreiești și a tradiției iudaice în România.

Vă urez să fiți binecuvintat cu ani îndelungați și buni și să continuați opera Dv. prețioasă, cu același devotament și in același spirit de dragoste de Israel cu care ați fost dăruit.

Cu călduroare binecuvîntări, *Golda Meir*, prim-ministru al statului Israel".

În continuare, distinsul vorbitor și-a exprimat admirația și respectul pentru opera înfăptuită de d. Șef rabin dr. Moses Rosen, arătind că domnia sa este una din personalitățile cele mai proeminente ale iudaismului contemporan.

Vorbind in calitate de Șef rabin al Scoției și de reprezentant al Șef rabinului Marii Britanii, Eminența Sa d. Wolf Gottlieb a scos in evidență multiplele calități și merite ale sărbătoritului, respectul unanim și dragostea de care se bucură in întreaga lume evreiască. În același spirit au vorbit d-nii rabini Arthur Schneer și L. Bergman, din S.U.A.

Cu multă venerație a fost ascultată cuvintarea Prea Fericirii Sale Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

Tuturor le-a răspuns Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen.

La amiază, Federația Comunităților Evreiești Mozaice a oferit in saloanele restaurantului Athenée Palace o masă oficială, la care au luat parte: prof. Dumitru Dogaru, președintele Departamentului Cultelor și Gh. Nenciu, vicepreședinte; conducătorii cultelor din țară; oaspeții din străinătate; reprezentanții comunităților din țară, fruntași ai obștei din București. În cursul prinzului, care a decurs intr-o atmosferă deosebit de cordială, au luat cuvintul, elogiind pe sărbătorit d-nii: Martin Băluș, din conducerea Federației Comunităților Evreiești Mozaice; dr. Gerhard Riegner, secretar general al Congresului Mondial Evreiesc; P. S. Episcop Iakab Antal, reprezentînd biserica romano-catolică din România; dr. Geza Seifert. președintele Federației comunităților evreiești din Urgaria; Itzhak Korn, deputat in Knesset, președintele Asociației evreilor originari din România, aflați in Israel; Kovacs Lajosz, episcop al Bisericii unitariene; Alderman Michael Fidler, președintele lui Board of Deputies of British Jews din Anglia; Louis Horwitz, director general al Joint-ului penrtu Eupora; P. S. Episcop Albert Klein, din partea Bisericii evanghelice luterane C.A. din România; Joseph Lovinger, președintele Uniunii comunităților evreiești din Grecia; dr. Lavoslav Kadelburg, președintele Federației comunităților evreiești din R.S.F. Iugoslavia; scriitorul I. Peltz.

Vădit emoționat a luat cuvintul d. Șef rabin dr. Moses Rosen care a mulțumit tuturor.

Festivități dedicate aniversării păstorului nostru spiritual au avut loc și la comunitățile din țară.

Dl. Șef rabin dr. Moses Rosen, intimpinat de d. Șef rabin Shlomo Goren și fruntașii obștei noastre este condus solemn la altar

Mesajul comunităților evreiești mozaice, înmînat de d. prim-rabin dr. E. Neumann

Eminență,

La cea de-a 60-a aniversare a zilei Dv. de naștere, comunitățile și credincioșii evrei din Republica Socialistă România vă adresează omagiul lor plin de dragoste, respect și prețuire.

În această zi sărbătorească, dorim să știți, Eminență, cit sintem de bucuroși și de mîndri a vă avea în fruntea obștiilor noastre, pe Dv., una din personalitățile proeminente ale iudaismului generației noastre.

Gindul Dv. înțelept, fapta Dv. binecuvintată, sentimentul Dv. generos, sint dintre valorile cele mai de preț ale colectivității noastre.

În cei aproape 25 de ani de sacerdoțiu și în acest deceniu de cind îndepliniți, cu har și nobilă dăruire, funcția plină de răspundere de președinte al Federației Comunităților Evreiești Mozaice din România, ați realizat o operă remarcabilă, pentru care vă exprimăm întreaga noastră gratitudine.

Ne rugăm lui Dumnezeu să vă dăruiască, Dv. și devotatei Dv. soții, sănătate, putere de muncă, spre a vă putea consacra încă mulți ani misiunii Dv. sfinte.

Ad mea veesrim!

23 iulie 1972

Mesajul este semnat de președinții și clericii comunităților din întreaga țară.

Mesaje de felicitare

Eminența Sa d. Șef rabin a primit in continuare telegrame și scrisori de felicitare de la un mare număr de persoane și organizații din țară și de peste hotare.

Din străinătate s-au primit mesaje de la: rabin dr. *Joachim Prinz*, președintele lui Governing Council al Congresului Mondial Evreiesc; *Iacob Stein*, președintele conferinței președinților marilor organizații evreiești din *Iacob Stein*, președintele conferinței președinților marilor organizații evreiești din S.U.A.; *Sol Kane*, președinte și *Sol Hayes*, vicepreședintele Congresului evreiesc din Canada; *Abr. Karlikof*, din conducerea lui American Jewish Committee; *Eugene Weill*, secretar general al Alianței Israelite Universale; Dr. *William Wexler*, președintele org. „Cojo"; *Itzhak Goldenberg* și *Marc Turkow*, in numele Congresului evreiesc din America latină; *K. Davidsohn*, secretarul Consiliului reprezentativ al evreilor din Scoția; *Abraham Shenker*, membru al executivei Agenției Evreiești; *Avraham Harman*, președintele Universității ebraice din Ierusalim; *Sir Israel Brodie*, *Immanuel Jacobovits* și Haham gaon rabi *Rose*, în numele Conferinței rabinilor din Europa; *Michael Hazan*, ministrul Ocrotirilor sociale din Israel; *Iehuda Șaari*, ministru-adjunct, Israel; d-na și d. *Raphael Benșalon*, ambasadorul statului Israel la București; *Itzhak Cohen*, Șef rabinul comunității din Dublin; Dr. *Vam Damm*, din conducerea Uniunii comunităților evreiești din R. F. a Germaniei; *Alfred Epstein*, președintele comunității evreiești din Mainz; rabin *Hersch el Schechter* — New York; Dr. *Roth*, din partea executivei europene a Congresului Mondial Evreiesc; *Ben Ami*, primarul orașului Natania (Israel); *Sulim Zilberfarb*, în numele organizației unitare a evreilor orginari din România.

Din țară s-au primit mesaje de la: I.P.S. *Justin*, mitropolitul Moldovei; I.P.S. *Nicolae* mitropolitul Ardealului; I.P.S. *Firmilian* al Olteniei; I.P.S. *Nicolae* al Banatului; P.S. *Vasile*, episcopul Oradei; P.S. *Visarion*, episcop-vicar al mirtpoloiei Ardealului; arhimandrit *Baronian* biserica Armeană; *Pavel Bochian*, președintele cultului pentecostal, de la scriitorii *Alexandru Mirodan*, *Alexandru Jar*, *Brunea-Fox*; *Franz Auerbach*, directorul T.E.S. etc.

★

Șef rabinul Comunității evreiești din Moscova, Iacob Fischman *și președintele templului,* Kaplun, *au adresat telegrame de felicitare Eminenței Sale d. Șef rabin dr. Moses Rosen, cu prilejul împlinirii virstei de 60 de ani.*

Presa evreiască despre sărbătorirea d-lui Șef rabin dr. Moses Rosen

Presa evreiască din străinătate a acordat o atenție deosebită sărbătoririi Eminenței Sale d. Șef rabin dr. Moses Rosen.

Ziarele din Israel, S.U.A., Anglia, Franța, Elveția etc. au publicat articole omagiale, însoțite de fotografii, subliniind activitatea prodigioasă a Eminenței Sale în cadrul obștei din România precum și aportul d-sale prețios în cadrul marilor organizații evreiești din conducerea cărora face parte.

Postul de radio Kol Israel a transmis un interviu acordat de d. Șef rabin.

Festivitățile organizate la București în onoarea sărbătoritului au fost de asemenea relatate pe larg de organele de informare evreiești din străinătate.

Vizite protocolare la Departamentul Cultelor

În ziua de 31 iulie a.c., Șef rabinul orașului Tel Aviv, Shlomo Goren, însoțit de d. Șef rabin dr. Moses Rosen, a fost primit de președintele Departamentului Cultelor, prof. Dumitru Dogaru. A avut loc o convorbire, care s-a desfășurat într-o atmosferă cordială.

Președintele Departamentului Cultelor a primit, de asemenea în audiență pe d-nii rabini Arthur Schneer și Arthur Hertzberg din S.U.A., precum și pe d-nii dr. Gerhardt Riegner, secretar general al Congresului Mondial Evreiesc și Armand Kaplan, șeful departamentului de relații externe al aceleiași organizații.

Intrevedere Șef rabinul Goren — Patriarhul Iustinian

Șef rabinul orașului Tel Aviv, Shlomo Goren, însoțit de d. Șef rabin dr. Moses Rosen, a făcut o vizită protocolară Prea Fericirii Sale Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. În cursul convorbirii, care a decurs într-o atmosferă deosebit de cordială, au fost abordate probleme religioase, în spiritul respectului reciproc și al stimei depline.

Prea Fericirea Sa Justinian a primit de asemenea pe d-nii rabini Arthur Schneer și Arthur Hertzberg, precum și pe d. dr. Gerhardt Riegner, secretarul general al Congresului Mondial Evreiesc.

Cuvîntul d-lui Dumitru Dogaru,
președintele Departamentului Cultelor

Permiteți-mi ca să-mi exprim deosebita satisfacție pentru prilejul ce mi se oferă ca in mijlocul D-voastră să transmit salutul și cele mai călduroase felicitări din partea Departamentului Cultelor și a mea personal, cu ocazia acestei frumoase sărbători pe care o constituie a 60-a aniversare a zilei de naștere a Eminenței Sale Dr. Moses Rosen.

Participarea reprezentanților cultelor din țara noastră și a unor personalități ale vieții religioase mozaice de peste hotare, la sărbătorirea d-lui Șef rabin, reprezintă nu numai prețuirea acordată unei inalte fețe bisericești, personalitate remarcabilă pe planul relațiilor ecumenice locale și internaționale dar și cinstirea adusă meritelor sale ca om, a inaltelor sale virtuți cetățenești și de indrumător ințelept al comunităților mozaice din România.

In persoana Dv., Domnule Șef rabin, noi apreciem pe conducătorul religios care a depus cele mai nobile străduințe de a imprima spiritul de loialitate cetățenească al credincioșilor Dv. față de patria in care trăiesc, in condițiile ei de azi, acelea ale construirii socialismului.

Prin virsta de 60 de ani pe care o aveți, Dv., domnule Șef rabin, aparțineți generației care a trăit și cunoaște bine cele două lumi, cea dinainte de 23 august 1944 și cea de azi, la a cărei inflorire continuă muncim cu insuflețire toți.

In viața Dv. trăită in două orinduiri sociale așa de diferite, ați acumulat o bogată experiență — bogată și in trăiri personale — care vă ajută ca in fața marilor probleme care frămintă azi popoarele și oamenii, in fața răsturnării atitor valori și a slăbirii valenței lor pentru realitățile spirituale ale contemporanilor noștri, Dv. să reușiți să degajați fondul adinc uman al frămintărilor și să intrevedeți țelurile morale pe care acest fond uman le caută și de care are nevoie.

Despre atitudinea Dv. față de ceea ce noi aici in România ne străduim să construim, ingăduiți-mi să amintesc cuvintarea Dv. rostită la primirea șefilor de culte de către Președintele Consiliului de Stat Nicolae Ceaușescu, la 29 februarie 1968 — in care ați relatat răspunsul pe care l-ați dat unui ziarist străin la intrebarea : cum poate un șef de cult să colaboreze cu personalități conducătoare cu concepții materialiste, nereligioase. Acestui ziarist Dv. i-ați răspuns, citez :

„Ingăduiți-mi să fiu pătruns de un sentiment de profundă loialitate și să aduc un prinos de profundă gratitudine conducerii Republicii Socialiste România, personalități ale căror idei sint nereligioase, care au altă concepție despre lume, dar care, pe de o parte, in tot ceea ce fac in slujba omului, a binelui și a patriei, implinesc sublime invățături etice comune tuturor religiilor, iar pe de altă parte, ocrotesc bisericile noastre, le dau posibilitatea să trăiască in armonie și să se infăptuiască in aceleași binecuvintate activități".

Este evident că o asemenea atitudine clară este rodul gindirii unui om sincer cu el insuși și sincer cu ceilalți, a unui om care caută neabosit și cu indrăzneală tot ce poate uni pe oameni in slujba idealurilor patriotice, umane și de pace.

Bunele relații pe care cultul mozaic le are cu Statul nostru, in cadrul regimului legal creat pentru activitatea organizațiilor religioase, se datoresc, intr-o măsură insemnată, personalității Dv., ințelepciunii de care ați dat dovadă, cit și spiritului loial de inaltă răspundere ce vă călăuzește.

Numai cu astfel de calități s-a putut face față problemelor pe care le-au pus relațiile intre un stat de un tip nou in istorie, și religie, care de pe urma convietuirii ei seculare cu alte orinduiri sociale a acumulat, in structurile ei, numeroase influențe neesențiale, trecătoare, dar care ar fi putut impiedica pe unii șefi religioși să distingă clar temeiurile morale și țelurile adinc necesare oamenilor, pe care le urmărește socialismul.

Puteți avea satisfacția, domnule Șef rabin, că ați contribuit in mod creator, cu multă dăruire de sine, in imprejurări pline de dezorienzare, in care atitea noțiuni cu viață de secole trebuiau regindite, pentru a lămuri cu hotărire in ce constă și pentru credincioșii mozaici, semnificația marii cotituri din viața poporului român — care a fost 23 August 1944 — cind populația evreiască a căpătat, cum ați spus Dv. „nu numai libertate ci insăși viața".

Marile probleme morale care s-au pus oamenilor și popoarelor după al doilea război mondial și-au găsit in Dv., domnule Șef rabin, un pasionat analist, un inflăcărat și adinc convins purtător capabil să identifice și să afirme valorile care cinstesc omul.

Cu citeva zile in urmă, in perspectiva sărbătoririi Dv. de astăzi, am ținut să revăd cartea Dv. „In lumina Torei". Este, fără indoială, cartea unui conducător religios, care in mod firesc meditează despre invățăturile de bază ale religiei sale — dar in această carte vibrează și se simte răspunzător pentru problemele umanității, ale comunității sociale largi in care trăiește, un om cu adevărat contemporan, care nu-și inchide gindirea la simple formule, ci e hotărit să activeze „pentru pacea cetății in care trăiește", cum frumos v-ați exprimat odată.

Eminența Voastră, domnule Șef rabin Moses Rosen, v-ați afirmat de asemenea ca o personalitate unanim apreciată și pe planul relațiilor religioase interne și externe. Și in cadrul acestora, Dv. ați fost un mesager al păcii și al ințelegerii intre oameni, dind toată prețuirea ideii de responsabilitate și solidaritate.

Ținem să subliniem aici și faptul că Dv. ați reușit să faceți cunoscute relațiile vieții religioase din România și să acționați nu numai ca un conducător religios, dar și ca un sol a ceea ce ne frămintă și ne insuflețește pe noi cei de aici, contribuind astfel la o mai bună cunoaștere și ințelegere a aspirațiilor de pace și progres ale poporului român.

Să-mi fie permis, domnule Șef rabin, să menționez astăzi satisfacția pentru intilnirile pe care noi, cei de la Departamentul Cultelor le avem deseori cu Dv. Convorbirile noastre deschise sint deosebit de utile pentru noi și constituie, impreună cu cele pe care le avem și cu ceilalți reprezentanți ai cultelor, o experiență importantă.

Ne este plăcut, domnule Șef rabin, să relevăm totodată și calitățile Dv. personale de om de cultură, vibrația Dv. la o largă gamă de valori umane, preocupările Dv. spirituale multilaterale, calitățile Dv. de orator și darul de a scrie intr-un stil literar de o deosebită frumusețe — toate acestea făcindu-vă plăcut și stimat de către toți cei ce vă cunosc.

Vă rog să-mi permiteți, Eminența Voastră, să vă urez tradiționalul la mulți ani, asociat cu cele mai bune urări de rodnice realizări in activitatea Dv. viitoare.

Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen neputînd răspunde personal, cum ar fi dorit, celor care i-au adresat telegrame și scrisori de felicitare, mulțumește pe această cale tuturor, însoțind aceste mulțumiri de binecuvîntarea sacerdotală.

Sărbătorirea d-lui Șef rabin dr. Moses Rosen (30 iulie 1972)

Cuvîntul Prea Fericirii Sale Justinian,
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Eminența Voastră,

Popasul duhovnicesc al implinirii a 60 de ani de la nașterea Eminenței Voastre imi dă plăcuta ocazie de a exprima, in numele Bisericii Ortodoxe Române, al meu personal și al celorlalte culte din România, sentimente de aleasă prețuire pentru Eminența Voastră, distinsul Conducător al Cultului mozaic din țara noastră.

In cei 24 ani de cind Cel Atotputernic V-a chemat la cirma Comunității mozaice din România, am avut numeroase prilejuri să ne intilnim, să discutăm probleme de interes comun al religiilor noastre, să schimbăm opinii asupra marilor idealuri care unesc pe credincioșii diferitelor culte : pacea și dreptatea socială.

Prezența mea la această aniversare se datorește mai intii, credinței noastre comune in Dumnezeu, Părintele nostru al tuturor. Fii al lui Dumnezeu, am fost creați pentru a ne înțelege, a ne iubi și a ne ajuta reciproc. Avem datoria sfintă de a scoate din Sfinta Scriptură și din tradiția noastră milenară principiile noastre de umanitate, de dragoste pentru adevăr, de respect pentru viața și drepturile fundamentale ale omului, de convietuire in dreptate și bună ințelegere cu toți oamenii și cu toate popoarele lumii.

Pe toți, creștini și mozaici, ne unește participarea comună la slujirea lui Dumnezeu și a semenilor — marile comandamente divine — precum și preocuparea neobosită pentru realizarea bunăstării materiale și spirituale a poporului român ; ne unește dorința vie de a sluji cu devoțiune poporul și Patria noastră comună.

Apreciem in mod deosebit activitatea pastorală și patriotică a Eminenței Voastre. Personalitate de prim rang a lumii mozaice, om de vastă cultură, exeget, scriitor și creator insuflețit, spirit lucid și optimist, un adevărat profet și apostol al lui Dumnezeu, intru propovăduirea omeniei și frăției. Dovadă pentru aceasta este insăși frumoasa intilnire de astăzi, in acest Templu, in care slăviți pe Domnul nostru al tuturor, din ceruri.

Bunele raporturi dintre Biserica Ortodoxă Română și Cultul Mozaic din România iși au obirșia in credința comună in Dumnezeu, Părintele nostru al tuturor, descoperit oamenilor in Vechiul Testament, prezent in viața noastră de fiecare zi, obligindu-ne pe noi, cei creați după chipul și asemănarea Sa, să implinim mesajul Său de dragoste și bunăvoire in lume, de apărare a celor asupriți, de străduire continuă pentru binele și fericirea omului — cununa creației Sale.

Biserica Ortodoxă Română, Cultul Mozaic, și toate celelalte culte din țara noastră, ne-am unit in realizarea unui ecumenism practic local, in care domnesc : prețuirea și respectul reciproc, dragostea de Dumnezeu și de aproapele. Suntem bucuroși să mărturisim că atit Biserica Ortodoxă Română, cit și Cultul mozaic din România, sprijinim cu fermitate acțiunile și inițiativele Conducătorilor Statului nostru pentru realizarea unei vieți mai bune, mai fericite și mai prospere, pentru apropierea, prietenia și colaborarea dintre toate țările și popoarele lumii. Așa ințelegem noi, oamenii religiilor, să aducem contribuția noastră la efortul general al omenirii pentru o viață mai demnă.

Astăzi, la acest fericit moment din viața Voastră personală, din toată inima felicit pe Eminența Voastră și Vă urez ani mulți și fericiți, in deplină sănătate, spre a rodnică slujire a lui Dumnezeu, spre binele Comunității Mozaice din România, spre adincirea ecumenismului, pentru prosperitatea Patriei și realizarea idealurilor spre care se indreaptă poporul nostru și intreaga omenire contemporană.

Cuvîntul lui Daniel Cohen,
din partea cursurilor de Talmud Tora

Am marea cinste să vorbesc din partea generației tinere a evreilor mozaici din România in fața acestei distinse adunări. Cu emoție vă adresez, Eminență, cuvintul nostru, al cărui invățător sinteți de atiția ani, pentru a aduce adinc simțita noastră urare, cu ocazia aniversării Dv.

Opera de educare și instruire pe care o exercitați este atit de frumoasă, incit pe drept cuvint, acești tineri văd in Dv. un mare rav in adevăratul ințeles al cuvintului ebraic de invățător.

Opera Dv. de educare și instruire se inscrie binemeritat totodată și in cadrul străduinței generale a intregului popor al acestei țări de a indruma și călăuzi pașii tinerilor spre o etică sănătoasă, inaltă, spre seriozitate și străduință in muncă.

Incă de la o virstă fragedă copiii pot intra la cursurile de Talmud Tora de sub conducerea Eminenței Voastre și se pregătesc pentru Bar Mitzva. Am avut nouă ani cind am fost și eu printre ei. Neuitată mi-a rămas dragostea cu care am fost inconjurați noi, copiii, in mica sinagogă „Baron Hirsch", unde invățam pentru prima dată buchea ebraică. Neuitate mi-au rămas, de asemenea, serbările de Pesah și Hanuca, cind ne dovedeam cunoștințele la sederul de Pesah și la ceremonia aprinderii luminărilor de Hanuca. Iar la serbarea mea de Bar Mitzva, Eminența Voastră mi-ați vorbit despre importanța momentului in care intrăm in societatea bărbaților evrei și luam asupra mea obligația mitzvoturilor noastre, a poruncilor noastre morale. Cind m-ați binecuvintat, la confirmare, mi-ați spus cuvintele care au devenit indrumătorul meu și al atitor tineri care au invățat ceva in incinta acestui templu : „A fi un bun evreu inseamnă, totodată, a fi un bun cetățean al patriei române, inseamnă mai presus de orice, a fi un om adevărat".

Pe calea acestei invățături am urmat apoi, impreună cu mulți alți tineri, cursurile de ebraică, inițiate de Eminența Voastră. Frumoasele conferințe, devenite tradiționale, au adunat acest grup de tineri in jurul Dv. Ei invață aici istoria milenară a poporului nostru, care in mijlocul nedreptăților și prigoanei indurate intr-o societate retrogradă ca aceea a antichității romane, cea a intunecatului ev mediu și cea a singerosului fascism, a știut să apere și să păstreze valorile culturale și principiile morale.

Prin conferințele Dv. ne-ați invățat să cunoaștem nemuritoarea creație biblică, acea grandioasă epopee a poporului nostru in care personajele, faptele și locurile trăiesc și astăzi viața marilor capodopere, și eternul omenesc cu inalta sa frumusețe morală se desprinde pilduitor. Un intreg ciclu de conferințe a fost dedicat legislației biblice. Și cit am fost de impresionați să cunoaștem ideile progresiste ale civilizației ebraice, inalta ținută morală a legilor mozaice, care au fost tălmăcite de Eminența Voastră pe ințelesul nostru.

Ne-ați invățat despre profeți, despre cuvintul vibrant al unui Eliahu și Eșaiahu și al altor inspirați și clarvăzători oameni ai vremii, care au fost neviimii noștri. Astfel, cei de la Talmud Tora au invățat să prețuiască adevărul și să ințeleagă că poporul evreu și-a dăruit valorile culturale și morale intregii omeniri și că fiecare dintre noi face parte din marea obște mozaică, dar se integrează armonios in societatea in care trăiește și mai presus de toate se integrează in lupta cea mai avansată a omenirii pentru progres și pace.

In cei aproape 25 de ani de muncă in fruntea obștei evreiești din România, domnia voastră ați avut mereu in vedere un mare țel, acel al continuității tradiției noastre, al continuității invățăturii noastre milenare. De aceea v-ați indreptat toată atenția și către noi, cei tineri și către frumoasa instituție a Talmud Torei. De două mii de ani tradițiile și morala iudaică și-au transmis mereu din generație in generație, de la părinți la copii, iar in toate generațiile au existat mari invățători care au asigurat continuitatea lanțului de aur al invățăturii iudaice. Unul din marii invățători este Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen care, in imprejurări cu totul favorabile dezvoltării culturii universale și progresului din Republica Socialistă România a ridicat făclia Torei pentru a o transmite noii generații, pentru a asigura continuitatea unei luminate comunități evreiești, intr-o societate care tinde către desăvirșire. Tineretul evreu din România devine astfel veriga cizelată de un invățător inimos, in lanțul de aur al istoriei evreimii din România.

Eminență, astăzi, cind atita lume a venit să vă sărbătorească, să vă exprime adinca prețuire, noi, tinerii cărora le-ați impărtășit invățătura iudaică venim să vă exprimăm cuvintul nostru de gratitudine, dragostea și prețuirea noastră și vă urăm din adincul inimilor noastre mulți ani de muncă rodnică, sănătate și mulțumirea marilor realizări.

Cuvîntarea rostită de d. Emil Șechter, secretar general al F. C. E. M.

Imi revine deosebita cinste ca in numele Federației Comunităților Evreiești Mozaice din Republica Socialistă România să deschid această festivitate consacrată veneratului și iubitului nostru conducător spiritual, Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen, cu prilejul implinirii virstei de 60 de ani.

Fie-mi ingăduit să incep prin a adresa in numele comunităților noastre și al Dv. tuturor, un călduros salut oaspeților de peste hotare, care au ținut să vină să prăznuiască alături de noi această mare sărbătoare. Se află aici rabini și cărturari eminenți, conducători de comunități, reprezentanți ai unor mari organizații internaționale evreiești din Israel, S.U.A., Anglia, Franța, Elveția, Grecia, R.S.F. Iugoslavia, R. P. Ungară. Tuturor le adresăm din inimă tradiționala noastră urare *Baruh Haba*, asigurindu-i că ințelegem participarea lor ca o expresie a prețuirii și stimei de care se bucură in lumea evreiască eminentul nostru conducător spiritual și — prin el — obștea pe care de aproape un sfert de secol o păstorește cu atita strălucire.

In preajma acestei sărbători s-au primit și continuă a se primi mesaje de la personalități proeminente evreiești din intreaga lume, care au ținut să-și exprime respectul și admirația față de sărbătorit. In același timp presa și celelalte mijloace de *mass-media* din viața evreiască au consacrat lungi articole elogioase păstorului nostru spiritual. Putem, astfel, afirma că nu numai noi, obștea din România, ci și cele de peste hotare sărbătoresc pe d. Șef rabin dr. Moses Rosen.

Cu deosebită satisfacție salutăm prezența in mijlocul nostru a veneraților conducători ai cultelor din țară. Această prezență este prin ea insăși o mărturie elocventă a bunelor relații statornicite intre credincioșii cultelor, o afirmare a considerației de care se bucură printre inalții prelați conducătorul cultului mozaic din România.

In acest sfint lăcaș se află clerici și reprezentanți ai principalelor comunități din țară. Bucuria lor de a lua parte la această solemnitate este mare. Concomitent cu această festivitate, coreligionarii noștri din intreaga țară, adunați in temple și sinagogi, inalță imn de slavă lui Dumnezeu că le-a fost hărăzit acest ceas sărbătoresc, aducind prinos de dragoste și recunoștință conducătorului nostru spiritual.

Această sărbătorire depășește astfel cu mult cadrul unei obișnuite date aniversare, devenind sărbătoarea unei intregi colectivități, sărbătoarea obștei evreiești mozaice din România. A unei comunități cu o istorie de peste cinci veacuri, care a avut norocul de a fi păstorită de-alungul timpului de rabini și erudiți ce au făcut fala acestei comunități — e suficient să pomenim asemenea nume ilustre ca Malbim, rabi Iehoșua Heschel (Apter Ruv). Nathan Hannover, dr. Iacob Niemerover și atiția alții ale căror nume s-au inscris cu litere de aur in cronica obștei. Intr-un moment de cotitură in istoria țării și a obștei evreiești mozaice din această țară, comunitatea noastră a avut fericirea să fie păstorită de o personalitate ieșită din comun, de un conducător care intruchipează cele mai bune tradiții rabinice și de conducător al unei comunități evreiești mozaice.

E foarte greu, aproape cu neputință de redat, fie și sumar, ce reprezintă prezența in fruntea obștei noastre a aceluia pe care il sărbătorim astăzi, aportul uriaș și esențial pe care l-a adus la menținerea și dezvoltarea vieții comunitare și religioase, contribuția sa pe toate tărimurile vieții evreiești. Și mai greu este să exprimăm in cuvinte obișnuite dimensiunile acestei personalități neobișnuite. Această dificultate este poate și de ordin subiectiv, căci noi, cărora soarta ne-a făcut favoarea să ne numărăm printre colaboratorii săi apropiați

(Continuare in pag. a VIII-a)

---

urări de sănătate, viața lungă și noi succese in nobila activitate a Eminenței Voastre pentru inflorirea patriei, pentru biruința păcii.

La plenarele Comitetului, ca și la toate acțiunile importante pe care le-a organizat mișcarea noastră, ca membru al Comitetului Național pentru Apărarea Păcii incă de la inființare, cu aproape 25 de ani in urmă, v-ați manifestat permanent adeziunea deplină și sprijinul la politica României de pace și cooperare cu toate popoarele lumii. Ca Șef rabin al cultului mozaic din Republica Socialistă România și, deopotrivă, ca sol de pace al poporului nostru la diferitele congrese și conferințe ale comunităților evreiești, ca și in numeroasele D-voastră deplasări peste hotare, v-ați manifestat cu hotărire și consecvență pentru stingerea focarelor de război care pun in primejdie viața omenirii, pentru dreptate și frățească ințelegere intre oameni și popoare.

Exprimindu-mi satisfacția de a participa la sărbătorirea Eminenței Voastre, țin să vă mulțumesc, totodată, pentru rodnica și devotata D-voastră activitate pusă in slujba apărării păcii.

Vă urez La mulți ani !

---

setele și cuvintele ei, propria sa biografie, spre a se putea oglindi in rindurile așternute pe pergamentul său.

De aceea este eternă Tora, pentru că ea exprimă de-apururi sentimente, ginduri, etică umană mereu actuale. Nu va fi deci un artificiu de omiletică atunci cind „spre a citi viața mea", spre a da grai sentimentelor ce le incerc in aceste clipe in care mă covirșește emoția, mă voi folosi de Cartea cărților spre a incerca să dau tălmăcire acestor sentimente.

Am citit ieri pericopa „Eikev". In predica de vineri seară, m-am folosit spre a rosti cuvintul de bun-venit adresat ilustrului nostru oaspete, gaonul rabi Shlomo Goren שליט"א de analiza celui dintii cuvint din acest capitol biblic : והיה „Și a fost".

Ingăduiți-mi ca de data aceasta să mă ocup de al doilea cuvint al aceleiași pericope, cuvintul Eikev.

Limba ebraică are darul ca in fiecare regulă gramaticală, in fiecare flexiune, in nuanțele etimologice cele mai fine, in intregul său mecanism filologic să cuprindă comori de etică, תלי תלים של הלכות „munți de invățătură". O declinare, o conjugare, o familie de cuvinte nu e numai gramatică, ci și morală.

Cuvintul eikev are două tălmăciri — in aparență neinrudite, dar care in realitate au o logică comună. Eikev inseamnă pas și totodată mai inseamnă pentru că.

Fiecare pentru că este un pas pe calea logicii. Orice raport de cauzalitate constituie un pas inainte pe cărările raționamentului. Itinerarul istoriei umanității are, după noi, o logică, el nu se află la voia intimplării. Omenirea merge, pas cu pas, de la primele sale inceputuri, spre un țel. Aceasta este concepția noastră despre lume. Noi n-am fi putut exista dacă n-am fi văzut intotdeauna fenomenele sub speciae aeternitatis, dacă n-am fi crezut intr-o logică a istoriei, intr-un raport de cauzalitate al destinului.

Cum a descoperit Avraham Haivri, primul evreu, existența lui Dumnezeu ? Contemplind măreția și armonia universală, el și-a pus intrebarea : מי ברא אלה ? „Cine a creat toate acestea ?" A pășit, deci, inapoi din cauză in cauză, din verigă in verigă, in inlănțuirea fenomenelor spre a ajunge la סיבת כל הסיבות „Cauza cauzelor" care e sinonim cu ideea de Creator.

Aceasta, in ceea ce privește trecutul. Cit despre viitor, am fi putut noi oare supraviețui dacă n-am fi avut ancorată adinc in sufletele noastre convingerea intr-un אחרית הימים „țel al istoriei" spre care omenirea inaintează pas cu pas, etapă cu etapă ? Credem intr-un eikev al trecutului și intr-unul al viitorului și aceasta este temelia perspectivei noastre despre viață.

Aceste adevăruri nu sint valabile numai atunci cind e vorba despre colectivitate, ci și tabloul vieții individuale este de asemeni sub semnul lor. Nici o zi, nici un ceas, nici o clipă din drumul acesta dintre leagăn și mormint nu trebuie irosite in zadar. Toate se inlănțuie intr-un drum, spre un țel, in care fiecare pas te apropie de țintă.

למנות ימינו כן הודע „Invață-ne, Doamne, să știm să numărăm zilele vieții noastre" se roagă Psalmistul (Psalm 90, 12). Cu atit mai mult aceasta este adevărat atunci cind e vorba despre un om a cărui viață se impletește indisolubil cu aceea a colectivității.

In acest moment in care slăvesc pe Dumnezeu că m-a invrednicit să pășesc pragul virstei de זקנה, privesc inapoi spre drumul ce l-am parcurs și zăresc pașii ce i-am străbătut, etapă cu etapă. S-au revărsat atitea bune sentimente, atitea măgulitoare aprecieri asupra umilei mele persoane. Ele nu-mi aparțin numai mie, ci și celor care in diferitele עק eikev, etape ale vieții mele și-au exercitat influența

Taube ז"ל ; către străbunii mei, care timp de veacuri au luminat cerul iudaismului ; către ei, către lanțul de aur al generațiilor rabinice care m-au precedat se inalță piosul meu omagiu.

Eikev. Intr-o altă etapă a vieții mele a intervenit al doilea factor determinant. Țin să spun aici că scumpei mele soții, care a stat lingă mine tot timpul, in clipele cele mai grele, cu devotament, cu credință, cu identitate de concepții și de idealuri și de voință — ei ii datorez in cea mai mare măsură bilanțul pozitiv al anilor hotăritori din ultimul sfert de veac.

Hasidimii și אנשי מעשה — oamenii de acțiune, dănțuiau in seara de Sucot in Ierușalaim și spuneau : „Fericită este tinerețea noastră că nu rușinează bătrinețea noastră" (Talmud Suca 53) אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנתנו (סוכה נ"ג)

Eikev, pas cu pas, acești ani ii pot evoca fără ezitare și cu conștiința senină iar acum ajungind la „virsta bătrineții", anii inceputului, ai căutărilor și ai frămintărilor ii pot așeza alături de cei de azi, la fel ca hasidimii de odinioară.

Consider de datoria mea să subliniez că un rol hotăritor l-a avut in activitatea mea faptul că guvernul socialist al României a dovedit in tot acest timp un inalt spirit de umanitate, de ințelegere a tuturor problemelor noastre. De fiecare dată și in absolut toate chestiunile am găsit la conducătorii guvernului român intreaga ințelegere. Noi sintem o religie care nu este numai o religie căci o indelungată evoluție istorică și imprejurări specifice au făcut ca noțiunile : religie, cultură, concepție despre lume și viață să nu poată fi despărțite una de cealaltă.

E de datoria mea să declar aici că intotdeauna am găsit ințelegere deplină la autoritățile de stat față de problemele specifice ale noastre. Este o problemă de relații intre un stat nereligios, ai cărui conducători se situează pe poziții materialiste, antireligioase — trebuie să spunem lucrurilor pe nume — care acordă insă deplină libertate religioasă celor care cred, cu o singură condiție : să fie cetățeni loiali, să ajute la clădirea unei lumi a dreptății. Credinciosul de altă religie se duce la biserică, are un preot și cu aceasta nevoile sale religioase sint aproape rezolvate. Alta e situația in domeniul nostru. Căci evreul religios spune : „Nu mănînc altă carne, decit cușer !" sau „Am nevoie de azimă, am nevoie de vin ritual, am nevoie de băi rituale...". Viața religioasă a evreului nu se petrece numai la sinagogă, ci clipă de clipă, in cotidian. De aceea recunoștința noastră față de guvernul țării e cu atit mai mare, căci nu există problemă religioasă care să nu găsească ințelegere.

Rog pe d. președinte al Departamentului Cultelor, prof. D. Dogaru și pe d. vicepreședinte Gh. Nenciu să binevoiască a transmite respectuoasele mele mulțumiri d-lui Emil Bodnăraș, vicepreședinte al Consiliului de Stat și d-lui Ștefan Voitec, președintele Marii Adunări Naționale, pentru mesajele de bune urări ce mi le-au exprimat cu acest prilej. In mod cu totul deosebit țin să adresez omagiul respectuos președintelui Nicolae Ceaușescu, care simbolizează azi ideea de independență și de libertate a poporului român, ideea de dreptate. In numele comunităților noastre il asigur de devotamentul nostru de cetățeni loiali ai scumpei noastre patrii, Republica Socialistă România și il incredințăm că ne vom strădui să continuăm munca noastră, pentru binele și inflorirea patriei.

Exprim mulțumirile mele, respectul și dragostea mea, Prea Fericitului Patriarh Justinian, care ne face din nou cinstea deosebită de a fi in mijlocul nostru, ca o expresie concretă a acestei atmosfere de infrățire ce s-a creat

intregului iudaism, care a admirat in 1968 gestul Prea Fericirii Voastre de a veni aici și de a adresa un omagiu comunității noastre. Mulțumirile mele se adresează de asemenea și distinșilor reprezentanți veniți din Israel, Șef-rabinului orașului Tel Aviv, Shlomo Goren, d-lui Itzhak Korn, membru al Knesetului. Prezența lor la această sărbătorire este un simbol al legăturii indisolubile ce există intre orice obște evreiască și sfintele noțiuni pentru care ne rugăm de trei ori pe zi : Sion și Ierușalaim.

Il rog pe Șef-rabinul Goren să transmită mulțumirile mele sincere președintelui statului Israel, marelui cărturar Zalman Shazar și distinsei doamne Golda Meir, care mi-au transmis mesaje personale. Aceste mesaje le consider ca o cinstire făcută nu numai persoanei mele, ci și comunității evreiești din România.

Și acum, mă adresez vouă, iubiți tineri și iubiți bătrini. Vă vorbește un om a cărui virstă e calificată de zikna, căci după tradiția ebraică la 60 de ani omul pășește in pădurea bătrineții. Privind in jurul meu și privind la trecut, eu aș spune insă că ies dintr-o pădure. Intr-o pădure cărările sint intortochiate, iar noi am ieșit dintr-o pădure, căci mergem acum pe un drum drept. In spiritul tradiției noastre, bătrin este cel care a dobindit experiență. Și experiența ne-a făcut să găsim drumul acesta și să avem siguranța că nu sintem ultima verigă din lanțul generațiilor noastre. Noi construim un viitor pentru această comunitate evreiască din România socialistă și sintem adinc convinși că ea va continua să existe. Mulțumesc tinerilor noștri elevi de la Talmud Tora care ne dau acest sentiment al continuității.

O rugăciune ? Unde aș putea găsi o rugăciune mai bună decit tot in această Tora, in care trebuie să găsești intreaga ta biografie. Spune profetul Ieșaiahu, vestitorul mesianismului, mesagerul vremurilor de pace și de dreptate :

ד׳, א׳ נתן לי לשון לימודים לדעת את יעף דבר יעיר בבוקר, יעיר לי אוזן לשמוע כלימידים (ישעי׳ נ׳-ד)

„Doamne Dumnezeule, mi-ai dăruit graiul invățăturii pentru ca să știu să descifrez glasul vremurilor pentru cei setoși de cuvint, m-ai trezit in fiecare zori, mi-ai trezit urechea să ascult invățătura" (Ieșaiahu 50, 4).

Pentru acest grai, menit să impărtășească invățătura Ta, pentru această ureche, hărăzită să se aplece deasupra zbuciumului contemporan și să-l asculte, pentru acest dar miraculos ale descifrării glasului vremii, iți mulțumesc, Doamne ! Cu aceeași Tora străveche de atitea mii de ani, din care nu clintim nici o literă, pășim in intimpinarea noului, căci eikev, pașii noștri se imbină și intre cei ai trecutului și cei ai viitorului noi găsim o armonioasă imbinare. Iți mulțumim pentru acest dar și Te rugăm să binecuvintezi poporul Tău Israel, să dăruiești inflorire și prosperitate scumpei noastre patrii Republica Socialistă România, să hărăzești omenirii intregi implinirea celei mai nobile năzuințe : Șalom — Pace. Amen !

Cocteil oferit de d-na și d. Șef rabin dr. Rosen

In ziua de 27 iulie a.c. d-na și d. Șef rabin dr. Moses Rosen au oferit un cocteil in onoarea reprezentanților marilor organizații evreiești și a conducătorilor de comunități de peste hotare veniți să participe la sărbătorirea Eminenței Sale. Au luat parte d-na și d. Gheorghe Nenciu, vicepreședinte al Departamentului Cultelor ; acad. prof. Tudor Ionescu, președintele Comitetului național pentru apărarea păcii ; conducătorii Federației Comunităților Evreiești Mozaice și ai Comunității evreilor mozaici din București, scriitori etc.

די באגריסונג פון פּראָפעסאָר דאָגאַרו

(המשך פון זייט 11)

נאָר מיט אזעלכע מעלות האָט מען גע-
קאָנט לייזן די פּראָבלעמען וואָס האָבן זיך
געשטעלט אין די באציונגען צווישן א מלו-
כה פון א נייעם מין אין דער געשיכטע, מיט
דער רעליגיע, וועלכע האָט, אדאנק איר
דורותדיקע עקזיסטענץ אין אנדערע געזעל-
שאפט-אָרדענונגען, אָנגעזאמלט אין איר
סטרוקטור, אסך אומוועזנטלעכע איינפלוסן
פארגייענדיקע, וועלכע וואָלטן אָבער געקאָנט
הינדערן געוויסע רעליגיעזע פירער צו אונ-
טערשיידן די מאָראלישע יסודות און צילן
וואָס זענען אזוי וויכטיק פאר די מענטשן
און וואָס זענען דער ציל פון סאָציאַליזם.
איר קאָנט האָבן די סאטיספאקציע, חשו-
בער רב הכולל, אז איר האָט ביי געשטייערט
אף א שעפערישן אופן מיט אסך איבער-
געגעבנקייט, אין באדינגונגען פון פיל בלאָנ-
דזשענישן, אין וועלכע אזויפיל לעבנס-
באַגריפן פון דורות האָבן געדאַרפט איבער-
[illegible]

דאנק אין פשוטע פאָרמולן, נאָר איז אנט-
שלאָסן צו זיין אקטיוו „פאר דעם פרידן פון
דער פעסטונג אין וועלכער ער לעבט", ווי
איר האָט עס אמאָל אזוי שיין געזאָגט.
איר, חשובער רב הכולל, האָט זיך אויך
באוויזן אלס אלגעמיין אנערקענטע און
געשעצטע פערזענלעכקייט אפן געביט פון
אינערלעכע און אויסערלעכע רעליגיעזע בא-
ציונגען. אויך אף דעם געביט זענט איר
געווען א שליח פון שלום און פארשטענ-
דעניש צווישן מענטשן, אָפּשאצנדיק ווי
געהעריק די אידייען פון אחריות און סאָלי-
דאַריטעט.
מיר ווילן דאָ אונטערשטרייכן אויך דעם
פאקט אז איר איז געלונגען באקאנט צו
מאַכן די ווירקלעכקייט פון רעליגיעזן לעבן
אין רומעניע און צו זיין טעטיק נישט נאָר
אלס רעליגיעזער מנהיג, נאָר אויך אלס שליח
פון דעם וואָס מאַטערט און באגייסטערט
אונדז דאָ ביי [illegible]

מעסאזשן און באגריסונגען

אפן אדרעס פון דער פע-
דעראציע פון די יידישע קהי-
לות און פון רב הכולל ד"ר.
דוד משה רוזן זענען נאָך
אָנגעקומען אסך טעלעגרא-
מען, בריוו, גראטולאציעס,
פון אָנגעזעענע פערזענלעכ-
קייטן און אָרגאניזאציעס פון
לאנד און פון אויסלאנד. פון
אויסלאנד זענען אָנגעקומען
מעסאזשן פון: הרב ד"ר. פרינץ
פּרעזידענט פון גאָווערנינג
קאָנסיל פון יידישן וועלט-
קאָנגרעס; מיכאל חזני, מי-
ניסטער פאר סאָציאַלער פירזאָרג

וויליאם וועקסלער, פּרעזי-
דענט פון „קאָזשאָ", ישראל
סאַלקאָנע, פּרעזידענט אין סאָל
כאיעס, וויצע פּרעזידענט פון
יידישן קאָנגרעס פון קאנאדע;
אברהם קארליקאָף, [illegible]
פירונג פון אמעריקען דזשויש
קאָמיטי; עמאנועל וויל, סע-
קרעטאר פון אליאנס איזראַ-
עליט; ק. דאווידזאָן, סעקרע-
טאר פון רעפּרעזענטאַטיוון
ראט פון די יידן פון שאָט-
לאנד; אברהם שינקער, עק-
זעקוטיוו-מיטגליד פון דער
יידישער אגענץ, אברהם
הורמן, פּרעזידענט פון דער
ירושלימער אוניווערסיטעט;
סער ישראל בראָדי, עמנואל
יאקאָבאָוויץ און דער חכם שלמה
גאון און רבנים אין נאָמען
פון דער רבנים-קאָנפערענץ
פון אייראָפּע: יצחק ר[illegible]

הערשל שעכטער, ניו-יאָרק;
ד"ר. ראָט, פון דער אייראָ-
פּעישער עקזעקוטיווע פון
יידישן וועלט-קאָנגרעס; בן
עמי, בירגער-מייסטער פון
נתניה-ישראל; פון די מנ-
היגים פון דער מאָסקווער
שול, פון שלום זילבערפארב
פון הארגון המאוחד של יוצאי
רומניה.
פון לאנד זענען אָנגעקו-
מען מעסאזשן פון: הויכגע-
שעצטן ניקאָלאַע, מיטראָפּאָ-
ליט פון זיבנבירגן; פילימאָן,
מיטראָפּאָליט פאר אָלטעניע;
זיין הייליקייט ניקאָלאַע פון
באנאַט; זיין הייליקייט וואַ-
סילע, בישאָף פון אָראַדעאַ;
ארכימאנדריט באראַניאַ, פון
דער ארומענישער קירך; פּא-
וועל ראַקיאַן, פּרעזידענט [illegible]

Cuvîntul d-lui Dumitru Dogaru,
președintele Departamentului Cultelor

Permiteți-mi ca să-mi exprim deosebita satisfacție pentru prilejul ce mi se oferă ca in mijlocul D-voastră să transmit salutul și cele mai călduroase felicitări din partea Departamentului Cultelor și a mea personal, cu ocazia acestei frumoase sărbători pe care o constituie a 60-a aniversare a zilei de naștere a Eminenței Sale Dr. Moses Rosen.

Participarea reprezentanților cultelor din țara noastră și a unor personalități ale vieții religioase mozaice de peste hotare, la sărbătorirea d-lui Șef rabin, reprezintă nu numai prețuirea acordată unei inalte fețe bisericești, personalitate remarcabilă pe planul relațiilor ecumenice locale și internaționale dar și cinstirea adusă meritelor sale ca om, a inaltelor sale virtuți cetățenești și de îndrumător ințelept al comunităților mozaice din România.

În persoana Dv., Domnule Șef rabin, noi apreciem pe conducătorul religios care a depus cele mai nobile strădulnțe de a imprima spiritul de loialitate cetățenească al credincioșilor Dv. față de patria in care trăiesc, in condițiile ei de azi, acelea ale construirii socialismului.

[illegible] Prin virsta de 60 de ani pe care o aveti,

și a fi cetățean loial al statului socialist, că existența unei vieți comunitare evreiești intr-un stat socialist este perfect posibilă. În acest domeniu, conducătorul nostru spiritual a fost un inaintemergător, fapt recunoscut azi in mod unanim in viața evreiască internațională.

E locul s-o afirmăm azi aici, in acest ceas solemn, cu toată tăria: Șef rabinul dr. Rosen a slujit iudaismul cu tot ce are acesta mai bun, mai remarcabil ca rezultate. Grație lui comunitățile noastre au o viață și o frumoasă activitate, instituțiile noastre de cult, culturală, asistență etc. funcționează spre satisfacția coreligionarilor din țară și admirația celor de peste hotare. Nu e, desigur, locul acum să prezentăm un bilanț al acestei activități. Într-un fel am făcut acest lucru la conferința anuală a comunităților, din luna februarie, cind s-a conturat tabloul imbucurător al unei vieți comunitare active și multilaterale. Totuși, nu putem să nu prezentăm, extrem de sumar, citeva fapte semnificative prin ele insele.

Cum am putea să nu evocăm in această clipă solemnă stăruința și eforturile deosebite ale conducătorului nostru, incepute acum un sfert de veac și continuate an de an pentru inființarea și menținerea cursurilor de Talmud-Tora, datorită cărora mii și mii de copii și tineri s-au adăpat la invățătura noastră sfintă și au invățat să scrie și să citească limba in care a fost scrisă sfinta Biblie.

Astăzi funcționează in comunitățile din țară cursuri de Talmud-Tora de care se ocupă personal Eminența Sa, acordind sprijinul necesar pentru funcționarea acestora in cele mai bune condițiuni.

Trebuie să recunoaștem, in această imprejurare solemnă, că nimeni altul nu ar fi putut inlătura greutățile care stăteau in calea inființării și funcționării cursurilor de Talmud-Tora, că nimeni altul nu ar fi putut duce munca istovitoare pentru menținerea lor. În ultimii ani, prin grija Eminenței Sale au luat ființă cursuri de limba sfintă. Asemenea cursuri funcționează in cadrul comunității din București, precum și la Iași, Timișoara, Cluj, Oradea, Tg. Mureș etc. Sutele de cursanți au manifestat și manifestă un deosebit interes pentru studiul limbii strămoșilor, exprimindu-și dragostea și recunoștința ce o poartă conducătorului nostru spiritual, care le dă posibilitatea să cunoască limba, istoria și literatura poporului nostru.

Activitatea culturală a avut și are, in preocupările de zi de zi ale Federației Comunităților Evreiești Mozaice și prin aceasta ințeleg in preocupările sărbătoritului nostru de azi, un loc de frunte in ansamblul activității.

Este bine cunoscut prestigiul de care se bucură „Revista cultului mozaic" in rindurile coreligionarilor din țară. Ea se bucură de prestigiu și in străinătate, fiind trimisă aproape in toate țările din lume.

Apariția, existența și menținerea revistei constituie una din realizările Eminenței Sale, care consacră multe ore din timpul d-sale atit de prețios la apariția fiecărui număr.

Abordind acest tărim al activității culturale, trebuie subliniată importanța pe care a avut-o și ecoul pe care l-a stirnit apariția volumului „În lumina Torei" al d-lui Șef-rabin. Primele două ediții au fost epuizate și se află in pregătire o ediție în limba engleză.

Presa evreiască internațională a publicat articole și recenzii extrem de elogioase despre această lucrare, evidențiind faptul că președintele Federației Comunităților Evreiești Mozaice din România și Șef-rabinul cultului mozaic din România este totodată și un distins învățat talmudic, un intelectual ales, un scriitor talentat și un ginditor de o structură deosebită.

Celor care avem onoarea și fericirea de a fi in preajma sa, această trăsătură a personalității sale ni se impune zi de zi.

Această carte a răspindit lumină și căldură in mii și mii de cămine ale credincioșilor evrei.

Tot in cadrul activității culturale e cazul să amintim de calendarul „Luahul" publicat, tipărit in fiecare an, care indeplinește funcții multiple, printre care, in afară de cele tradiționale și funcții decurgind din situația particulară a obștiilor noastre. Ținind seama de

vins purtător capabil să identifice și să afirme valorile care cinstesc omul.

Cu citeva zile în urmă, in perspectiva sărbătoririi Dv. de astăzi, am ținut să revăd cartea Dv. „În lumina Torei". Este, fără indoială, cartea unui conducător religios, care in mod firesc meditează despre invățăturile de bază ale religiei sale — dar in această carte vibrează și se simte răspunzător pentru problemele umanității, ale comunității sociale largi in care trăiește, un om cu adevărat contemporan, care nu-și inchide gindirea la simple formule, ci e hotărit să activeze „pentru pacea cetății in care trăiește", cum frumos v-ați exprimat odată.

Eminența Voastră, domnule Șef rabin Moses Rosen, v-ați afirmat de asemenea ca o personalitate unanim apreciată și pe planul relațiilor religioase interne și externe. Și in cadrul acestora. Dv. ați fost un mesager al păcii și al ințelegerii intre oameni, dind toată prețuirea ideii de responsabilitate și solidaritate.

Ținem să subliniem aici și faptul că Dv. ați reușit să faceți cunoscute relațiile vieții religioase din România și să acționați nu numai ca un conducător religios, dar și ca un sol a[illegible]

tenție și fondurilor bănești necesare pentru intreținerea și repararea sinagogilor, templelor și a celorlalte lăcașe de cult. Aproape că nu există comunitate in care să nu se fi luat măsuri ca aceste sinagogi să fie renovate. În mare parte sinagogile au fost reparate, dindu-li-se un aspect civilizat corespunzător. Altele sint in curs de a fi renovate, astfel incit in scurt timp programul propus va fi realizat.

S-au făcut și se fac eforturi pentru asigurarea personalului necesar funcționării acestor sinagogi.

Datorită acestor măsuri, enoriașii vin cu dragoste și participă la oficierile religioase. Spiritul cu adevărat iudaic, plin de dragoste față de obște și de enoriașii săi, instaurat de Eminența Sa, a avut darul să readucă pe enoriași in casa comunității, să sprijine comunitățile, să se intereseze de activitatea lor.

Aceasta a contribuit in mare măsură la imbunătățirea situației materiale a comunităților. Astăzi, aproape toate comunitățile și-au redresat situația financiară, incit își pot acoperi cheltuielile pentru intreținerea instituțiilor de cult.

Federația subvenționează comunitățile cu sume importante pentru executarea reparațiilor sau pentru acoperirea altor cheltuieli neprevăzute.

În spiritul invățăturii și eticei mozaice este respectul și pietatea față de inaintași, care se exprimă și in ingrijirea lăcașelor de veci. Consecventă acestei tradiții. Federația are această chestiune in centrul preocupărilor sale. În ultimii ani, la zeci de cimitire de pe intreg cuprinsul țării au fost construite garduri și refăcute capele.

Se poate afirma cu toată certitudinea că nici o instituție de cult n-a fost neglijată.

Federația s-a preocupat de asigurarea cărnii rituale, azimă pentru sărbătorile de Pesah, vin ritual, procurarea de taleisim, tfilemi, cărți religioase, etrogim etc. Această vastă acțiune se datorește inițiativei și măsurilor luate de Eminența Sa.

Unul din cele mai emoționante capitole din atit de bogatul bilanț de realizări cu care se infățișează veneratul nostru sărbătorit il constituie fără indoială cel al asistenței sociale. Am folosit expresia bilanț și aceasta ne evocă cifre; iar despre cifre există părerea că sint reci, uscate. Oamenii obișnuiesc chiar să plaseze cifrele la antipodul poeziei. Nu știu cit adevăr general există in această ierarhizare, dar in domeniul nostru, al asistenței sociale, cifrele nu sint deloc reci, nu sint deloc prozaice, ci ni se par de o mare frumusețe morală, deci și poetică.

Astăzi, sint ajutate aproape zece mii de persoane, enoriași bătrini, bolnavi, lipsiți de mijloace suficiente de existență.

Parte din aceștia, circa 6 000 primesc ajutoare in numerar, lunar, alimente de citeva ori pe an, imbrăcăminte odată pe an. asistență medicală, medicamente, acolo unde considerăm că e cazul și pentru astfel de ajutoare.

Un număr de alte 4 000 persoane primesc numai alimente și imbrăcăminte.

Funcționează in țară un număr de patru cămine de bătrini și sperăm că in curind să mai ia ființă incă alte trei cămine.

În țară funcționează nouă cantine rituale la București, Iași, Timișoara, Cluj, Arad, Oradea, Botoșani, Galați și Dorohoi, in care mănincă aproximativ 2 500 enoriași, din care aproape 70% in mod gratuit, iar restul plătind o sumă modică.

Pentru un număr de circa 300 asistați netransportabili, in neputința de a se ingriji singuri, s-a organizat un serviciu de asistență la domiciliu, ducindu-li-se mincarea acasă cu mijloace auto și făcindu-se curățenie la locuințele lor.

Cu ocazia sărbătorilor, in special cu ocazia sărbătorii de Pesah, s-au distribuit ajutoare speciale enoriașilor care nu și-au putut asigura cele necesare pentru a prăznui sărbătoarea așa cum trebuie, după tradiție.

Putem afirma cu conștiința impăcată că astăzi nu există enoriaș in casa căruia să nu intre ajutorul acordat de Federație pentru asi-

Sărbătorirea d-lui Șef rabin dr

(30 iulie 1972)

Cuvîntul Prea Fericirii Sale Justinian,
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Eminența Voastră,

Popasul duhovnicesc al implinirii a 60 de ani de la nașterea Eminenței Voastre imi dă plăcuta ocazie de a exprima, in numele Bisericii Ortodoxe Române, al meu personal și al celorlalte culte din România, sentimente de aleasă prețuire pentru Eminența Voastră, distinsul Conducător al Cultului mozaic din țara noastră.

În cei 24 ani de cind Cel Atotputernic V-a chemat la cirma Comunitățil mozaice din România, am avut numeroase prilejuri să ne intilnim, să discutăm probleme de interes comun al religiilor noastre, să schimbăm opinii

Apreciem in mod deosebit activitatea pastorală și patriotică a Eminenței Voastre. Personalitate de prim rang a lumii mozaice, om de vastă cultură, exeget, scriitor și creator insuflețit, spirit lucid și optimist, un adevărat profet și apostol al lui Dumnezeu, intru propovăduirea omeniei și frăției. Dovadă pentru aceasta este insăși frumoasa intilnire de astăzi, in acest Templu, in care slăviți pe Domnul nostru al tuturor, din ceruri.

Bunele raporturi dintre Biserica Ortodoxă Română și Cultul Mozaic din România își au obirșia in credința comună in Dumnezeu, Părintele nostru al tuturor, descoperit oameni[illegible]

[illegible] șilor erarh la sărbătorirea noastră, participare care ne umple de bucurie și pentru care le adresăm din nou călduroase mulțumiri.

Nu știu in ce măsură am reușit a vă reda o imagine, fie și generală, a infăptuirilor veneratului nostru sărbătorit. Știu insă că munca pe care o desfășurăm este imensă și că multe aspecte, destul de importante, nu am reușit să vi le prezint.

Aceste rezultate au fost cu putință pentru că Eminența Sa s-a bucurat, in intreaga sa activitate de larga ințelegere a guvernului și a Departamentului Cultelor, iar pe de altă parte de sprijinul și dragostea enoriașilor evrei din țară.

Doveziie de dragoste de care se bucură Eminența Sa, din partea evreilor din această țară, pot fi evidențiate in fiecare zi. Aș vrea să mă refer, spre a scoate in evidență acest fapt, la miile de credincioși care au umplut templele din toate orașele: Iași sau Cluj, Oradea sau Galați, Dorohoi sau Arad, Timișoara sau Botoșani etc. așteptind ore intregi să audă predica Eminenței Sale cu ocazia vizitelor făcute în aceste orașe de sărbătorile de Hanuca.

Prestigiul de care se bucură Eminența Sa in străinătate poate fi dedus și din faptul că domnia-sa face parte din birourile executive ale marilor organizații evreiești din lume. Atunci cind se află la New-York sau Paris, la Londra sau Tel Aviv, la Roma sau la Bruxelles sau in oricare alt oraș din lume cuvintările și părerile d-sale asupra problemelor evreiești multe publicații din străinătate, de posturile la ordinea zilei sint reluate, comentate de de radio și televiziune din țările vizitate.

Este locul să arătăm că Eminența Sa, in prodigioasa activitate pe care o desfășoară ori de cite ori se află in străinătate aduce mari servicii credincioșilor evrei din țară și poporului evreu in genere. În același timp nu uită nici interesele scumpei noastre patrii, pe care o slujește cu un deosebit devotament.

În acest fel d-sa a contribuit la formarea climatului de ințelegere și de deosebită apreciere din partea opiniei publice mondiale asupra situației și a realizărilor minunate din România socialistă.

Aprecierile de care se bucură pretutindeni Eminența Sa se resfring asupra colectivității evreiești mozaice din România, al cărei prestigiu peste hotare a crescut mult datorită conducătorului nostru spiritual.

În incheiere, fie-mi ingăduit ca in numele acestei adunări să mulțumesc Eminenței Sale d-lui Șef rabin dr. Moses Rosen, conducătorul nostru spiritual pentru ceea ce a realizat, pentru munca sa neobosită in sprijinul colectivității evreiești mozaice și să-i adresez tradiționala noastră urare „ad mea veesrim" pentru ca alături de distinsa d-sale soție, in deplină sănătate să ne conducă spre noi realizări.

Este adevărat că majoritatea fondurilor necesare pentru asistență socială infăptuită de noi, sint acordate de către organizația Joint, dar la aceasta contribuie și Federația cu o sumă importantă din fondurile ei proprii.

Nu putem incheia acest capitol fără a scoate in relief faptul că tot ce s-a realizat in legătură cu asistența, această minunată realizare de ajutorare a coreligionarilor bătrini, bolnavi sau lipsiți de familie, este in primul rind opera Eminenței Sale d-lui Șef-rabin.

Niciodată, repet niciodată in cadrul comunității noastre nu a existat o astfel de realizare. La această minunată realizare Eminența Sa a fost și este sprijinit efectiv de distinsa d-sale tovarășă de viață. Interesul pe care il manifestă d-na dr. Rosen pentru ajutorarea celor in suferință se materializează prin sprijinul de fiecare zi pe care il acordă asistaților, indrumările pe care le dă căminelor de bătrini, dragostea cu care alină durerile multora din cei care sint imobilizați la pat, prin desele vizite pe care le face acestora.

S-a urmărit și se urmărește respectarea demnității omului, trimițindu-se ajutoarele prin poștă. ca o pensie, evitindu-se metodele folosite de filantropia din trecut, cind cel care primea ajutorul era in primul rind injosit, demnitatea ii era călcată in picioare.

Totul se datorește directivelor date de Eminența Sa, care zilnic sacrifică multe ore pentru această activitate.

Printre infăptuirile remarcabile din ultimii ani cuvine-se a aminti acțiunea de stringere a sulurilor sfinte ale Torei din toate sinagogile unde prin diminuarea numărului enoriașilor, ele au incetat a avea utilizare cultică și transferarea lor către sinagogile din Israel, ca dar al obștei noastre. În acest fel, grație atitudinii pline de ințelegere arătate și cu acest prilej de către autoritățile românești, un număr de peste 3 100 suluri ale Torei și-au putut recăpăta, in Israel, utilizarea firească. Aceasta a fost un act de mare rezonanță in viața evreiască a generației noastre.

Este pentru noi un motiv de indreptățită mindrie și de mare satisfacție faptul că păstorul nostru spiritual se bucură de stima și increderea autorităților de stat, ca și de cea a opiniei publice din țară. După cum se știe, Domnia sa este deputat in Marea Adunare Națională, face parte din Comitetul național al mișcării pentru apărarea păcii, precum și din alte comitete și organizații obșești. În toate imprejurările, d-sa reprezintă cu demnitate obștea evreiască din țară.

În climatul general de apropiere, prețuire reciprocă și stimă dintre toți cetățenii țării, indiferent de rasă, naționalitate sau credință, Eminența Sa a stabilit excelente raporturi cu

---

Șef rabinul Goren a vizitat mai multe comunități din țară

În cursul șederii sale în țară, Șef rabinul orașului Tel Aviv, Shlomo Goren, a avut posibilitatea să cunoască viața religioasă din mai multe comunități. Astfel, în ziua de 26 iulie a.c. a vizitat comunitatea din Brașov, unde a participat la principala sinagogă din oraș la rugăciunea de Minha-maariv.

În zilele de 31 iulie—3 august, împreună cu d-na Goren, a vizitat comunitățile Iași, Dorohoi, Botoșani, precum și casa de odihnă rituală a F.C.E.M. de la Borsec.

Numărul următor al revistei noastre va apărea la data de 1 septembrie a.c.

די באגריסונג פון פראפעסאר דאגארו

(המשך פון זייט 11)

נאר מיט אזעלכע מעלות האט מען געקאנט לייזן די פראבלעמען וואס האבן זיך געשטעלט אין די באציונגען צווישן א מלוכה פון א נייעם מין אין דער געשיכטע, מיט דער רעליגיע, וועלכע האט, אדאנק איר דורותדיקע עקזיסטענץ אין אנדערע געזעלשאפט-אָרדענונגען, אננעזאמלט אין איר סטרוקטור, אזוי אומוועזנטלעכע איינפלוסן פארגענגלעכע, וועלכע וואלטן אבער געקאנט הינדערן געוויסע רעליגיעזע פירער צו אונטערשיידן די מאראלישע יסודות און צילן וואס זענען אזוי וויכטיק פאר די מענטשן און וואס זענען דער ציל פון סאציאליזם.

איר קאנט האבן די סאטיספאקציע, חשובער רב הכולל, אז איר האט בייגעשטייערט אף א שעפערישן אופן מיט אסך איבערגעגעבנקייט, אין באדינגונגען פון פיל כלאנצושעניישן, און וועלכע אזויפיל לעבנס-באגריפן פון דורות האבן באדארפט איבערגעשאצט ווערן, צום אויפקלערן מיט אנטשלאסנקייט און וואס סע באשטייט פאר די יידן פון אייער קהילה די וויכטיקייט פון דעם גרויסן קער אין לעבן פונעם רומענישן פאלק — א קער וואס איז פארגעקומען דעם 23-טן אויגוסט 1944 — ווען די יידישע באפעלקערונג האט באקומען, ווי איר האט געזאגט, „נישט נאר די פרייהייט נאר טאקע דאס לעבן גופא".

די גרויסע מאראלישע פראבלעמען וואס האבן זיך געשטעלט פאר די מענטשן און פעלקער, נאכן צווייטן וועלטקריג האבן געפונען אין אייך, חשובער רב הכולל, א לייזנשאפטלעכן אנאליסט, א באגייסטערטן און טיף-איבערצייגטן פארשטייער, וואס איז אימשטאנד צו אידענטיפיצירן און פארצוברענגען די ווערטן וואס פארשאפן כבוד דעם מענטשן.

מיט עטלעכע טעג צוריק, מיטן נעאנט צו אייער היינטיקן יובל, האבן איר נאכאמאל געלייענט א ער בוך „אין ליכט פון דער תורה". ס'איז, בלי ספק, א בוך פון א רעליגיעזן פירער, וואס דענקט, זעלבסטשטאנדלעך, וועגן די יסודותדיקע לערעס פון זיין רעליגיע, אבער אין דעם בוך פילט זיך די ברענענדיקע פאראנטווארטלעכקייט פאר די פראגן פון דער מענטשהייט, פאר דער ברייטער סאציאלער געזעלשאפט אין וועלכער עס לעבט א באמת היינטצייטיקער מענטש, וואס פארשפארט נישט זיין גע-ראנק אין פשוטע פארמולן, נאר איז אנטשלאסן צו זיין אקטיוו „פאר דעם פרידן פון דער פעסטונג אין וועלכער ער לעבט", ווי איר האט עס אמאל אזוי שיין געזאגט.

איר, חשובער רב הכולל, האט זיך אויך באהויפטעט אלס אלגעמיין אנערקענטע און געשעצטע פערזענלעכקייט אפן געביט פון אינערלעכע און אויסערלעכע רעליגיעזע באציונגען. אויך אף דעם געביט זענט איר געווען א שליח פון שלום און פארשטענדעניש צווישן מענטשן, אפשאצנדיק ווי געהעריק די אידייען פון אחריות און סאלידאריטעט.

מיר ווילן דא אונטערשטרייכן איך דעם פאקט אז אייך איז געלונגען באקאנט צו מאכן די ווירקלעכקייט פון רעליגיעזן לעבן אין רומעניע און צו זיין טעטיק נישט נאר אלס רעליגיעזער מנהיג, נאר אויך אלס שליח פון דעם וואס מאטערט און באגייסטערט אונדז דא ביי שטייענדיק א וויארום צו א בעסער באקענען און פארשטיין די אספיראציעס צו שלום און פראגרעס פונעם רומענישן פאלק.

זאל מיר דערלויבט זיין, חשובער רב הכולל, צו אויסדריקן היינט די סאטיספאקציע פאר די באגעגענישן וואס מיר, די פון קולטוס-דעפארטאמענט, האבן אפט מיט אייך. אונדזערע אויפריכטיקע שמועסן זענען באזונדערס ווערטפול פאר אונדז און שטעלן מיט זיך פאר, צוזאמען מיט די שמועסן וואס מיר האבן מיט די פארשטייער פון די אנדערע קולטן, א וויכטיקע דערפארונג.

עס איז אנגענעם פאר אונדז, חשובער רב הכולל, אונטערצושטרייכן גלייכצייטיק אייערע פערזענלעכע מעלות אלס קולטור מענטש, אייער רעאגירן אף א ברייטער נאמען פון מענטשלעכע ווערטן, אייערע פילזייטיקע גייסטיקע השגות, אייערע מעלות אלס רעדנער און אייער מעלה צו שרייבן אין א ליטעראַרישן סטיל פון א באזונדערער שיינקייט — מעלות און אייגנשאפטן וואס מאכן אייך באליבט און געשאצט ביי אלע וואס קענען אייך.

איך בעט אייך מיר צו דערלויבן, חשובער רב הכולל, אייך צו ווינטשן דעם טראדיציאנעלן: צו לאנגע יאר! אינאיינעם מיט די בעסטע ווונטשן פאר פרוכטבארע דערגרייכונגען אין אייער קומענדיקער טעטיקייט.

★ ★ ★

מעסאזשן און באגריסונגען

אפן אדרעס פון דער פעדעראציע פון די יידישע קהילות און פון רב הכולל ד"ר דוד משה רוזן זענען נאך אנגעקומען אסך טעלעגראמען, בריוו, גראטולאציעס, פון אנגעזעענע פערזענלעכקייטן און ארגאניזאציעס פון לאנד און פון אויסלאנד. פון אויסלאנד זענען אנגעקומען מעסאזשן פון: הרב דר. פרינץ פרעזידענט פון גאווערנינג קאנסיל פון יידישן וועלט-קאנגרעס; מיכאל זזוני, מיניסטער פאר סאציאלער פירזארג פון מדינת ישראל; יהודה שווי, וויצע-מיניסטער, רפאל בן שלום, אמבאסאדאר פון ישראל אין בוקארעשט, יעקב שטיין, פרעזידענט פון דער פרעזידענטן-קאנפערענץ פון אמעריקע; וויליאם וועקסלער, פרעזידענט פון „קאזשא", ישראל; סאל קאנע, פרעזידענט אין סאל כאיעס, וויצע פרעזידענט פון יידישן קאנגרעס פון קאנאדע; אברהם קארליקאף, פון דער אנפירונג פון אמעריקען דזשויש קאמיטי; עורזשען וויל, סעקרעטאר פון אליאנס איזראעליט; ק. דאווידזאן, סעקרעטאר פון רעפרעזענטאטיוון ראט פון די יידן פון שאטלאנד; אברוזס שענקער, עקזעקוטיוו-מיטגליד פון דער יידישער אגענץ, אברהם הרמן, פרעזידענט פון דער ירושלימער אוניווערסיטעט; סער ישראל בראדי, עמנואל יאקאבאוויץ דער חכם שלמה גאון און רב דאזע אין נאמען פון דער רבנים-קאנפערענץ פון אייראפע; יצחק כהן, רב הראשי פון אירלאנד; דר. וואן דאם, פון דער אנפירונג פון די יידישע קהילות פון דער דייטשער בונדעס רעפובליק; אלפרעד עפשטיין, פרעזידענט פון דער יידישער קהילה פון וויענע; והרב הערשל שעכטער, ניו-יארק; דר. ראט, מצד דער אייראפעישער עקזעקוטיווע פון יידישן וועלט-קאנגרעס; בן עוזי, בירגער-מייסטער פון נתניה-ישראל; פון די מנהיגים פון דער מאסקווער שול, פון שלום זילבערפארב פון הארגון המאוחד של יוצאי רומניה.

פון לאנד זענען אנגעקומען מעסאזשן פון: הויכגעשעצטן ניקאלאע, מיטראפאליט פון זיבנבירגן; פירמיזאן, מיטראפאליט פאר אלטעניע; זיין הייליקייט ניקאלאע פון באנאט; זיין הייליקייט וואסילע, בישאף פון אראדע; ארכימאנדריט באראניא, פון דער ארמענישער קירך; פאוועל באקיאן, פרעזידענט פון פענטאקאסטאלן קולט; פון די שרייבער אלעקסאנדרו מיראדאו, אלעקסאנדרו זשאר, ברונא פאקס, פון פראנץ אווערבאך, דירעקטאר פון בוקארעשטער יידישן מלוכה-טעאטער, א. א.

דאס ווארט פון יוגנטלעכן דניאל כהן, קורסאנט פון דער תלמוד-תורה

חשובער רב הכולל,
געערטע אנוועזנדע,

ה'האב דעם גרויסן כבוד צו ריידן אין נאמען פון יונגן דור פאר אט דער חשובער פארזאמלונג. מיט עמאציע, גיב איך אייך איבער, חשובער רב הכולל, דאס ווארט פון דער יוגנט, וועמענס מורה דרך איר זענט פון אזויפיל יארן, כדי אייך אויסצודריקן אונדזערע הארציקסטע ווונטשן פון כל טוב צו אייער זעכציקסטן געבוירן-טאג.

אייער ווערק פון לערנען און דערציען איז אזוי שיין, אז די יוגנט האלט אייך מיט רעכט פאר א גרויסן רב אין אמתן זין וועלכן דאס ווארט האט אין לשון קודש.

אייער ווערק פון דערציען און לערנען געהער מיט רעכט צו די אלגעמיינע אנשטרענגונגען פונעם גאנצן פאלק פון דעם לאנד, צו ריכטן דעם וועג פון דער יוגנט אין גייסט פון א געזונטער עטיק, צו ערנסטקייט, צו מיזאמער ארבעט.

פון זייער פריעסטער קינדהייט הייבן אן קומען די קינדער אין דער תלמוד-תורה, אונטער אייער אנפירונג און זיי גרייטן זיך צו צו בר מצווה. איך בין אלט געווען ניין יאר ווען כ'האב זיך אויך געציילט צווישן זיי. אומפארגעסלעך איז מיר פארבליבן די ווארעמקייט מיט וועלכער מ'האט אונדז אויפגענומען אין דער שול באראן הירש, וווּ מיר האבן צום ערשטן מאל זיך באקענט מיט די אותיות פון אלף בית. אומפארגעסלעך זענען מיר אויך פארבליבן די חנוכה-פייערונגען און די פסח-סדרים ווען מיר האבן געקאנט באווייזן וואס מיר האבן געלערנט. און צו מיין בר מצווה, האט איר, חשובער רב הכולל, מיר גערעדט וועגן דער וויכטיקייט פון דעם מאמענט ווען כ'האב אנגעהויבן זיך צו ציילן צו מנין און גענומען אף זיך דעם עול אפצוהיטן אונדזערע מצוות און אפהיטן אונדזער מאראל. ווען איר האט מיך געבענטשט, האט איר מיר אין אייער ברכה געזאגט ווערטער וואס זענען געווארן מיין וועגווייזער און דער וועג-ווייזער פון אזויפיל יוגנטלעכע וואס האבן עפעס געלערנט צווישן די ווענט פון דעם מקום-קדוש אין וועלכן מיר געפונען זיך היינט. זיין א גוטער ייד, הייסט זיין גלייכצייטיק א געטרייער בירגער פונעם רומענישן היימלאנד, הייסט, פאר אלעמען, זיין אן אמתר מענטש.

אפן וועג פון אט דער לערע זענען אויך געגאנגען די קורסן פון לשון קודש וואס איר האט איינגעפירט און וועלכע מיר האבן נאכגעפאלגט. די ווונדערבארע פארטראגן, וואס האבן שוין א טראדיציע, האבן דערנענטערט די יוגנט צו אייך. זיי לערנען פון די פארטראגן די טויזנטעריאריקע געשיכטע פונעם יידישן פאלק וואס האט אפילו אין דער אפגעשטאנענער געזעלשאפט פון אנטיקן רוים פון וועלכער ס'האט געהאט אויסצושטיין פארפאלגונגען, אפילו אין פינצטערן מיטלאלטער און ביעת דער בלוטיקער הערשאפט פון פאשיזם, געוווּסט וויאזוי אפצוהיטן די יידישע קולטור-ווערטן, די יידישע גייסטיקע פרינציפן.

אין אייערע פארטראגן האט איר אונדז געלערנט קענען און שעצן אונדזער אומשטערבלעכע תורה, איר האט אונדז באקענט מיטן תנ"ך. מיט יענער גראנדיעזער עפאפיי פון אונדזער פאלק, פון וועלכן די העלדן, די מעשים, די מקומות, לעבן אויך היינט און באלעבן דעם אינהאלט פון וועלט-בארימטע שעדעווערן מיט זייער אייביקער מענטשלעכקייט, מיט זייער מאראלישער שיינקייט וואס דינט אלס משל. א גאנצער ציקל פארטראגן איז געווען געווידמעט דער תנ"ך-ישער געזעצגעבונג. ווי באאיינדרוקט מיר זענען געווען ווען מיר האבן זיך דערוווּסט וועגן אלטן יידישן לעבנסשטייגער, וועגן דער הויכער מאראל פון די יידישע געזעצן, וואס איר האט פאר אונדז פארשטענדלעך געמאכט.

איר האט אונדז געלערנט אונדזערע נביאים, דאס פלאמענדיקע ווארט פון ישעיה, די פאלקסטימלעכקייט פון אליהו און אנדערע אינספירירטע פערזענלעכקייטן מיט א ווייטזעענדיקן בליק איבער צייטן. אזוי האבן מיר, די פון דער תלמוד תורה געלערנט שאצן דעם אמת און פארשטיין אז דאס יידישע פאלק האט געשענקט זיינע קולטורעלע און מאראלישע ווערטן דער גאנצער מענטשהייט און אז יעדער פון אונדז געהער צו דער גרויסער משפחה פון יידישן פאלק און גלייכצייטיק איז ער א ארגאנישער טייל פון דער געזעלשאפט אין וועלכער ער לעבט און מער פון אלץ איז ער איינגעגלידערט אין דעם פארגעשטריטנסטן קאמף פון דער מענטשהייט פאר פראגרעס און שלום.

אין די כמעט 25 יאר זינט איר ארבעט בראש פון דער יידישער קהילה פון רומעניע, האט איר, חשובער רב הכולל, תמיד אין זין געהאט איין גרויסן ציל: ממשיך זיין די יידישע טראדיציע, ממשיך זיין דאס לערנען תורה. דערפאר האט איר געווידמעט אייער גאנצע אויפמערקזאמקייט דער יוגנט און דער ווונדערבארער אינסטיטוציע — תלמוד תורה. פון צוויי טויזנט יאר ווערן די יידישע טראדיציע און די יידישע מאראל איבערגעגעבן פון דור צו דור, פון עלטערן צו קינדער אין אלע דורות. עס האבן זיך תמיד געפונען גרויסע מדריכים וואס האבן געזיכערט דעם המשך פון דער שלשלת הזהב, פון דער גאלדענער קייט פון תורה-לערנען. איינער פון די גרויסע מדריכים זענט איר, חשובער רב הכולל, דר. דוד משה רוזן. אין גאר גינסטיקע באדינגונגען פארן אנטוויקלען די אוניווערסאלע קולטור און דעם פראגרעס אין דער סאציאליסטישער רעפובליק רומעניע, האט איר אויפגעהויבן דעם תורה-פאקל כדי אים איבערצוגיבן דעם נייעם דור, כדי צו זיכערן דעם המשך פון אונדזער לויכטנדיקער יידישער קהילה אין א געזעלשאפט-ארדענונג וואס שטרעבט צו שלימות.

די יידישע יוגנט פון רומעניע ווערט אזויארום דער פיין-געשליפענער רינג אין דער גאלדענער קייט, געשליפן פון א הארציקן מורה דרך אין דער געשיכטע פון די יידן אין רומעניע.

השובער רב הכולל, היינט, ווען אזויפיל עולם איז געקומען אייך פייערן, אויסדריקן זיין אכטינג צו אייך, קומען מיר, די יוגנט, אויסדריקן פאר אייך אונדזער דאנק-ווארט אונדזער ליבע און דרך ארץ און מיר ווינטשן אייך פון טיפן הארצן אריכות ימים ושנים, פיל געזונט און נחת רוח פון אייערע גרויסע דערגרייכונגען.

קאקטייל איינגעארדנט פון דער רבנית אמאליא רוזן און רב הכולל, דר. דוד משה רוזן

דעם 27-טן יולי, האיאר האט די רבנית אמאליא רוזן און דער רב הכולל, דר. דוד משה רוזן, איינגעארדנט א קאקטייל לכבוד די פארשטייער פון די יידישע אָרגאניזאציעס און מנהיגים פון די יידישע קהילות פון אויסלאנד, וואס זענען געקומען זיך באטייליקן אין יום-טוב פון רב הכולל, עס זענען אנוועזנד געווען: געארגע נעגאזשיו, וויצעפרעזידענט פון קולטוס-דעפארטאמענט, פראפעסאר טודאר איאנעסקו, פרעזידענט פון רומענישן קאמיטעט פאר פארטיידיקן דעם שלום, די מנהיגים פון דער בוקארעשטער קהילה, שרייבער א. א.

די יידישע פרעסע וועגן די פייערונגען לכבוד רב הכולל, דר. דוד משה רוזן

די יידישע פרעסע פון דער גארער וועלט האט געשענקט א באזונדערע אויפמערקזאמקייט די פייערונגען לכבוד רב הכולל, דר. דוד משה רוזן.

די צייטונגען פון ישראל, אמעריקע, ענגלאנד, פראנקרייך, שווייץ האבן פארעפנטלעכט ליב-ארטיקלען, מיט בילדער, ארויסהויבנדיק די פרוכטבארע טעטיקייט פון רב הכולל לטובת דער יידישער קהילה פון רומעניע, ווי אויך זיין אויסערגעוויינלעכן צושטייער אין דער טעטיקייט פון די גרויסע יידישע ארגאניזאציעס צו וועמענס אנפירונג ער געהער.

קול ישראל האט איבערגעגעבן אן אינטערוויו מיטן רב הכולל

די יידישע נייעס-אגענטורן פון דער וועלט, האבן ברייט באריכטעט וועגן די פייערלעכקייטן וואס זענען ארגאניזירט געווארן אין בוקארעשט לכבוד דעם רב הכולל.

באגעגעניש צווישן רב הראשי, שלמה גורן און פאטריארך זשוסטיניאן

דער רב הראשי פון תל-אביב, שלמה גורן, אין דערבאגלייטונג פון רב הכולל דר. דוד משה רוזן, האט געמאכט א פראטאקאלארן באזוך דעם הויכווירדיקן זשוסטיניאן, פאטריארך פון דער רומענישער ארטאדאקסישער קירך. בעת דעם שמועס וואס איז פארגעקומען אין א באזונדערס פריינטלעכער שטימונג, זענען באהאנדלט געווארן רעליגיעזע פראגן, אין גייסט פון קעגנזייטיקן רעספעקט און פולשטענדיקע אכטונג.

דער הויכגעשעצטער פאטריארך זשוסטיניאן האט אויך אויפגענומען די רבנים ארטור שניאור און ארטור הערצבערג ווי אויך דעם הער דר. געהארדט ריגנער, גענעראל-סעקרעטאר פון יידישן וועלט קאנגרעס.

א הארציקן דאנק אייך אלע! זייט געבענטשט!

נישט קאנענדיק ענטפערן אלע וואס האבן אים גראטולירט, אזוי ווי ער וואלט עס געוואלט טון, דאנקט דא, אף דעם אופן דער רב הכולל פון טיפן הארצן פאר די גוטע ווערטער, שבחים און גראטולאציעס און שיקט זיי גלייכצייטיק איבער זיינע ברכות פון גליק און שלום און אסך נחת אין לעבן.

די רעדע פון הער עמיל שעכטער

גענעראַל־סעקרעטאַר פון דער פעדעראַציע פון די יידישע קהילות פון רומעניע

עס איז מיר צוגעטיילט געוואָרן דער באַזונדערער כבוד צו עפענען, אין נאָמען פון דער פעדעראַציע פון די יידישע קהילות פון דער סאָציאַליסטישער רעפובליק רומעניע, די פייערלעכקייט געווידמעט א גרויסער חשובן און פילגעלאָבטן מנהיג רוחני, כבוד הרב הכולל, דר. דוד משה רוזן שליט"א, מיט דער געלעגנהייט פון זיין ווערן א בן שישים.

זאָל מיר דערלויבט זיין אָנצוהייבן מיט איבערגעבן, אין נאָמען פון אַלע אונדזערע קהילות, א האַרציקן גרוס אַלע אויסלענדישע געסט וועלכע האָבן געהאַלטן צו זיין מיט אונדז אין אונדזער גרויסן יום־טוב. עס זענען דאָ אַנוועזנד אָנגעזעענע רבנים און תלמידי־חכמים, מנהיגים פון יידישע קהילות, פאָרשטייער פון גרויסע יידישע אינטערנאַציאָנאַלע אָרגאַניזאַציעס פון ישראל, אַמעריקע, ענגלאַנד, פראַנקרייך, שווייץ, גריכנלאַנד, יוגאָסלאַוויע, אונגאַרן. זיי אַלע נעמען מיר אויף מיט אונדזער טראַדיציאָנעלן ברוך הבא און מיר פאַרזיכערן זיי אַז מיר באַטראַכטן זייער אַנוועזנהייט אַלס אַן אויסדרוק פון אַכטונג און אָנזען פון וועלכע עס גענייסט אונדזער חשובער מנהיג רוחני אין דער יידישער וועלט און — דערמיט — די יידישע קהילה פון רומעניע, וועלכע ער פירט אָן שוין באַלד א פערטל־יאָרהונדערט מיט אַזאַ וווּנדערבאַרער איבערגעגעבנקייט.

ערב דעם יום־טוב האָבן מיר באַקומען און ס'האַלטן נאָך אין קומען, מעסעדזשן און באַגריסונגען פון אָנגעזעענע יידישע פערזענלעכקייטן פון דער גאַנצער וועלט וועלכע האָבן געהאַלטן אויסצודריקן זייערע געפילן פון דרך־ארץ און באַוווּנדערונג פאַר דעם חשובן בעל היובל. גלייכצייטיק האָט די פּרעסע און די אַנדערע אינפאָרמאַציע־אינסטיטוציעס פון יידישן לעבן, געגעבן גרויסע לויב־אַרטיקלען אונדזער מנהיג רוחני. מיר מעגן, אַזוי אַרום, באַהויפּטן אַז נישט נאָר מיר, די יידישע קהילה פון רומעניע, נאָר די יידן פון דער גאַנצער וועלט פייערן אונדזער רב הכולל, דר. דוד משה רוזן שליט"א.

מיט באַזונדערער צופרידנקייט באַגריסן מיר די אַנוועזנהייט אויף דעם יום־טוב פון הויכגעשטעלטע אָנפירער פון די קולטן פון לאַנד. זייער אַנוועזנהייט איז אַליין א פילזאָגנדיקער באַווייז פאַר די גוטע באַציִונגען וואָס זענען פאַראַן צווישן די פאַרשידענע קולטן פון רומעניע און גלייכצייטיק פאַר דעם גוטן נאָמען און אָנשאַצונג פון וועלכע עס גענייסט דער מנהיג רוחני פון דער יידישער קהילה צווישן די הויכע קולט־מנהיגים פון רומעניע.

עס געפינען זיך היינט אין אונדזער מקום־קדוש, רבנים, שוחטים, כלי־קודש פון די וויכטיקסטע קהילות פון לאַנד. עס איז פאַר זיי א גרויסע פרייד זיך צו באַטייליקן אין דעם יום־טוב.

דער יום־טוב שפּרייזט, אַזוי אַרום, אַריבער דעם ראַמען פון א פּשוטער שמחה צו א געבוירן־טאָג און ווערט דער יום־טוב פון א גאַנצן קיבוץ, פון דער גאַנצער יידישער קהילה פון רומעניע, פון א קהילה מיט א גלאָררייכער טראַדיציע פון איבער פינף הונדערט יאָר און וועלכע האָט געהאַט דאָס גליק צו האָבן אַלס מנהיגים אין משך פון דורות אַזעלכע רבנים און תלמידי־חכמים וואָס זענען געוואָרן דער שטאָלץ פון דער קהילה.

עס איז זייער שווער, כמעט אוממעגלעך, איבערצוגעבן, אפילו בצמצום, וואָס עס שטעלט מיט זיך פאָר דער פאַקט וואָס בראָש פון אונדזער קהילה געפינט זיך הרב דר. דוד משה רוזן שליט"א, וועמען מיר פייערן היינט. עס איז שווער איבערצוגעבן וועגן דעם ריזיקן און עיקרדיקן בייטראַג וואָס ער האָט געבראַכט צום אויפהאַלטן און אַנטוויקלען אונדזער רעליגיעז און קהילה־לעבן, זיין צושטייער אויף אַלע געביטן פון יידישן לעבן.

אין דער אמתן, ווען מיר וואָלטן באַדאַרפט — ווי הלל הזקן אַמאָל — אויסדריקן אין איין פראַזע וואָס עס שטעלט מיט זיך פאָר דער רב הכולל, דר. דוד משה רוזן שליט"א אין יידישן לעבן פון רומעניע, וואָלטן מיר געווען גענייגט צו זאָגן אַז ער איז דאָס האַרץ פון אָט דעם לעבן, די פּולסירנדיקע נשמה פון רומענישן יהדות. אים האָבן מיר אַמיינסטנס צו פאַרדאַנקען דעם נס פון ווידעראויפלעבן און אָפּסניי אָרגאַניזירן אונדזער קהילה־לעבן וואָס איז חרוב געוואָרן אין די יאָרן פון פאַשיסטישער הערשאַפט, בעת דער צווייטער וועלט־מלחמה. מיט זיין אויסהאַלטנער און ווייטזעעוודיקער קאָנצעפּציע, האָט הרב רוזן פאַרשטאַנען ווי אַזוי צו שאַפן א נייעם דרך פאַר אונדזערע קהילות, באַווייזנדיק מיט מעשים אַז ס'איז נישט פאַראַן קיין שום סתירה צווישן זיין א ייד און א לאָיאַלער בירגער פון סאָציאַליסטישן לאַנד, אַז א יידיש קהילה־לעבן איז אין א סאָציאַליסטישער מדינה פולשטענדיק מעגלעך. אין דעם געביט, איז אונדזער מנהיג רוחני א פאָרויסגייער און דער פאַקט ווערט היינט אַלגעמיין אָנערקענט אין דער יידישער אינטערנאַציאָנאַלער עפנטלעכקייט.

עס איז כדאי, אין אָט דער פייערלעכער שעה, צו באַהויפּטן דאָ, מיט דער גאַנצער קראַפט: הרב רוזן איז דער אַרכיטעקט פון יידישן לעבן אין סאָציאַליסטישן רומעניע, דער בויער פון אַלץ וואָס אָט דאָס לעבן פאַרמאָגט אַלס בעסטע און שענסטע. א דאַנק זיינע באַמיונגען, לעבן אונדזערע קהילות אַן אינטענסיוו יידיש לעבן, א גרויסע קולט, קולטור און הילף מוסדות זענען פאַר די באַדערפטיקע; פון אַלע הצטרכותן פון די יידן פון לאַנד און רופן אַרויס באַוווּנדערונג אין אויסלאַנד.

ווי קענען מיר נישט דערמאָנען אין אָט דער פייערלעכער שעה די אויסערגעוויינלעכע באַמיונגען פון אונדזער מנהיג רוחני, באַמיונגען וואָס ער האָט אָנגעהויבן צוריק מיט פינף און צוואַנציק יאָר און זיי פאַרגעזעצט יאָר־ערלעך, עס זאָלן געשאַפן ווערן און עס זאָלן עקזיסטירן תלמוד־תורה'ס א דאַנק וועלכע טויזנטער קינדער און יוגנטלעכע האָבן געלערנט תנ"ך און לשון קודש, געלערנט שרייבן און לייענען די שפּראַך פון אונדזער תורה הקדושה.

מיר מוזן צוגעבן אין אָט דער פייערלעכער שעה, אַז קיין שום אַנדערער מענטש וואָלט נישט באַקומען די שוועריקייטן וואָס זענען געשטאַנען אין וועג ווען ס'איז געווען די רייד פון שאַפן די תלמוד תורה'ס, אַז קיין שום אַנדערער מענטש וואָלט נישט גענומען אויף זיך די אויסשעפּנדיקע אָנשטרענגונגען וואָס פאָדערן זיך זיי אויפצוהאַלטן. אין די לעצטע יאָרן, זענען געשאַפן געוואָרן, א דאַנק די באַמיונגען פון רב הכולל, דר. דוד משה רוזן, קורסן פאַר עברית.

די קולטור־אַרבעט האָט געהערט און געהערט צו די שענסטע זייטן פון דער פעדעראַציע פון די יידישע קהילות און דערמיט מיין איך אויך די פּערמאַנענטע זאָרג פון אונדזער חשובן בעל־יובל פאַר דער קולטור־אַרבעט אַלס ערשטראַנגיקע אויפגאַבע אין אונדזער טעטיקייט.

עס איז גוט באַקאַנט דער פּרעסטיזש פון וועלכן עס גענייסט די „צייטשריפט" פון דער פעדעראַציע ביי די לייענער פון לאַנד. זי ווערט זייער גינסטיק אָפּגעשאַצט אויך אין אויסלאַנד, ווי זי ווערט אַרויסגעשיקט צו אַן ערך 1.000 אַבאָנענטן אין דער גאָרער וועלט.

רייידנדיק וועגן אונדזער קולטור־טעטיקייט דאַרפן מיר אונטערשטרייכן די וויכטיקייט וואָס ס'האָט געהאַט דאָס דערשיינען פון רב הכולל'ס בוך „אין ליכט פון דער תורה" אין דעם אָפּקלאַנג וואָס דאָס בוך האָט אַרויסגערופן. צוויי אויפלאַגעס, אין 8.000 קאָפּיעס, זענען שוין אויסגעקויפט געוואָרן און עס איז גרייט צום דרוק אַן ענגלישע אויפלאַגע.

דאָס בוך „אין ליכט פון דער תורה" האָט אַריינגעבראַכט ליכט און וואַרעמקייט אין טויזנטער יידישע היימען.

צו אונדזער קולטור־אַרבעט געהערט אויך דאָס אַרויסגעבן אַלע יאָר דעם יידישן לוח אין 14.000 קאָפּיעס. דער לוח האָט א פּאָפּולערע באַטייטונג. נעמענדיק אין אַכט די לאַגע פון אונדזערע קהילות, אין וועלכע ס'איז א מאַנגל אין כלי קודש, איז דער לוח ממש א מדריך אין די וויכטיקסטע עניני ד[illegible] און דינים און מינהגים פאַר יעדן יום־טוב.

ס'איז נישט פאַראַן קיין געביט וואָס זאָל אינטערעסירן דעם יידישן קיבוץ אין וועלכן עס זאָל זיך נישט לאָזן פילן דעם רב הכולל'ס בייטראַג, זיין איניציאַטיווע וואָס פירט צו בעסערע רעזולטאַטן.

מיט דער אחריות וואָס ער האָט אויף זיך גענומען ווען מ'האָט אים אָנפאַרטרויט דעם הויכן פּאָסטן, האָט דער רב הכולל, דר. דוד משה רוזן איינגעפירט אין די יידישע קהילות א נייעם סטיל פון איבערגעגעבענער אַרבעט, א נייעם סטיל פון דרך־ארץ פאַר די דורותדיקע טראַדיציעס פון די יידישע קולט־אינסטיטוציעס, א נייעם סטיל פון שטענדיקער זאָרג פאַרן באַפרידיקן די באַדערפענישן פון דער יידישער באַפעלקערונג. צו דעם צוועק זענען צוגעטיילט געוואָרן גרויסע סומעס געלט, פאַרן אויסהאַלטן און פאַרריכטן די שולן און בתי מדרשים, ווי אויך די אַנדערע תורה־מוסדות. ס'איז כמעט נישטאָ פאַראַן קיין איין יידישע קהילה אין רומעניע אין וועלכער עס זאָלן נישט האָבן פאַרגעקומען קיין פאַרבעסערונגען אין איר מאַטעריעלן מצב, עס זאָלן נישט האָבן געמאַכט געוואָרן רעמאָנטן אין די שולן און קהלה־הייזער. דאָס רוב שולן פון לאַנד זענען רעמאָנטירט געוואָרן און א דאַנק דעם האָבן זיי באַקומען אַן אָנגענעמען, א ציוויליזירטן, אַנטשפּרעכנדיקן אויסזען. אויך איצט ווערן טייל שולן רעמאָנטירט, אַזוי אַז אין גיכן וועט אונדזער גאַנצער פאַרגעזעצטער פּראָגראַם אויסגעפירט ווערן.

מיר קאָנען באַהויפּטן אַז קיין שום קולט־אינסטיטוציע איז נישט פאַרנאַכלעסיקט געוואָרן. די אַלע אַקציעס זענען צו פאַרדאַנקען דער איניציאַטיווע און די שטאַנדהאַפטיקייט פון רב הכולל, דר. דוד משה רוזן.

איינער פון די רירנדיקסטע קאַפּיטלען און גלייכצייטיק דער רייכסטער אין מעשים, מיט וועלכן אונדזער חשובער בעל יובל קומט צו דער הייַנטיקער פייערונג איז בלי ספק דאָס קאַפּיטל: סאָציאַלע הילף.

דאָס קאַפּיטל איז פאַרבונדן מיט ציפערן. וועגן ציפערן איז פאַראַן די מיינונג אַז זיי זענען קאַלט און טריקן. די מענטשן זענען אפילו גענייגט צו זאָגן אַז ציפערן זענען אַנטיפּאַטיש. איך ווייס נישט וויפל אמת ס'איז פאַראַן אין דער באַהויפּטונג, אָבער אויפן געביט פון סאָציאַלער הילף זענען די ציפערן נאָר נישט קאַלט, נאָר נישט פּראָזאיש. פאַרקערט, זיי אַנטהאַלטן אין זיך א באַזונדערע מאָראַלישע שיינקייט און זענען אַזוי אַרום אויך פּאָעטיש.

עס באַקומען היינט הילף כמעט צען טויזנט יידן — אַלטע, קראַנקע, נויטבאַדערפטיקע. אַן ערך 6000 פון די צען טויזנט באַקומען הילף אין געלט, עטלעכע מאָל אין יאָר שטיצע אין שפּייז, קליידער, מעדיקאַמענטן, לויט ווי ס'איז דער פאַל.

אַנדערע פיר טויזנט יידן באַקומען הילף נאָר קליידער און שפּייז.

עס זענען פאַראַן אין לאַנד פיר מושבי־זקנים און מיר האָפן אַז אין גיכן וועלן געשאַפן ווערן נאָך דריי.

כשרע רעסטאָראַנען זענען פאַראַנען אין בוקאַרעשט, יאַס, טימישאָאַראַ, קלוזש, אַראַד, אָראַדעאַ, באָטאָשאַן, גאַלאַץ און דאָראָהוי, וווּ עס עסן טעגלעך 2500 יידן, פון וועלכע 70% אָן געלט און די אַנדערע פאַר א באַשיידענעם פּרייז. פאַר אַן ערך 300 נפשות וואָס קאָנען זיך נישט באַוועגן און זיך אַליין באַדינען, איז אָרגאַניזירט געוואָרן א הילף־דינסט וואָס פירט זיי אַהיים עסן און אַנדערע נויטיקייטן און עס ווערט זיי פאַרזיכערט דאָס ריין האַלטן די וווינונג.

ס'איז אמת אַז דער רוב פון די פאָנדן פאַר סאָציאַלער הילף פון דער פעדעראַציע, ווערן צוגעשטעלט פון „דזשוינט", אָבער די פעדעראַציע טראָגט דערצו אַריין וויכטיקע סומעס פון אייגענע פאָנדן.

מיר קאָנען נישט שליסן דאָס קאַפּיטל אָן אונטערצושטרייכן דעם פאַקט אַז אַלץ וואָס איז געטאָן געוואָרן אויפן געביט פון סאָציאַלער הילף, פאַר העלפן אונדזערע ברידער און שוועסטער — אַלטע, קראַנקע, אָן משפּחות — איז קודם כל צו פאַרדאַנקען דעם רב הכולל, דר. דוד משה רוזן שליט"א.

א באַאַכטער מיט אויסערגעוויינלעכע אָרגאַניזאַטאָרישע פעיקייטן, א שטענדיקער באַנייער און א מענטש פון איניציאַטיווע, איז אים געלונגען צו אַנטוויקלען אויף א גלענצנדיקן אופן, מיט וווּנדערבאַרע רעזולטאַטן, אָט די אינסטיטוציע מיט א דורותדיקער טראַדיציע אין יידישן לעבן.

קיינמאָל, איך באַטאָן עס נאָכאַמאָל, קיינמאָל האָט אין דעם לאַנד נישט עקזיסטירט אַזאַ דערגרייכונג.

עס איז געזאָרגט געוואָרן פאַרן רעספּעקטירן די מענטשלעכע ווירדע. די הילף ווערט אַהיימגעשיקט פער פּאָסט, ווי א פּענסיע, אויסמיידנדיק די פילאַנטראָפּישע מעטאָדן פון דער פאַרגאַנגענהייט, ווען דער געהאָלפענער איז דערנידעריקט געוואָרן און זיין ווירדע איז געטרעטן געוואָרן מיט די פיס.

אין די כשרע רעסטאָראַנען מאַכט מען נישט קיין שום חילוק צווישן דעם וואָס צאָלט פאַר עסן און דעם וואָס באַקומט עס אָן געלט. און מען קען נישט וויסן ווער עס צאָלט און ווער נישט.

אַלץ איז צו פאַרדאַנקען די אָנווייזונגען פון רב הכולל, וועלכער ווידמעט שעהן אָט דער טעטיקייט.

צווישן די אויסערגעוויינלעכע אויפטוען פון די לעצטע יאָרן דאַרף דערמאָנט ווערן די אַקציע פון צונויפזאַמלען די ספרי תורות פון אַלע שולן וווּ זיי זענען מער נישט באַנוצט געוואָרן און זיי איבערגעבן, אַלס מתנה, די שולן פון ישראל. עס זענען, אַזוי אַרום, א דאַנק דער פאַרשטענדעניש וואָס די רומענישע אויטאָריטעטן האָבן אַרויסגעוויזן, איבערגעשיקט געוואָרן 3.100 ספרי תורה'ס פון וועלכע מען לייענט אין די שולן און בתי מדרשים פון ארץ ישראל. דאָס האָט אַרויסגערופן א באַזונדערן אָפּקלאַנג אין יידישן לעבן פון אונדזער דור.

עס איז באַרעכטיקט אונדזער געפיל פון שטאָלץ און צופרידנקייט ווען מיר וויסן אַז אונדזער מנהיג רוחני איז אַזוי באַליבט און געשאַצט פון די מלוכה־אויטאָריטעטן און געניסט פון זייער צוטרוי, אַז ער ווערט געשאַצט פון דער עפנטלעכער מיינונג פון לאַנד. ווי באַוווּסט איז דער רב הכולל, דוד משה רוזן, דעפּוטאַט אין דער גרויסער נאַציאָנאַלער פאַרזאַמלונג, ער איז מיטגליד אין נאַציאָנאַלן קאָמיטעט פון דער שלום באַוועגונג, ווי אויך אין אַנדערע קאָמיטעטן און געזעלשאַפטלעכע אָרגאַניזאַציעס. אין אַלע געלעגנהייטן רעפּרעזענטירט ער מיט ווירדע די יידישע קהילה פון רומעניע.

די דערגרייכונגען זענען מעגלעך געוואָרן ווייל דער רב הכולל האָט אין זיין טעטיקייט געהאַט פון איין זייט די גאַנצע פאַרשטענדעניש מצד דער רעגירונג און מצד דעם קולטוס־דעפּאַרטאַמענט און פון דער אַנדערער זייט די שטיצע און ליבע פון די יידן פון לאַנד.

דער דרך ארץ פון וועלכן עס גענייסט דער רב הכולל אין אויסלאַנד איז צו זען פון דעם פאַקט וואָס ער איז מיטגליד אין די אָנפירונגען פון די גרעסטע יידישע וועלט־אָרגאַניזאַציעס. ווען ער איז אין ניו־יאָרק צי אין פּאַריז, אין לאָנדאָן צי אין תל־אביב, אין רוים אָדער אין בריסל, צי אין סיי וועלכער שטאָט פון דער וועלט, ווערן זיינע רעדעס, מיינונגען וועגן פראַגן וואָס שטייען אויף דער טאָג־אָרדענונג פון יידישן לעבן, קאָמענטירט און פאַרשפּרייט דורך ראַדיאָ, טעלעוויזיע, פּרעסע.

עס דאַרף דערמאָנט ווערן אַז די רייכע און פילזייטיקע טעטיקייט וואָס דער רב הכולל, דר. דוד משה רוזן אַנטוויקלט ביי יעדער געלעגנהייט פון זיין אַנוועזנהייט אין אויסלאַנד איז א גרויסע טובה פאַר די יידן פון רומעניע און פאַרן יידישן פאָלק בכלל. ער פאַרגעסט קיינמאָל נישט די אינטערעסן פון אונדזער היימלאַנד און דינט איר מיט אויסערגעוויינלעכער איבערגעגעבנקייט.

אויף דעם אופן האָט דער רב הכולל בייגעשטייערט צום שאַפן דעם קלימאַט פון פאַרשטענדעניש און צום נאָמען וואָס רומעניע האָט זיך געשאַפן אין דער וועלט־עפנטלעכקייט א דאַנק אירע וווּנדערבאַרע דערגרייכונגען.

די שבחים אויף זיין אַדרעס רופן זיך אָפּ אין יידישן קיבוץ פון רומעניע און אונדזער פּרעסטיזש איז שטאַרק געוואַקסן אין אויסלאַנד א דאַנק אונדזער מנהיג רוחני.

צום סוף, זאָל מיר דערלויבט זיין אין נאָמען פון דער היינטיקער פאַרזאַמלונג, צו דאַנקען דעם רב הכולל, דר. דוד משה רוזן שליט"א, אונדזער חשובן מנהיג רוחני, פאַר אַלץ וואָס ער האָט אויפגעטאָן, פאַר זיין אומדערמידלעכער אַרבעט לטובת דער יידישער קהילה און אים ווינטשן אריכות ימים ושנים — עד מאה ועשרים! — ער זאָל נאָך לעבן אַסך גוטע און געזונטע יאָרן צוזאַמען מיט זיין חשובער רבנית אַמאַליאַ רוזן, און אונדז פירן צו נייע דערגרייכונגען. אמן.

די באגריסונג פון פּראָפעסאָר דאָגארו

(המשך פון זייט 11)

נאָר מיט אזעלכע מעלות האָט מען גע-קאָנט לייזן די פּראָבלעמען וואָס האָבן זיך געשטעלט אין די באציונגען צווישן א מלו-כה פון א נייעם מין און דער געשיכטע, מיט דער רעליגיע, וועלכע האָט, אדאנק איר דורותדיקע עקזיסטענץ אין אנדערע געזעל-שאַפט-אָרדענונגען, אָנגעזאַמלט אין איר סטרוקטור, אַזוי אומוועזנטלעכע איינפלוסן פאַרגאַנגענע, וועלכע וואָלטן אָבער געקאָנט הינדערן נעוויסע רעליגיעזע פירער צו אונ-טערשיידן די מאָראַלישע יסודות און צילן וואָס זענען אזוי וויכטיק פאר די מענטשן און וואָס זענען דער ציל פון סאָציאַליזם.

איר קאָנט האָבן די סאַטיספאַקציע, חשו-בער רב הכולל, אז איר האָט בײַגעשטייערט אף א שעפערישן אופן מיט אסך אײַנער-געגעבנקייט, אין באַדינגונגען פון פיל קלאַנ-צושעניש, אין וועלכע אזויפיל לעבנס-באַגריפן פון דורות האָבן באַדאַרפט איבער-געשאַצט ווערן, צום אויפקלערן מיט אויט-האָריטעט אין וואָס ס'איז באַשטייט פאר די יידן פון אייער קהילה די וויכטיקייט פון דעם גרויסן קער אין לעבן פונעם רומענישן פאָלק — א קער וואָס איז פאָרגעקומען דעם 23-טן אויגוסט 1944 — ווען די יידישע באַפעלקערונג האָט באַקומען, ווי איר האָט געזאָגט, „נישט נאָר די פרייהייט נאָר טאַקע דאָס לעבן גופא".

די גרויסע מאָראַלישע פּראָבלעמען וואָס האָבן זיך געשטעלט פאר די מענטשן און פאָלקער, נאָכן צווייטן וועלטקריג, האָבן גע-פונען אין אייך, חשובער רב הכולל, א לייבנשאַפטלעכן אַנאַליסט, א באַגייסטערטן און טיף-איבערצײַגטן פאַרשטייער, וואָס איז איינשטאַנד צו אידענטיפיצירן און פּאָרצו-ברענגען די ווערטן וואָס פאַרשאַפן כבוד דעם מענטשן.

מיט עטלעכע טעג צוריק, מיטן גע-אַנק צו אייער היינטיקן יובל, האָבן איך נאָכא-מאָל געלייענט א ערך בוך „אין ליכט פון דער תורה". ס'איז, בלי ספק, א בוך פון א רע-ליגיעזן פירער, וואָס דעקט, זעלבסטפאַר-שטענדלעך, ווען די יסודותדיקע לערעס פון זיין רעליגיע, אָבער אין דעם בוך פילט זיך די ברענענדיקע פאַראַנטוואָרטלעכקייט פאַר די פראַגן פון דער מענטשהייט, פאר דער ברייטער סאָציאַלער געזעלשאַפט אין וועלע-כער עס לעבט א באמת הײַנטצײַטיקער מענטש, וואָס פאַרשפּאַרט נישט זיין גע-

דאנק אין פשוטע פאָרמולן, נאָר איז אנט-שלאָסן צו זיין אַקטיוו „פאר דעם פרידן פון דער פעסטונג אין וועלכער ער לעבט", ווי איר האָט עס אמאָל אזוי שיין געזאָגט.

איר, חשובער רב הכולל, האָט זיך אויך באהויפטעט אלס אלגעמיין אָנערקענטע און געשעצטע פערזענלעכקייט אפן געביט פון אינערלעכע און אויסערלעכע רעליגיעזע באַ-ציונגען. אויך אף דעם געביט זענט איר געווען א שליח פון שלום און פאַרשטענ-דעניש צווישן מענטשן, אָפּשאַצנדיק ווי געהעריק די אידייען פון אחריות און סאָלי-דאַריטעט.

מיר ווילן דאָ אונטערשטרייכן אויך דעם פאקט אז אייך איז געלונגען באקאנט צו מאַכן די ווירקלעכקייט פון רעליגיעזן לעבן אין רומעניע און צו זיין טעטיק נישט נאָר אלס רעליגיעזער מנהיג, נאָר אויך אלס שליח פון דעם וואָס מיר טוען און באַגייסטערט אונדז דאָ ביי זייערגרייך א ווידערום צו א בעסער באקענען און פאַרשטיין די אספּיראַ-ציעס צו שלום און פּראָגרעס פונעם רומע-נישן פאָלק.

זאָל מיר דערלויבט זיין, חשובער רב הכולל, צו אויסדריקן היינט די סאטיספאַק-ציע פאר די באַגעגענישן וואָס מיר, די פון קולטס-דעפּאַרטאַמענט, האָבן געהאַט מיט אייך. אונדזערע אויפריכטיקע שמועסן זענען באַ-זונדערס ווערטפול פאר אונדז און שטעלן מיט זיך פאָר, צוזאַמען מיט די שמועסן וואָס מיר האָבן מיט די פּאַסטער פון די אַנדערע קולטן, א וויכטיקע דערפאַרונג.

עס איז אָנגענעם פאר אונדז, חשובער רב הכולל, אונטערצושטרייכן גלייכצייטיק אייערע פערזענלעכע מעלות אלס קולטור מענטש, אייער רעאַגירן אף א ברייטער גאַ-מע פון מענטשלעכע ווערטן, אייערע פילזיי-טיקע גייסטיקע השגות, אייערע מעלות אלס רעדנער און אייער מעלה צו שרייבן אין א ליטעראַרישן סטיל פון א באַזונדער שיינ-קייט — מעלות און אייגנשאַפטן וואָס מאַכן אייך באַליבט און געשאַצט ביי אלע וואָס קענען אייך.

איך בעט אייך מיר צו דערלויבן, חשובער רב הכולל, אייך צו ווינטשן דעם טראַדיצי-אָנעלן: צו לאַנגע יאָר! אינאיינעם מיט די בעסטע ווינטשן פאר פרוכטבאַרע דערגרייַ-כונגען אין אייער קומענדיקער טעטיקייט.

★ ★ ★

מעסאַזשן און באַגריסונגען

אפן אדרעס פון דער פע-דעראַציע פון די יידישע קהי-לות און פון רב הכולל. דר. דוד משה רוזן זענען נאָך אָנגעקומען אסך טעלעגראַ-מעס, בריוו, גראַטולאַציעס, פון אָנגעזעענע פערזענלעכ-קייטן און אָרגאַניזאַציעס פון לאַנד און פון אויסלאַנד. פון אויסלאַנד זענען אָנגעקומען מעסאַזשן פון: הרב דר. פרינץ פּרעזידענט פון גאָווערנינג קאָנסיל פון יידישן וועלט-קאָנגרעס; מיכאל חזני, מי-ניסטער פאר סאָציאַלער פיר-זאָרג פון מדינת ישראל; יהודה שווי, וויצע-מיניס-טער, רפאל בן שלום, אמבאַ-סאַדאָר פון ישראל אין בו-קאַרעשט, יעקב שטיין, פּרע-זידענט פון דער פּרעזידענטן-קאָנפערענץ פון אַמעריקע; וויליאַם וועקסלער, פּרעזי-דענט פון „קאָזשאָ", ישראל; סאָל קאַנע, פּרעזידענט אין סאָל קאַיעס, וויצע פּרעזידענט פון יידישן קאָנגרעס פון קאַנאַדע; אברהם קאַרליקאָוו, פון דער אָנ-פירונג פון אַמעריקען דזשויש קאָמיטי; עודזשען ווייל, סע-קרעטאַר פון אליאנס איזראַ-עליט; ק. דאַווידזאָן, סעקרע-טאַר פון רעפּרעזענטאַטיוו ראַט פון די יידן פון שאָט-לאַנד; אברהם שנקער, עקזעקוטיוו-מיטגליד פון דער יידישער אגענץ, אברהם הרמן, פּרעזידענט פון דער ירושלימער אוניווערסיטעט; סער יעזראַל בראָדי, עמנואל יאַקאָבאָוויץ דער חכם שלמה גאון און רבנים אין נאָמען פון דער רבנים-קאָנפערענץ פון אייראָפּע; יצחק כהן, רב הראשי פון אירלאַנד; דר. וואַן דאַם, פון דער אָנפירונג פון די יידישע קהילות פון דער דײַטשער בונדעס רע-פּובליק; אלפרעד עפּשטיין, פּרעזידענט פון דער יידישע קהלה פון מיינץ; והרב הערשל שעכטער, ניו-יאָרק; דר. ראָט, מצד דער אייראָ-פּעישער עקזעקוטיווע פון יידישן וועלט-קאָנגרעס; בן עמי, בירגער-מייסטער פון נתניה-ישראל; פון די מנ-היגים פון דער מאָסקווער עדה, פון שלום זילבערפאַרב פון הארגון המאוחד של יוצאי רומניה.

פון לאַנד זענען אָנגעקו-מען מעסאַזשן פון: הויכגעע-שעצטן ניקאָלאַע, מיטראָפּאָ-ליט פון זיבנבירגן; פילימאָן, מיטראָפּאָליט פאר אָלטעניע; זיין הייליקייט ניקאָלאַע פון באַנאַט; זיין הייליקייט וואַ-סילע, בישאָף פון אָראַדע; ארכימאַנדריט באַראַניאַ, פון דער ארמענישער קירך; פּאַ-ווע באַקיאַן, פּרעזידענט פון פּענטאַקאָסטאַלן קולט; פון די שרייבער אלעקסאַנדרו מי-ראָדאַן, אלעקסאַנדרו זשאַר, ברונעא פאָקס, פון פראַנץ אָוערבאַך, דירעקטאָר פון בו-קאַרעשטער יידישן מלוכה-טעאַטער, א. א.

דאָס וואָרט פון יוגנטלעכן דניאל כהן, קורסאַנט פון דער תלמוד-תורה

חשובער רב הכולל,

געערטע אָנוועזנדע.

ה'האָב דעם גרויסן כבוד צו ריידן אין נאָמען פון יונגן דור פאר אָט דער חשובער פאַרזאַמלונג. מיט עמאָציע, גיב איך אייך איבער, חשובער רב הכולל, דאָס וואָרט פון דער יוגנט, וועמענס מורה דרך איר זענט פון אזויפיל יאָרן, כדי אייך אויס-צודריקן אונדזערע האַרציקסטע ווונטשן פון כל טוב צו אײַער הײַנטיקסטן געבוירן-טאָג.

אײַער ווערק פון לערנען און דערציען איז אזוי שיין, אז די יוגנט האַלט אייך מיט רעכט פאר א גרויסן רב אין אמתן זין וועלכן דאָס וואָרט האָט אין לשון קודש.

אייער ווערק פון דערציען און לערנען געהער מיט רעכט צו די אלגעמיינע אָנשטרענגונגען פונעם גאַנצן פאָלק פון דעם לאַנד, צו ריכטן דעם וועג פון דער יוגנט אין גייסט פון א געזונטער עטיק, צו ערנסטקייט, צו מיזאַמער אַרבעט.

פון זייער פריעסטער קינדהייט הייבן אָן קומען די קינדער אין דער תלמוד-תורה, אונטער אייער אָנפירונג און זיי גרייטן זיך צו צו בר מצווה. איך בין אלט געווען ניין יאָר ווען כ'האָב זיך אויך געציילט צווישן זיי. אומפאַרגעסלעך איז מיר פאַרבליבן די וואַרעמקייט מיט וועלכער מ'האָט אונדז אויפגענומען אין דער שול באַראָן הירש, ווו מיר האָבן צום ערשטן מאָל זיך באַקענט מיט די אותיות פון אלף בית. אומפאַרגעסלעך זענען מיר אויך פאַרבליבן די חנוכה-פייערונגען און די פּסח-סדרים וואו מיר האָבן געקאָנט באַווייזן וואָס מיר האָבן געלערנט. און צו מיין בר מצווה, האָט איר, חשובער רב הכולל. מיר גערעדט וועגן דער וויכטיקייט פון דעם מאָמענט ווען כ'האָב אָנגעהויבן זיך צו ציילן צו מנין און גענומען אף זיך דעם עול אָפּצוהיטן אונדזערע מצוות און אָפּ-היטן אונדזער מאָראַל. ווען איר האָט מיך גע-געבענטשט, האָט איר מיר אין אייער ברכה גע-זאָגט ווערטער וואָס זענען געוואָרן מיין וועג-ווייזער און דער וועג-ווייזער פון אזויפיל יוגנ-טלעכע וואָס האָבן עפּעס געלערנט צווישן די ווענט פון דעם מקום-קדוש און וועלכן מיר גע-פונען זיך היינט. זיין א גוטער ייד, הייסט זיין גלייכצייטיק א געטרייער בירגער פונעם רומעני-שן היימלאַנד, הייסט, פאר אלעמען, זיין אן אמתר מענטש.

אפן וועג פון אָט דיזער לערע זענען אויך גע-גאַנגען די קורסן פון לשון קודש וואָס איר האָט איינגעפירט און וועלכע מיר האָבן נאָכגעפאָלגט. די וווּנדערבאַרע פאַרטראַגן, וואָס האָבן שוין א טראַדיציע, האָבן דערנענטערט די יוגנט צו אייך. זיי לערנען פון די פאַרטראַגן די טויזנטעריאַרי-קע געשיכטע פונעם יידישן פאָלק וואָס האָט אפילו אין דער אָפּגעשטאַנענער געזעלשאַפט פון אַנטיקן רוים פון וועלכער ס'האָט געהאַט אויסצושטיין פאַרפאָלגונגען, אפילו אין פינצטערן מיטלאַלטער און ביעת דער בלוטיקער הערשאַפט פון פאַשיזם, געוווּסט וויאַזוי אָפּצוהיטן די יידישע קולטור-ווערטן, די יידישע גייסטיקע פּרינציפּן.

אין אייערע פאַרטראַגן האָט איר אונדז גע-לערנט קענען און שעצן אונדזער אומשטערבלעכע תורה, איר האָט אונדז באַקאַנט מיטן תנ"ך. מיט יענער גראַנדיעזער עפּאָפּיי פון אונדזער פאָלק. פון וועלכן די העלדן, די מעשים, די מקומות, לעבן אויך היינט און באַלעבן דעם אינהאַלט פון וועלט-באַרימטע שעפערן מיט זייער אייביקער מענטשלעכקייט, מיט זייער מאָראַלישער שיינקייט וואָס דינט אלס משל. א גאַנצער ציקל פאַרטראַגן איז געווען געווידמעט דער תנ"ך-ישער געזעצ-געבונג. ווי באַאיינדרוקט מיר זענען געווען ווען מיר האָבן זיך דערוווּסט וועגן אלטן יידישן לעבנס-שטייגער. וועגן דער הויכער מאָראַל פון די יידי-שע געזעצן. וואָס איר האָט פאר אונדז פאַרשטענ-דלעך געמאַכט.

איר האָט אונדז געלערנט אונדזערע נביאים, דאָס פלאַמענדיקע וואָרט פון ישעיה, די פאָלקס-טימלעכקייט פון אליהו און אַנדערע אינספּירירטע פּערזענלעכקייטן מיט א ווייטזעענדיקן בליק איבער צייטן. אזוי האָבן מיר, די פון דער תלמוד תורה געלערנט שאַצן דעם אמת און פאַרשטיין אז דאָס יידישע פאָלק האָט געשענקט זיינע קול-טורעלע און מאָראַלישע ווערטן דער גאַנצער מענטשהייט און אז יעדער פון אונדז געהער צו דער גרויסער משפחה פון יידישן פאָלק און גלייכ-צייטיק איז ער א אָרגאַנישער טייל פון דער געזעלשאַפט אין וועלכער ער לעבט און מער פון אַלץ איז ער איינגעגלידערט אין דעם פאַרגע-שריטנסטן קאַמף פון דיזער מענטשהייט פאר פּראָגרעס און שלום.

אין די כמעט 25 יאָר זינט איר אַרבעט בראש פון דער יידישער קהילה פון רומעניע, האָט איר, חשובער רב הכולל, תמיד אין זין געהאַט איין גרויסן ציל: ממשיך זיין די יידישע טראַדיציע, ממשיך זיין דאָס לערנען תורה. דערפאַר האָט איר געווידמעט אייער גאַנצע אויפמערקזאַמקייט דער יוגנט און דער וווּנדערבאַרער אינסטיטוציע — תלמוד תורה. פון צוויי טויזנט יאָר ווערן די יידישע טראַדיציע און די יידישע מאָראַל איבער-געגעבן פון דור צו דור, פון עלטערן צו קינדער אין אלע דורות. עס האָבן זיך תמיד געפונען גרויסע מדריכים וואָס האָבן געזיכערט דעם המשך פון דער שלשלת הזהב, פון דער גאָלדענער קייט פון תורה-לערנען. איינער פון די גרויסע מדרי-כים זענט איר, חשובער רב הכולל, דר. דוד משה רוזן. אין גאָר גינסטיקע באַדינגונגען פאַרן אַנט-וויקלען די אוניווערסאַלע קולטור און דעם פּראָגרעס אין דער סאָציאַליסטישער רעפּובליק רומעניע, האָט איר אויפגעהויבן דעם תורה-פאַקל כדי אים איבערצוגיבן דעם נייעם דור, כדי צו זיכערן דעם המשך פון אונדזער לויכטנדיקער יידישער קהילה אין א געזעלשאַפט-אָרדענונג וואָס שטרעבט צו שלימות.

די יידישע יוגנט פון רומעניע ווערט אזויאַרום דער פיין-געשליפענער רינג אין דער גאָלדענער קייט, געשליפן פון א האַרציקן מורה דרך אין דער געשיכטע פון די יידן אין רומעניע.

חשובער רב הכולל, היינט, ווען אזויפיל עולם איז געקומען אייך פייערן, אויסדריקן זיין אכ-טונג צו אייך, קומען מיר, די יוגנט, אויסדריקן פאר אייך אונדזער דאַנק-וואָרט אונדזער ליבע און דרך ארץ און מיר ווינטשן אייך פון טיפן האַרצן אריכות ימים ושנים, פיל געזונט און נחת רוח פון אייערע גרויסע דערגרייכונגען.

די יידישע פּרעסע וועגן די פייערונגען לכבוד רב הכולל, דר. דוד משה רוזן

די יידישע פרעסע פון דער גאַנצער וועלט האָט געשענקט א באַזונדערע אויפמערקזאַמקייט די פייערונגען לכבוד רב הכולל, דר. דוד משה רוזן.

די צייטונגען פון ישראל, אמעריקע, ענגלאַנד, פראַנקרייך, שווייץ האָבן פאַרעפנטלעכט לויב-אַרטיקלען, מיט בילדער, ארויסהייבנדיק די פּרוכטבאַרע טעטיקייט פון רב הכולל לטובת דער יידישער קהילה פון רומעניע, ווי אויך זיין אויסערגעוויינלעכן צושטייער אין דער טעטיקייט פון די גרויסע יידישע אָרגאַניזאַציעס צו וועמענס אָנפירונג ער געהער.

קול ישראל האָט איבערגעגעבן אן אינטערוויו מיטן רב הכולל די יידישע נייעס-אַגענטורן פון דער וועלט, האָבן ברייט באַריכטעט וועגן די פייערלעכקייטן וואָס זענען אָרגאַניזירט געוואָרן אין בוקאַרעשט לכבוד דעם רב הכולל.

קאָקטייל איינגעאָרדנט פון דער רבנית אמאַליא רוזן און רב הכולל, דר. דוד משה רוזן

דעם 27-טן יולי, האָט דער דער רבנית אמאַליא רוזן און דער רב הכולל, דר. דוד משה רוזן, איינגעאָרדנט א קאָקטייל לכבוד די פּאַרש-טייער פון די יידישע אָרגאַ-ניזאַציעס און מנהיגים פון די יידישע קהילות פון אויס-לאַנד, וואָס זענען געקומען זיך באַטייליקן אין יום-טוב פון רב הכולל, עס זענען אָנוועזנד געווען: נעאָרגע נעגושי, וויצע-פּרעזידענט פון קולטוס-דעפּאַרטאַמענט, פּראָ-פעסאָר טודאָר איאָנעסקו, פּרעזידענט פון רומענישן קאָמיטעט פאר פאַרטיידיקן דעם שלום, די מנהיגים פון דער בוקאַרעשטער קהילה, שריי-בער א. א.

באַגעגעניש צווישן רב הראשי, שלמה גורן און פּאַטריאַרך זשוסטיניאַן

דער רב הראשי פון תל-אביב, שלמה גורן, אין דער באַגלייטונג פון רב הכולל דר. דוד משה רוזן, האָט געמאַכט א פּראָטאָקאָלאַרן באַזוך דעם הויכווירדיקן זשוסטיניאַן, פּאַטריאַרך פון דער רומענישער אָרטאָדאָקסישער קירך. בעת דעם שמועס וואָס איז פאָרגעקומען אין א באַזונדערס פרייַנטלעכער שטימונג, זענען באַהאַנדלט געוואָרן רעליגיעזע פּראַגן, אין גייסט פון קעגנזייטיקן רעספּעקט און פולשטענ-דיקע אַכטונג.

דער הויכגעשעצטער פּאַטריאַרך זשוסטיניאַן האָט אויך אויפגענומען די רבנים אַרטור שניאור און אַרטור הערצבערג ווי אויך דעם הער דר. געהאַרדט ריגנער, גענעראַל-סעקרע-טאַר פון יידישן וועלט קאָנגרעס.

א האַרציקן דאַנק אייך אלע! זייט געבענטשט!

נישט קאָנענדיק ענטפערן אלע וואָס האָבן אים גראַטולירט, אזוי ווי ער וואָלט עס געוואָלט טון, דאַנקט דאָ, אף דעם אופן דער רב הכולל פון טיפן האַרצן פאר די גוטע ווערטער, שבחים און גראַטולאַציעס און שיקט זיי גלייכצייטיק איבער זיינע ברכות פון גליק און שלום און אסך נחת אין לעבן.

די באַגריסונג פון פּראָפעסאָר דאַגאַרו

(המשך פון זייט 11)

נאָך מיט אַזעלכע מעלות האָט מען געקאָנט לייזן די פּראָבלעמען וואָס האָבן זיך געשטעלט אין די באַציונגען צווישן א מלוכה פון א נייעם מין און דער געשיכטע, מיט דער רעליגיע, וועלכע האָט, אַדאַנק איר דורותדיקע עקזיסטענץ אין אַנדערע געזעלשאַפט-אָרדענונגען, אָנגעזאַמלט אין איר סטרוקטור, אַן אומוועזנטלעכע איינפלוסן פאַרגאַנגענע, וועלכע וואָלטן אָבער געקאָנט הינדערן געוויסע רעליגיעזע פירער צו אונטערשיידן די מאָראַלישע יסודות און צילן וואָס זענען אַזוי וויכטיק פאַר די מענטשן און וואָס זענען דער ציל פון סאָציאַליזם.

איר קאָנט האָבן די סאַטיספאַקציע, חשובער רב הכולל, אַז איר האָט ביַיגעשטייערט אויף א שעפערישן אופן מיט אַסך איבערגעגעבנקייט, אין באַדינגונגען פון פיל כלאַנ-צוזשטאַנישן, און וועלכע אַזוי פיל לעבנס-באַגריפן פון דורות האָבן באַדאַרפט איבערגעשאַצט ווערן, צום אויפקלערן מיט אַנטהאַלטנקייט אין וואָס סע באַשטייט פאַר די יידן פון אייער קהילה די וויכטיקייט פון דעם גרויסן קער אין לעבן פונעם רומענישן פאָלק — א קער וואָס איז פאָרגעקומען דעם 23-טן אויגוסט 1944 — ווען די יידישע באַפעלקערונג האָט באַקומען, ווי איר האָט געזאָגט, „נישט נאָר די פרייהייט נאָר טאַקע דאָס לעבן גופא".

די גרויסע מאָראַלישע פּראָבלעמען וואָס האָבן זיך געשטעלט פאַר די מענטשן און פעלקער, נאָכן צווייטן וועלטקריג, האָבן געפונען אין אייך, חשובער רב הכולל, א ליידנשאַפטלעכן אַנאַליסט, א באַגייסטערטן און טיף-איבערצייגטן פאַרשטייער, וואָס איז איינשטאַנד צו אידענטיפיצירן און פאַרצוברענגען די ווערטן וואָס פאַרזאַפן כבוד דעם מענטשן.

מיט עטלעכע טעג צוריק, מיטן נענטערן צו אייער היינטיקן יובל, האָבן איך נאָכאַמאָל געלייענט אַייער בוך „אין ליכט פון דער תורה". ס'איז, בלי ספק, א בוך פון א רעליגיעזן פירער, וואָס רעקט, וועלכעס מאַרשעגדלער, וועגן די יסודותדיקע לערעס פון זיין רעליגיע, אָבער אין דעם בוך פילט זיך די ברענענדיקע פאַראַנטוואָרטלעכקייט פאַר די פראַגן פון דער מענטשהייט, פאַר דער ברייטער סאָציאַלער געזעלשאַפט אין וועלכער עס לעבט א באמת היינטצייטיקער מענטש, וואָס פאַרשפּאַרט נישט זיין געדאַנק אין פּשוטע פאָרמולן, נאָר איז אַנטשלאָסן צו זיין אַקטיוו „פאַר דעם פרידן פון דער פעסטונג אין וועלכער ער לעבט", ווי איר האָט עס אַמאָל אַזוי שיין געזאָגט.

איר, חשובער רב הכולל, האָט זיך אויך באַהויפּטעט אַלס אַלגעמיין אָנערקענטע און געשעצטע פּערזענלעכקייט אויפן געביט פון אינערלעכע און אויסערלעכע רעליגיעזע באַציונגען. אויך אויף דעם געביט זענט איר געווען א שליח פון שלום און פאַרשטענדעניש צווישן מענטשן, אָפּשאַצנדיק ווי געהעריק די אידייען פון אחריות און סאָלידאַריטעט.

מיר ווילן דאָ אונטערשטרייכן אויך דעם פאַקט אַז אייך איז געלונגען באַקאַנט צו מאַכן די ווירקלעכקייט פון רעליגיעזן לעבן אין רומעניע און צו זיין טעטיק נישט נאָר אַלס רעליגיעזער מנהיג, נאָר אויך אַלס שליח פון דעם וואָס מ'זעצט און באַגייסטערט אונדז דאָ בייזייענדיק א וויאַרום צו א בעסער באַקענען און פאַרשטיין די אַספּיראַציעס צו שלום און פאַרן פונעם רומענישן פאָלק.

זאָל מיר דערלויבט זיין, חשובער רב הכולל, צו אויסדריקן היינט די סאַטיספאַקציע פאַר די באַגעגענישן וואָס מיר, די פירער פון קולט-דעפּאַרטאַמענט, האָבן געהאַט מיט אייך. אונדזערע אויפריכטיקע שמועסן זענען באַזונדערס ווערטפול פאַר אונדז און שטעלן מיט זיך פאָר, צוזאַמען מיט די שמועסן וואָס מיר האָבן מיט די פאַרשטייער פון די אַנדערע קולטן, א וויכטיקע דערפאַרונג.

עס איז אָנגענעם פאַר אונדז, חשובער רב הכולל, אונטערצושטרייכן גלייכצייטיק אייערע פערזענלעכע מעלות אַלס קולטור-מענטש, אייער רעאַגירן אויף א ברייטער גאַמע פון מענטשלעכע ווערטן, אייערע פילאָזאָפישע גייסטיקע השגות, אייערע מעלות אַלס רעדנער און אייער מעלה צו שרייבן אין א ליטעראַרישן סטיל פון א באַזונדערער שיינקייט — מעלות אין איינשאַפן וואָס מאַכן אייך באַליבט און געשעצט ביי אַלע וואָס קענען אייך.

איך בעט איך מיר צו דערלויבן, חשובער רב הכולל, אייך צו ווינטשן דעם טראַדיציאָנעלן: צו לאַנגע יאָר! איינאיינעם מיט די בעסטע ווינטשן פאַר פרוכטבאַרע דערגרייכונגען אין אייער קומענדיקער טעטיקייט.

★ ★ ★

מעסאַזשן און באַגריסונגען

אויפן אַדרעס פון דער פעדעראַציע פון די יידישע קהילות און פון רב הכולל. דר. דוד משה רוזן זענען נאָך אָנגעקומען אַסך טעלעגראַמען, בריוו, גראַטולאַציעס, פון אָנגעזעענע פּערזענלעכקייטן און אָרגאַניזאַציעס פון לאַנד און פון אויסלאַנד. פון אויסלאַנד זענען אָנגעקומען מעסאַזשן פון: הרב דר. פּרינץ, פּרעזידענט פון גאָווערנינג קאָנסיל פון יידישן וועלט-קאָנגרעס; מיכאל חוני, מיניסטער פאַר סאָציאַלער פירזאָרג פון מדינת ישראל; יהודה שווי, וויצע-מיניסטער, רפאל בן שלום, אַמבאַסאַדאָר פון ישראל אין בוקאַרעשט, יעקב שטיין, פּרעזידענט פון דער פּרעזידענטן-קאָנפערענץ פון אַמעריקע; וויליאַם וועקסלער, פּרעזידענט פון „קאָזשאָ", ישראל; סאָל קאַנעט, פּרעזידענט אין סאָל כאַיעס, וויצע פּרעזידענט פון יידישן קאָנגרעס פון קאַנאַדע; אַבֿרהם קאַרליקאָף, פון דער אָנפירונג פון אַמעריקען דזשואיש קאָמיטי; עדווין וויל, סעקרעטאַר פון אַליאַנס איזראַעליט; ק. דאַווידזאָן, סעקרעטאַר פון רעפּרעזענטאַטיוו ראַט פון די יידן פון שאָטלאַנד; אַבֿרהם שינקער, עקזעקוטיוו-מיטגליד פון דער יידישער אַגענץ, אַבֿרהם הרמן, פּרעזידענט פון דער ירושלימער אוניווערסיטעט; סער ישראל בראָדי, עמנואל יאַקאָבאָוויץ דער זוכה שלמה גאון און רב ראזע אין נאָמען פון דער רבנים-קאָנפערענץ פון אייראָפּע; יצחק כהן, רב הראשי פון אירלאַנד; דר. וואן דאַם, פון דער אָנפירונג פון די יידישע קהילות פון דער דייטשער בונדעס רעפּובליק; אַלפרעד עפּשטיין, פּרעזידענט פון דער יידישער קהלה פון מיינץ; הרב הערשל שעכטער, ניו-יאָרק; דר. ראָט, מצד דער אייראָפּעישער עקזעקוטיווע פון יידישן וועלט-קאָנגרעס; בן עמי, בירגער-מייסטער פון נתניה-ישראל; פון די מנהיגים פון דער מאָסקווער שול, פון שלום זילבערפאַרב פון הארגון המאוחד של יוצאי רומניה.

פון לאַנד זענען אָנגעקומען מעסאַזשן פון: הויכגעשעצטן ניקאָלאַע, מיטראָפּאָליט פון זיבנבירגן; פילימאָן, מיטראָפּאָליט פאַר אָלטעניע; זיין הייליקייט ניקאָלאַע פון באַנאַט; זיין הייליקייט וואַסילע, בישאָף פון אָראַדעאַ; אַרכימאַנדריט באַראַניאַ, פון דער אַרמענישער קירך; פּאַוועל באַקיאַו, פּרעזידענט פון פּענטאַקאָסטאַלן קולט; פון די שרייבער אַלעקסאַנדרו מיראָדאַן, אַלעקסאַנדרו זעואַר, בראָנע פּאַקס, פון פראַנץ אָוערבאַך, דירעקטאָר פון בוקאַרעסטער יידישן מלוכה-טעאַטער, א. א.

דאָס וואָרט פון יוגנטלעכן דניאל כהן, קורסאַנט פון דער תלמוד-תורה

חשובער רב הכולל,
געערטע אַנוועזנדע,

ה'האָב דעם גרויסן כבוד צו ריידן אין נאָמען פון יונגן דור פאַר אָט דער חשובער פאַרזאַמלונג. מיט עמאָציע, גיב איך אייך איבער, חשובער רב הכולל, דאָס וואָרט פון דער יוגנט, וועמענס מורה דרך איר זענט פון אַזויפיל יאָרן, כדי אייך אויסצודריקן אונדזערע האַרציקסטע ווינטשן פון כל טוב צו אייער זעכציקסטן געבוירן-טאָג.

אייער ווערק פון לערנען און דערציען איז אַזוי שיין, אַז די יוגנט האַלט אייך מיט רעכט פאַר א גרויסן רב אין אמתן זין ווען דאָס וואָרט האָט אין לשון קודש.

אייער ווערק פון דערציען און לערנען געהער מיט רעכט צו די אַלגעמיינע אַנשטרענגונגען פונעם גאַנצן פאָלק פון דעם לאַנד, צו ריכטן דעם וועג פון דער יוגנט אין גייסט פון א געזונטער עטיק, צו ערנסטקייט, צו מיזאַמער אַרבעט.

פון זייער פריעסטער קינדהייט הייבן אָן קומען די קינדער אין דער תלמוד-תורה, אונטער אייער אָנפירונג און זיי גרייטן זיך צו צו בר מצווה. איך בין אַלט געוואָרן נייַן יאָר ווען כ'האָב זיך אויך געציילט צווישן זיי. אומפאַרגעסלעך איז מיר פאַרבליבן די וואַרעמקייט מיט וועלכער מ'האָט אונדז אויפגענומען אין דער שול באַראָן הירש, וווּ מיר האָבן צום ערשטן מאָל זיך באַקענט מיט די אותיות פון אלף בית. אומפאַרגעסלעך זענען מיר אויך פאַרבליבן די חנוכה-פייערונגען און די פסח-סדרים ווען מיר האָבן געקאָנט באַווייזן וואָס מיר האָבן געלערנט. און צו מיין בר מצווה, האָט איר, חשובער רב הכולל, מיר גערעדט וועגן דער וויכטיקייט פון דעם מאָמענט ווען כ'האָב אָנגעהויבן זיך צו ציילן צו מנין און גענומען זיך דעם עול אָפּצוהיטן אונדזערע מצוות און אָפּהיטן אונדזער מאָראַל. ווען איר האָט מיך געבענטשט, האָט איר מיר אין אייער ברכה געזאָגט ווערטער וואָס זענען געוואָרן מיין וועגווייזער און דער וועג-ווייזער פון אַזויפיל יוגנטלעכע וואָס האָבן עפּעס געלערנט צווישן די ווענט פון דעם מקום-קדוש אין וועלכן מיר געפינען זיך היינט. זיין א גוטער ייד, הייסט זיין גלייכצייטיק א געטרייער בירגער פונעם רומענישן היימלאַנד, הייסט, פאַר אַלעמען, זיין אן אמתר מענטש.

אויפן וועג פון אָט דער לערע זענען אויך געגאַנגען די קורסן פון לשון קודש וואָס איר האָט איינגעפירט און וועלכע מיר האָבן נאָכגעפאָלגט. די וואונדערבאַרע פאָרטראַגן, וואָס האָבן שוין א טראַדיציע, האָבן דערנענטערט די יוגנט צו אייך. זיי לערנען פון די פאָרטראַגן די טויזנטיעריקע געשיכטע פונעם יידישן פאָלק וואָס האָט אפילו אין דער אָפּגעשטאַנענער געזעלשאַפט פון אַנטיקן רוים פון וועלכער ס'האָט געהאַט אויסצושטיין פאַרפאָלגונגען, אפילו אין פינצטערן מיטלאַלטער און ביעת דער בלוטיקער הערשאַפט פון פאַשיזם, געוווּסט וויאַזוי אָפּצוהיטן די יידישע קולטור-ווערטן, די יידישע גייסטיקע פרינציפּן.

אין אייערע פאָרטראַגן האָט איר אונדז געלערנט קענען און שעצן אונדזער אומשטערבלעכע תורה, איר האָט אונדז באַקענט מיטן תנ"ך. מיט יענער גראַנדיעזער עפּאָפּיי פון אונדזער פאָלק, פון וועלכן די העלדן, די מעשים, די מקומות, לעבן אויך היינט און באַלעבן דעם אינהאַלט פון וועלט-באַרימטע שעדעווערן מיט זייער אייביקער מענטשלעכקייט, מיט זייער מאָראַלישער שיינקייט וואָס דינט אַלס משל. א גאַנצער ציקל פאָרטראַגן איז געווען געווידמעט דער תנ"ך-ישער געזעצגעבונג. ווי באַאיינדרוקט מיר זענען געווען ווען מיר האָבן זיך דערוווּסט וועגן אַלטן יידישן לעבנס-שטייגער, וועגן דער הויכער מאָראַל פון די יידישע געזעצן, וואָס איר האָט פאַר אונדז פאַרשטענדלעך געמאַכט.

איר האָט אונדז געלערנט אונדזערע נביאים, דאָס פלאַמענדיקע וואָרט פון ישעיה, די פאָלקס-סימפּלעכקייט פון אליהו און אַנדערע אינספּירירטע פּערזענלעכקייטן מיט א ווייטזעענדיקן בליק איבער צייטן. אַזוי האָבן מיר, די פון דער תלמוד תורה געלערנט שאַצן דעם אמת און פאַרשטיין אַז דאָס יידישע פאָלק האָט געשענקט זיינע קול-טורעלע און מאָראַלישע ווערטן דער גאַנצער מענטשהייט און אַז יעדער פון אונדז געהער צו דער גרויסער משפחה פון יידישן פאָלק און גלייכצייטיק איז ער א אָרגאַנישער טייל פון דער געזעלשאַפט אין וועלכער ער לעבט און מער פון אַלץ איז ער איינגעגלידערט אין דעם פאָרגעשריטנסטן קאַמף פון דער מענטשהייט פאַר פּראָגרעס און שלום.

אין די כמעט 25 יאָר זינט איר אַרבעט בראש פון דער יידישער קהילה פון רומעניע, האָט איר, חשובער רב הכולל, תמיד אין זין געהאַט איין גרויסן ציל: ממשיך זיין די יידישע טראַדיציע, ממשיך זיין דאָס לערנען תורה. דערפאַר האָט איר געווידמעט אייער גאַנצע אויפמערקזאַמקייט דער יוגנט און דער וואונדערבאַרער אינסטיטוציע — תלמוד תורה. פון צוויי טויזנט יאָר ווערן די יידישע טראַדיציע און די יידישע מאָראַל איבערגעגעבן פון דור צו דור, פון עלטערן צו קינדער אין אַלע דורות. עס האָבן זיך תמיד געפונען גרויסע מדריכים וואָס האָבן געזיכערט דעם המשך פון דער שלשלת הזהב, פון דער גאָלדענער קייט פון תורה-לערנען. איינער פון די גרויסע מדריכים זענט איר, חשובער רב הכולל, דר. דוד משה רוזן. אין גאָר גייסטיקע באַדינגונגען פאַרן אַנטוויקלען די „אוניווערסאַלע קולטור און דעם פּראָגרעס אין דער סאָציאַליסטישער רעפּובליק רומעניע, האָט איר אויפגעהויבן דעם תורה-פאַקל כדי אים איבערצוגיבן דעם נייעם דור, כדי צו זיכערן דעם המשך פון אונדזער לעבנדיקער יידישער קהילה אין א געזעלשאַפט-אָרדענונג וואָס שטרעבט צו שלימות.

די יידישע יוגנט פון רומעניע ווערט אַזויאַרום דער פיין-געשליפענער רינג אין דער גאָלדענער קייט, געשליפן פון א האַרציקן מורה דרך אין דער געשיכטע פון די יידן אין רומעניע.

חשובער רב הכולל, היינט, ווען אַזויפיל עולם איז געקומען אייך פייערן, אויסדריקן זיין אַכטינג צו אייך, קומען מיר, די יוגנט, אויסדריקן פאַר אייך אונדזער דאַנק-וואָרט אונדזער ליבע און דרך ארץ און מיר ווינטשן אייך פון טיפן האַרצן אריכות ימים ושנים, פיל געזונט און נחת רוח פון אייערע גרויסע דערגרייכונגען.

די יידישע פּרעסע וועגן די פייערונגען לכבוד רב הכולל, דר. דוד משה רוזן

די יידישע פּרעסע פון דער גאָרער וועלט האָט געשענקט א באַזונדערע אויפמערקזאַמקייט די פייערונגען לכבוד רב הכולל. דר. דוד משה רוזן.

די צייטונגען פון ישראל, אַמעריקע, ענגלאַנד, פראַנקרייך, שווייץ האָבן פאַרעפנטלעכט לויב-אַרטיקלען, מיט בילדער, אַרויסהייבנדיק די פרוכטבאַרע טעטיקייט פון רב הכולל לטובת דער יידישער קהילה פון רומעניע, ווי אויך זיין אויסערגעוויינלעכן צושטייער אין דער טעטיקייט פון די גרויסע יידישע אָרגאַניזאַציעס צו וועמענס אָנפירונג ער געהערט.

קול ישראל האָט איבערגעגעבן אן אינטערוויו מיטן רב הכולל די יידישע נייעס-אַגענטורן פון דער וועלט, האָבן ברייט באַריכטעט וועגן די פייערלעכקייטן וואָס זענען אָרגאַניזירט געוואָרן אין בוקאַרעשט לכבוד דעם רב הכולל.

קאָקטייל איינגעאָרדנט פון דער רבנית אַמאַליאַ רוזן און רב הכולל, דר. דוד משה רוזן

דעם 27-טן יולי, היאָר האָט די רבנית אַמאַליאַ רוזן און דער רב הכולל, דר. דוד משה רוזן, איינגעאָרדנט א קאָקטייל לכבוד די פּאָרשטייער פון די יידישע אָרגאַניזאַציעס און מנהיגים פון די יידישע קהילות פון אויסלאַנד, וואָס זענען געקומען זיך באַטייליקן אין יום-טוב פון רב הכולל. עס זענען אַנוועזנד געווען: געאָרגע נענושי, וויצע-פּרעזידענט פון קולטוס-דעפּאַרטאַמענט, פּראָפעסאָר טודאָר איאָנעסקו, פּרעזידענט פון רומענישן קאָמיטעט פאַר פאַרטיידיקן דעם שלום, די מנהיגים פון דער בוקאַרעשטער קהילה, שרייבער א. א.

באַגעגעניש צווישן רב הראשי, שלמה גורן און פּאַטריאַרך זשוסטיניאַן

דער רב הראשי פון תל-אביב, שלמה גורן, אין דער באַגלייטונג פון רב הכולל דר. דוד משה רוזן, האָט געמאַכט א פּראָטאָקאָלאַרן באַזוך דעם הויכווירדיקן זשוסטיניאַן, פּאַטריאַרך פון דער רומענישער אָרטאָדאָקסישער קירך. בעת דעם שמועס וואָס איז פאָרגעקומען אין א באַזונדערס פריינטלעכער שטימונג, זענען באַהאַנדלט געוואָרן רעליגיעזע פּראָבלעמען, אין גייסט פון קעגנזייטיקן רעספּעקט און פולשטענדיקע אַכטונג.

דער הויכגעשעצטער פּאַטריאַרך זשוסטיניאַן האָט אויך אויפגענומען די רבנים אַרטור שניאור און אַרטור הערצבערג ווי אויך דעם הער דר. גערהאַרדט ריגנער, גענעראַל-סעקרעטאַר פון יידישן וועלט קאָנגרעס.

א האַרציקן דאַנק אייך אַלע! זייט געבענטשט!

נישט קענענדיק ענטפערן אַלע וואָס האָבן אים גראַטולירט, אַזוי ווי ער וואָלט עס געוואָלט טון, דאַנקט דאָ, אויף דעם אופן דער רב הכולל פון טיפן האַרצן פאַר די גוטע ווערטער, שבחים און גראַטולאַציעס און שיקט זיי גלייכצייטיק אייערע זיינע ברכות פון גליק און שלום און אַסך נחת אין לעבן.

דאָס וואָרט פון רב הכולל, דר׳ דוד משה רוזן שליט״א

שני ספרי תורות

מלך ישראל דער מנהיג פון יידישן קיבוץ אין די תנ״ך-ישע צייטן, האָט געמוזט האָבן צוויי עקזעמפּלארן פון ספר הספרים. איינס האָט באדאַרפט זיין בבית גנזין אין זיין שאַץ-קאמער און דאָס אנדערע האָט ער געמוזט האָבן מיט זיך תמיד וקרא בו כל ימי חייו כדי צו קאָנען לייענען אין דעם, אין די ווערטער פון דער תורה און אין אירע פסוקים, זיין איינענע ביאָגראפיע, כדי זיך צו זען ווי אין א שפּיגל אין די שורות פונעם פּארמעט.

דערפאר איז די תורה אייביק, ווייל זי דריקט אויס אייביק געפילן, געראנקען, מענטשלעכע עמיק פון א פּערמאנענטן אקטועלן ווערט. עס וועט אזוי ארום נישט זיין קיין נעקינצלטע רעדנער-פראזע אויב איך זאָג אז כדי צו „לייענען מיין לעבן״, כדי אויסצודריקן די געפילן וואָס באהערשן מיך אין אָט דער שעה ווען די עמאָציע איבערפולט מיין הארץ, וועל איך באנוצן דאָס ספר הספרים און פּרוּוון פון דאָרט אויסטייטשן מיינע געפילן.

מיר האָבן נעכטן געליינט די סדרה עקב. אין מיין דרשה פון פרייטאָנצונאכטס, לכבוד דעם קבלת פנים פון הרב הגאון שלמה גורן שליט״א, האָב איך אנאליזירט דאָס ערשטע וואָרט פון דער סדרה און געמלעך דאָס וואָרט והיה.

דערלויבט מיר איצט צו ריידן וועגן צווייטן וואָרט פון דער סדרה, וועגן וואָרט עקב.

לשון קודש האָט די מעלה צו באזיצן אין יעדער ר ע נ ע ל פון דקדוק, אין יעדער נטיה, אין יעדער רעקלינאציע, אין די פיינסטע עטימאָלאָגישע ניואנסן, אין איר גאנצן פילאָלאָגישן געבוי, אוצרות פון עמיק תלי תלים של הלכות. א נטיה, א שורש, א ווערטער-משפחה, דאָס אלץ איז נישט נאָר גראמאטיק, נאָר אויך מאָראַל.

דאָס וואָרט עקב האָט צוויי טייטשן, וואָס, אויבנאויפיק, קאָן זיך דוכטן אז זיי האָבן גאָרנישט געמיינזאמס, אָבער אינדעראמת האָבן זיי א געמיינזאמע לאָגיק. עקב הייסן שפּאָן און גלייכצייטיק ווייל.

יעדער ווייל איז א שפּאן אפן וועג פון לאָגיק. יעדע סיבה פירט צו די וועגן פון שכל, פון ראציאָנאמענט. דער וועג פון דער מענטשלעכער געשיכטע האָט, לויט אונדזער מיינונג, א לאָגיק, ער איז נישט אויסגעשטעלט דער צופעליקייט. די מענטשהייט גייט שריט ביי שריט, פון אירע ערשטע אָנהויבן צו א ציל. דאָס איז אונדזער קאָנצעפּיצע וועגן דער וועלט. מיר וואָלטן נישט געקאָנט עקזיסטירן ווען מיר זעען נישט די פענאָמענען סוב ספּעטשיא עטערניטאטיס אין זייער אייביקייט, ווען מיר גלייבן נישט אי א לאָגיק פון דער געשיכטע, אין א צוזאמענהאנג צווישן סיבה און מסובב.

וויאזוי האָט דער ערשטער ייד, אברהם העברי, אנטרעקט די עקזיסטענץ פון גאָט? באוואונדערנדיק די גרויסקייט און הארמאָניע פון דער וועלט, האָט ער זיך געפרעגט: מי ברא אלה? ווער האָט דאָס אלץ געשאפן? איז ער צוריק געגאנגען פון סיבה צו סיבה, פון רינג צו רינג אין דער קייט פון פענאָמענען, כדי צו דערגיין די סיבת כל הסיבות און עילת כל העילות וואָס איז סינאָנים מיט דעם בורא.

דאָס איז שייך דער פארגאנגענהייט, רעצ עבר. וואָס שייך דער צוקונפט, דעם עתיד, וואָלטן מיר נעקאָנט איבערלעבן ווען מיר וואָלטן נישט, אין די טיפקייטן פון אונדזערע נשמות, געגלייבט באמונה שלימה אין אחרית הימים, אין דעם „ציל פון דער געשיכטע״ צו וועלכן די מענטשהייט שפּאנט. שריט נאָך שריט, שטאפּל נאָך שטאפּל? מיר גלייבן אין עקב פונעם עבר און אין עקב פון עתיד און דאָס איז דער יסוד פון אונדזער פּערספּעקטיוו וועגן לעבן.

די אמתן זענען גילטיק נישט נאָר ווען ס׳איז די רייד פון א קיבוץ, נאָר דאָס לעבן פונעם יחיד שטייט אויך אונטער דעם צייכן. קיין איין איינציקער טאָג, קיין איין איינציקע רגע פון א מענטשנס לעבן, פון דער וויג ביז צום גריב, טאָר נישט פארשווענדט ווערן אומזיסט, טאָר נישט גיין לאיבוד. אלעס איז נעקייטלט אין איין וועג, צו א ציל, אין וועלכן יעדער שפּאָן דערנענטערט דיך צום ציל.

למנות ימינו כן, לערן אונדז ציילן אונדזערע טעג, (תהלים—צ׳—יב) בעט זיך דער בעל התהלים. על אחת כמה וכמה איז דאָס גילטיק ווען ס׳איז די רייד פון א מענטשן וועמענס לעבן ס׳איז אומצוטיילבאר פארפלאָכטן מיט דעם לעבן פון כלל.

אין דעם מאָמענט אין וועלכן איך דאנק גאָט וואָס כ׳האָב דערלעבט צו שפּאנען אף דער שוועל פון זקנה, קוק איך צוריק צו דעם מיטנעמאכטן וועג און איך זע די שריט וואָס איך האָב געמאכט, שטאפּל נאָך שטאפּל. עס זענען דאָ ארויסגעזאָגט געוואָרן אָן א שיעור גוטע געפילן און שבחים אפן אדרעס פון מיין באשיידענער פּערזאָן. זיי געהערן נישט נאָר מיר נאָר אויך די וועלכע האָבן אין יערן עקב, אין יעדן עטאפּ פון מיין לעבן, אויסנעאיבט זייער גוטע השפּעה אף מיר, געמאכט אז מיין לעבן זאָל שטרעבן צו א ציל, אָן מורא און אָן ספקות.

עקב צו מיינע בכבודיקע עלטערן איז איצט געווענדט מיין געדאנק, צום רב הגאון ארי ליב רוזן ז״ל, צו דעם תלמיד חכם וואָס איז מער ווי פופציק יאָר געווען דער מנהיג רוחני פון דער יידישער קהילה, אבי ומורי, מיין פאָטער און מיין לערער, צו מיין מאמען ז״ל טויבה; צו מיינע זיידעס און עלטער-זיירעס וואָס האָבן דורות נאָכאנאנד באלויכטן דעם הימל פון יהדות, צו זיי אלע, צו דער לאנגער נאָלדענער קייט פון רבנים און גאונים פון פאר מיר, איז איצט געווענדט מיין געדאנק פון אומבאגרענעצטער אָנערקענונג.

עקב אין אן אנדערן עטאפּ פון מיין לעבן איז צוגעקומען א צווייטער באשטימענדיקער פאקטאָר. איך האַלט פאר מיין חוב צו דערקלערן דאָ אז מיין ליבער פרוי, די רבנית אמאליא רוזן, וואָס איז תמיד געשטאנען נעבן מיר, אין די שווערסטע טעג, מיט איבערגעגעבנקייט, מיט צוטרוי, געאייניקט אין די פּרינציפּן, אידעאלן און שטרעבונגען, — איר האָב איך צו פארדאנקען אין דער גרעסטער מאָס דעם פּאָזיטיוון סך-הכל פון די באשטימענדיקע יאָרן פון מיין לעבן, אין לעצטן פערטליאָרהונדערט.

די חסידים און די אנשי מעשה פלעגן טאנצן סוכות אפדערנאכט און זאָגן: אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנתנו ווייל איז צו אונדזער יוגנט וואָס פארשעמט נישט אונדזער עלטער (סוכה—נ״ג).

עקב איצט, לעת זקנה, קאָן איך דערמאָנען אָן קווענקלענישן, מיט א ריין געוויסן, יענע יאָרן פון אָנהויב, די יאָרן פון זוכענישן און מאטערנישן און איך קאָן זיי שטעלן אין איין ריי מיט די איצטיקע יאָרן — אזויווי די חסידים חסידים הראשונים אמאָל.

איך האַלט אלס מיין חוב אונטערצושטרייכן אז אן אנטשיידנדיקע ראָלע אין מיין טעטיקייט, האָט געהאט דער פאקט וואָס די רומענישע סאָציאליסטישע רעגירונג האָט ארויסגעוויזן א גייסט פון טיפער מענטשלעכקייט, פון גרויס פארשטענדעניש צו אלע אונדזערע פּראָבלעמען. יעדעס מאָל, אין אלע געלעגנהייטן, האָב איך געפונען ביי די אָנפירער פון דער רומענישער רעגירונג די גרעסטע פארשטענדעניש. מיר זענען א רעליגיע וואָס איז נישט נאָר א רעליגיע, ווייל א גאנצע היסטאָרישע אנטוויקלונג האָט גורם געווען אז די באגריפן: רעליגיע, נאציע, קולטור, לעבנס-אויפפאסונג און ארט-לעבן, זאָלן נישט קאָנען אָפּגעטיילט ווערן איינס פון דאָס אנדערע.

עס איז מיין חוב צו דערקלערן דאָ אז כ׳האָב תמיד געפונען די פולע פארשטענדעניש ביי די מלוכה-אויטאָריטעטן פאר אלע אונדזערע ספּעציפישע פּראָבלעמען.

דאָס איז א פראגע פון באציונגען צווישן א נייטש-רעליגיעזער מלוכה, וועמענס אָנפירער עס שטייען אף א מאטעריאליסטישער פּאָזיציע, און אנטירעליגיעזע — מיר דארפן די זאכן אָנרופן ביים נאָמען — וועלכע גאראנטירט אָבער די פולע רעליגיעזע פרייהייט פאר די מאמינים, מיט איין באדינג: זיי זאָלן זיין לאָיאלע בירגער, זיי זאָלן העלפן בויען א וועלט פון יושר. דער אנדערער גלויביקער גייט אין קלויסטער, ער האָט דאָרט א גייסטלעכן און דערמיט זענען זיינע רעליגיעזע באדערפענישן כמעט ווי געלייזט. אנדערש איז די לאגע מיט אונדזער רעליגיע. א פרומער ייד זאָגט: „איך עס נישט קיין אנדער פלייש, נאָר כשר׳ס!״, „איך דארף א מקוה״... דאָס יידישע רעליגיעזע לעבן קומט נישט פאָר נאָר אין שול, נאָר יעדע רגע פון טאָג-טעגלעכן לעבן. דערפאר איז אונדזער דאנקבארקייט פאר דער רעגירונג פונעם לאנד מיט אזוי פיל גרעסער, ווייל עס עקזיסטירט נישט קיין רעליגיעזע פראגע וואָס זאָל נישט געפונען די נויטיקע פארשטענדעניש.

איך בעט דעם הער פּרעזידענט פון קולטוס-דעפּארטאמענט, פּראָפעסאָר ראָגארו און דעם הער וויצעפּרעזידענט געאָרגע נענטשיו, צו זיין אזוי גוט און איבערגעבן מיינע דרך-ארץ פולע דאנקען דעם הער עמיל באָדנאראש, וויצעפּרעזידענט פון מלוכה-ראט און דעם הער שטעפאן וואויטעק, פּרעזידענט פון דער גרויסער נאציאָנאל-פארזאמלונג פאר די מעסאזשן מיט גוטע ווונטשן וואָס זיי האָבן מיר געשיקט צו מיין געבוירן-טאָג. נאָר באזונדערס האַלט איך איבערצושיקן מיין הארציקן רעספּעקט דעם פּרעזידענט ניקאָלאַע טשאַושעסקו, וועלכער סימבאָליזירט היינט די אידייע פון אומאָפּהענגיקייט און פרייהייט פונעם רומענישן פאָלק, די אידייע פון נערעכטיקייט. אין נאָמען פון אונדזערע קהילות פארזיכער איך אים פון אונדזער איבערגעגעבנקייט אלס לאָיאלע בירגער פון אונדזער טייער היימלאנד, די סאָציאליסטישע רעפּובליק רומעניע, און מיר פארזיכערן אים אז מיר וועלן זיך באמיען פארצוזעצן אונדזער ארבעט פארן וווילזיין און אויפבלי פונעם פאָטערלאנד.

איך דריק אויס מיין דאנק, מיין דרך-ארץ און ליבע דעם הויכגעשעצטן פּאטריארך יושטיניאן, וואָס האָט אונדז נאָכאמאָל פארשאפט דעם באזונדערן כבוד צו זיין מיט אונדז, אלס קאָנקרעטער אויסדרוק פון דער ברידערלעכער אטמאָספערע וואָס האָט זיך געשאפן אין איצטיקן רעזשים. בעת די רעאקציאָנערע רעזשימען פון דער פארגאנגענהייט פלעגן אָנווענדן דעם פּרינציפּ „צעטייל און באהערש״, אונטערנעהעצט איין רעליגיע קעגן דער אנדערער, לאָזן מיר אין א וויט אלץ וואָס זונדערט אונדז אָפּ און מיר שטעלן דעם טראָפּ אף דעם וואָס עס פאראייניקט אונדז, אין א שטימונג פון ברידערלעכער צוזאמענארבעט. איך בין איבערצייגט אז איך דריק אויס נישט נאָר די געפילן פון דער יידישער קהילה פון רומעניע, נאָר אויך די געפילן פון גאנצן יידנטום וואָס האָט באוואונדערט דעם זשעסט פון יאָר 1968 ווען דער הויכגעשעצטער פּאטריארך איז געקומען דאָ אויסדריקן אן אָמאזש אונדזער קהילה. מיינע דאנקען דריק איך אויס אויך פאר די חשובע פאָרשטייער וואָס זענען געקומען פון ישראל, דעם רב הראשי פון תל-אביב, שלמה גורן, דעם הער יצחק קאָרן, דעפּוטאט אין כנסת. זייער אָנוועזנהייט אף דעם יום-טוב איז א סימבאָל פון די אומצורייסבארע פארבינדונגען וואָס עקזיסטירן צווישן יערן יידישן קיבוץ מיט די הייליקע באגריפן פאר וועלכע מיר בעטן דריי מאָל אין טאָג: ציון און ירושלים.

איך בעט הרב שלמה גורן שליט״א איבערצוגעבן מיינע אויפריכטיקע דאנקען דעם פּרעזידענט פון מדינת ישראל, דעם גרויסן למיד-חכם זלמן שזר און דער חשובער פרוי, גאָלדע מאיר, וועלכע האָבן מיר איבערגעשיקט הערצלעכע מעסאזשן. די מעסאזשן באטראכט איך נישט נאָר אלס א כבוד וואָס מ׳האָט מיר פערזענלעך פארשאפט, נאָר אלס כבוד פארן גאנצן יידישן קיבוץ פון רומעניע.

און איצט, ווענד איך זיך צו אייך, מיינע ליבע יונגטלעכעאון מיינע ליבע זקנים עס רעדט צו אייך א טענטש וועמענס עלטער ווערט באטראכט אלס זקנה, ווייל, לויט דער יידישער טראדיציע ביי זעכציק יאָר, הויבט אָן דעם וואלד פון זקנה. ארומקוקנדיק זיך ארום מיר אין קוקנדיק צוריק, וואָלט איך זעזאָגט אז איך שפּאן ארויס פון א וואלד, אין א וואלד זענען די שטעגן פארדרייט, און מיר זענען ארויס פון א וואלד ווייל מיר נייען איצט אף א גלייכן וועג אין גייסט פון אונדזער טראדיציע, זקנה, זקן — זה שקנה חכמה הייסט א מענטש מיט דערפארונג. און די דערפארונג האָט גורם געווען מיר זאָלן געפונען דעם וועג און מיר זאָלן האָבן די זיכערקייט אז מיר זענען נישט די לעצטע רינג אין דער קייט פון אונדזערע דורות. מיר בויען א צוקונפט פאר אָט דער יידישער קהילה פון סאָציאליסטישן רומעניע פון מיר זענען טיף איבערצייגט א, זי וועט האָבן א המשך. איך דאנק די יוגנטלעכע פון דער תלמוד-תורה וואָס זיי ניבן אונדז דאָס אָנגענעמע געפיל פון המשך.

א תפילה? ווו וואָלט איך געקאָנט בעסער געפונען א תפילה ווי אלין אין דער תורה, אין וועלכער צו דארפסט געפונען דיין גאנצע ביאָגראפיע. אין דער הפטורה פון נעכטן זאָגט דער נביא ישעיה דער אָנזאָגער פון משיח-צייטן, דער אָנזאָגער פון די צייטן פון שלום און גערעכטיקייט:

ד׳ א׳, נתן לי לשון לימודים לדעת לעות את יעף דבר יעיר בבוקר בבוקר, יעיר לי אוזן לשמוע כלימודים.

גאָט, האָסט מיר געשענקט די שפּראך פון לערנען איך זאָל קאָנען אונטערשיידן די שטים פון די צייטן פאר די רורשטיקע נאָך דיין וואָרט, האָסט מיך אויפגעוועקט יעדן פרימאָרגן, האָסט געוועקט מיין אויער איך זאָל הערן תורה (ישעיה—נ—ד).

פאר אָט דעם לשון, וואָס איז בארופן צו פארשטיין דיין תורה, פאר דעם אויער וואָס איז בארופן זיך צוצוהערן צו די היינטצייטיקע מאטערנישן, פאר אָט דער וווּנדערלעכער גאבע צו קענען פארשטיין די שטים פון דער צייט, דאנק איך דיר, רבונו של עולם. מיט דער זעלבער אלטער תורה, מיט דער תורה פון אונדזערע אבות אבותנו, פון וועלכער מיר רירן נישט איין אות אפילו שפּאנען מיר אקעגן דעם נייעם, ווייל עקב אונדזערע שריט פלעכטן זיך צוזאמען, צווישן די שריט פון דער פארגאנגענהייט און די פון דער צוקונפט, געפונען מיר א צוזאמענהאנג. מיר דאנקען דיר פאר דער מתנה און מיר בעטן דיך רבונו של עולם, צו בענטשן דיין פאָלק ישראל, צו שענקען אויפבלי און פּראָספּעריטעט אונדזער טייער היימלאנד, דער סאָציאליסטישער רעפּובליק רומעניע, און מזכה זיין די גאנצע וועלט מיט דערגרייכן איר אייביקע שטרעבונג, מיט שלום. אמן!

די פייערונגען לכבוד דעם רב הכולל

(המשך פון זייט 13)

דער אַוועזנהייט פון פּראָפעסאָר דומיטרו ראָנאַרו, פּרעזידענט און געאָרגע נענטשיו, חיצע-פּרעזידענט פון קולטוס-דעפּאַרטאַמענט. עס האָט אויך געהאַלטן בייצוווינען דער אַקאַדעמיקער פּראָפעסאָר טודאָר איאָנעסקו, פּרעזידענט פון נאַציאָנאַלן קאָמיטעט פון דער

רב הכולל דר. דוד משה רוזן
רב הראשי דר. גאָטליב

סאָציאַליסטישער רעפּובליק רומעניע פאַרן פאַרטיידיקן דעם שלום.

10 אזייגער... עס קומען אָן, דער רב הכולל און די רבנית, דר. רוזן. זיי ווערן פייערלעך אויפגענומען פון אן ערן-צוג בראש מיט הרב הראשי שלמה גורן, הרב יצחק מאיר מארילוס, מנהיגים פון דער פעדעראַציע און פון דער בוקאַרעשטער יידישער קהילה. דער כאָר פון טעמפּל, דיריגירט פון מייסטער א. שוואַרץ, זינגט ברוך הבא. אלע אַנוועזנדע הויבן זיך אויף.

די פייערלעכקייט הויבט זיך אָן מיט א תפילה פון רב הכולל פאַר דער סאָציאַליסטישער רעפּובליק רומעניע און פאַר אירע אָנפירער. דאַן זאָגט דער רב הכולל די תפילה וואָס דאַנקט דעם רבונו של עולם וואָס ער האָט זוכה געווען צו דערלעבן דעם היינטיקן טאָג. עס ווערן פאָרגעלייענט די טעלעגראַמעס וואָס דער רב הכולל האָט באַקומען פון הער עמיל באָדנאַראַש, וויצע-פּרעזידענט פון מלוכה-ראַט און פון שטעפאַן וויטעק, פּרעזידענט פון דער גרויסער נאַציאָנאַל-פאַרזאַמלונג.

נאָכן פאַרענדיקן דעם טייל פון דער פייערלעכקייט, פאָלגט דער רעדנער-טייל. זיי ווערן אלע אויסגעהערט מיט אויפמערקזאַמקייט און דרך-ארץ. נאָכן וואָרט פון הער עמיל שעכטער, גענעראַל-סעקרעטאַר פון דער פעדעראַציע פון די יידישע קהילות פון דער סאָציאַליסטישער רעפּובליק רומעניע, רעדט צו די אַנוועזנדע הער פּראָפעסאָר דומיטרו דאָגאַרו, פּרעזידענט פון קולטוס-דעפּאַרטאַמענט. עס פאָלגט דאַן דער אַקאַדעמיקער פּראָפעסאָר טודאָר איאָנעסקו, פּרעזידענט פון רומענישן נאַציאָנאַלן קאָמיטעט פאַר פאַרטיידיקן דעם שלום. אין נאָמען פון די קורסאַנטן פון די תלמוד תורהס דאַנקט אין רירנדיקע ווערטער, דער תלמיד דניאל כהן פאַר אַלץ וואָס ער האָט געלערנט אַדאַנק דעם רב הכולל דר. דוד משה רוזן. הרב דר. ערנעסט נוימאַן, ליינט און גיט איבער דעם רב הכולל דעם מעסאַזש וואָס איז אונטערגעשריבן פון די פאָרשטייער פון די קהילות פון גאַנצן לאַנד.

פון די אויסלענדישע געסט האָט אלס ערשטער גענומען דאָס וואָרט, הרב שלמה גורן. ער ליינט קודם די באַגריסונגען וואָס דער נשיא פון מדינת ישראל, זלמן שזר און דער פּרעמיער-מיניסטער, גאָלדע מאיר האָבן געשיקט דעם רב הכולל דר. דוד משה רוזן. דאַן, האָט דער חשובער רעדנער אויסגעדריקט זיין באַוואונדערונג און רעספּעקט פאַר אַלץ וואָס דער רב הכולל האָט אויפגעטאָן, אָנווייזנדיק אַז הרב רוזן שליט״א איז איינע פון די אָנגעזעענסטע פערזענלעכקייטן פון היינטצייטיקן יידנטום.

ריידנדיק אלס רב הראשי פון שאָטלאַנד און אין נאָמען פון הרבנות הראשית פון גרויס בריטאַניע, האָט הרב דר. וואָלף גאָטליב אונטערגעשטראָכן די פילפאַכע מעלות פונעם בעל היובל, זיינע גרויסע פאַרדינסטן, דעם אַלגעמיינעם רעספּעקט און ליבע פון וועלכע ער געניסט אין דער גאַנצער יידישער וועלט. אין דעם זעלבן גייסט האָבן גערעדט די חשובע רבנים י. בערגמאַן, און אַרטור שנייער פון די פאַראייניקטע שטאַטן.

מיט גרויס דרך ארץ איז אויסגעהערט געוואָרן די רעדע פון הויכגעשעצטן יוסטיניאַן, פּאַטריאַרך פון דער רומענישער אָרטאָדאָקסישער קירך.

אַלעמען האָט געענטפערט דער רב הכולל, דר. דוד משה רוזן שליט״א.

* * *

צו מיטאָג, האָט די פעדעראַציע פון די יידישע קהילות איינגעאָרדנט אַן אָפיציעלע סעודה אין רעסטאָראַן אַטענע-פּאַלאַס אויף וועלכן עס זענען געווען אַנוועזנד: פּראָפעסאָר דומיטרו דאָגאַרו, פּרעזידענט פון קולטוס-דעפּאַרטאַמענט, די געסט פון אויסלאַנד, פאָרשטייער פון די יידישע קהילות פון לאַנד, די מנהיגים פון דער בוקאַרעשטער קהילה. עס האָבן גענומען דאָס וואָרט און געלויבט דעם בעל היובל, די הערן: מאַרטין באַלוש, פון דער אָנפירונג פון דער פעדעראַציע, דר. גערהאַרדט ריגנער, גענעראַל-סעקרעטאַר פון יידישן וועלט-קאָנגרעס, דער בישאָף יאַקאָב אַנטאַל, פאָרשטייער פון דער ראָמאַניש-קאַטוילישער קירך פון רומעניע, דר. געזאַ זייפערט, פּרעזידענט פון דער פעדעראַציע פון די יידישע קהילות פון אונגאַרן, יצחק קאָרן, דעפּוטאַט אין כנסת, פּרעזידענט פון התאחדות עולי רומניה, קאָוואַטשי לאַיאָש, בישאָף פון דער אוניטאַריענער קירך, אַלדערמאַן מיכאל פידלער, פּרעזידענט פון באָאַרד אָף דעפּוטיס פון ענגלאַנד, לויס האָרוויץ, גענעראַל-דירעקטאָר פון דזשוינט פאַר אייראָפּע, בישאָף אַלבערט קליין, מצד דער עוואַנגעליש-לוטעראַנישער קירך, יוסף לאָווינגער, פּרעזידענט פון די פאַראייניקטע קהילות פון גריכנלאַנד, דר. לאַוואָסלאַוו קאַדעלבורג, פּרעזידענט פון דער פעדעראַציע פון די יידישע קהילות פון יוגאָסלאַוויע, דער שרייבער י. פּעלין.

אַלעמען האָט געדאַנקט אין רירנדיקע ווערטער דער רב הכולל דר. דוד משה רוזן שליט״א.

פייערלעכקייטן געווידמעט אונדזער מנהיג רוחני זענען פאָרגעקומען אין אַלע יידישע קהילות פון לאַנד.

די באַגריסונג פון הער דומיטרו דאָגאַרו

פּרעזידענט פון קולטוס-דעפּאַרטאַמענט

חשובע פאַרזאַמלונג.

דערלויבט מיר אויסצודריקן די באַזונדערע סאַטיספאַקציע פאַר דער געלעגנהייט וואָס איז מיר געגעבן איך זאָל קאָנען אין אייער אַנוועזנהייט איבערגעבן די באַגריסונג און די האַרציקסטע גראַטולאַציעס מצד דעם קולטוס-דעפּאַרטאַמענט און אין מיין נאָמען פערזענלעך, מיט דער געלעגנהייט פון דעם שיינעם יום-טוב, צום 60-טן געבוירן-טאָג פון חשובן רב הכולל, דר. דוד משה רוזן.

די אַנוועזנהייט פון די פאָרשטייער פון די אַנדערע קולטן פון אונדזער לאַנד און פון אָנגעזעענע פערזענלעכקייטן פון יידישן רעליגיעזן לעבן פון אויסלאַנד, אויף דעם יום-טוב פון רב הכולל, שטעלט מיט זיך פאָר נישט נאָר די אָפּשאַצונג פאַר אַן אָנגעזעענעם מנהיג רוחני, פאַר אַן ערשטראַנגיקער פערזענלעכקייט אויפן געביט פון עקומענישע באַציונגען, אָרטיקע און אינטערנאַציאָנאַלע, נאָר אויך אַן אויסדרוק פון דעם כבוד וואָס ווערט אים צוגעטיילט פאַר זיינע פאַרדינסטן אלס מענטש, פאַר זיינע הויכע מעלות אלס בירגער און קלוגער מדריך פון די יידישע קהילות פון רומעניע.

אין אייער פּערזאָן, חשובער רב הכולל, שאַצן מיר אָפּ דעם מנהיג רוחני וואָס האָט ביינעטראָגן מיט די נאָבלסטע באַמיונגען צום איינפירן א נייעם פון בירגערלעכער לאָיאַליטעט פון די יידן פון אייער קהילה לגבי דעם היימלאַנד אין וועלכן זיי לעבן, אין די היינטיקע באַדינגונגען פון בויען דעם סאָציאַליזם

מיט אייערע 60 יאָר, חשובער רב הכולל, געהערט איר צו דעם דור וואָס האָט געלעבט אין צוויי וועלטן און קען זיי גוט. די וועלט פון פאַרן 23 אויגוסט 1944 און די פון היינט, פאַר וועמענס אומאויפהערלעכן אויפבלי מיר אַרבעטן אלע מיט באַגייסטערונג.

אין אייער לעבן, וואָס איר האָט געלעבט אין צוויי אַזוי פאַרשידענע וועלט-אָרדענונגען האָט איר אָנגעזאַמלט א רייכע דערפאַרונג — רייך אויך אין פערזענלעכע איבערלעבענישן — וואָס העלפט אייך איר זאָלט אַרויסשיילן, פון די גרויסע פּראָבלעמען וואָס מאַטערן היינט די מענטשן און די פעלקער, פון דער איבערקערעניש וואָס קומט פאָר מיט אַזויפיל ווערטן וואָס ווערן אָפּגעשוואַכט אלס ראָלע אין די גייסטיקע באַציונגען פון אונדזערע מיטצייטלער, דעם טיפן מענטשלעכן קערן פון אַט די מאַטערנישן און פאָרויסצוזען די מאָראַלישע צילן וואָס דער מענטשלעכער קערן זוכט און געפינט זיך אין זיי.

וואָס שייך אייער שטעלונג צו דעם וואָס מיר, דאָ אין רומעניע, באַמיען זיך צו בויען, דערלויבט מיר צו דערמאָנען אייער רעדע וואָס איר האָט געהאַלטן ווען די מנהיגים פון די קולטן זענען אויפגענומען געוואָרן פונעם פּרעזידענט פון מלוכה-ראַט ניקאָלאַע טשאַושעסקו, דעם 29-טן פעברואַר 1968, אין וועלכער איר האָט איבערגעחזרט דעם ענטפער וואָס איר האָט געגעבן אַן אויסלענדישן זשורנאַליסט אויף דער פראַגע: וויאַזוי קאָן א מנהיג פון א קולט מיטאַרבעטן מיט אָנפירנדיקע פערזענלעכקייטן וואָס האָבן מאַטעריאַליסטישע קאָנצעפּציעס און זענען נישט רעליגיעז. איך האָט דעם זשורנאַליסט געענטפערט:

„דערלויבט מיר צו האָבן געפילן פון טיפן דרך-ארץ און לאָיאַליטעט לגבי די אָנפירער פון סאָציאַליסטישן רומעניע, פערזענלעכקייטן וואָס האָבן נישט קיין רעליגיעזע אידייען, וואָס האָבן אַן אַנדערע וועלט-אויפפאַסונג, אָבער וועלכע פון איין זייט, אין אַלץ וואָס זיי טוען פאַרן מענטשן, פאַר יושר און פאַרן היימלאַנד, פירן זיי אויס די נאָבעלע עטישע לערעס וואָס זענען געמיינזאַם אלע רעליגיעס און פון דער אַנדערער זייט שיצן זיי אונדזערע שולן און בתי—מדרשים און גיבן אונדז די מעגליכקייט צו לעבן אין האַרמאָניע און זיך צו פאַרברידערן מיט די אַנדערע קולטן אין דער זעלבער געבענטשטער טעטיקייט".

עס איז קענטיק אַז אַזאַ קלאָרע שטעלונג איז דער רעזולטאַט פון דענקען פון אַן אויפריכטיקן מענטשן, אויפריכטיק מיט זיך און מיט אַנדערע, פון א מענטשן וואָס זוכט אומדערמידלעך און מיט מוט אַלץ וואָס קאָן פאַראייניקן די מענטשן אין דינסט פון פּאַטריאָטישע און הומאַניטאַרע אידעאַלן, אין דינסט פון שלום.

די גוטע באַציונגען וואָס זענען פאַראַן צווישן דער פעדעראַציע פון די יידישע קהילות און אונדזער מלוכה, אין ראַמען פון דעם געזעצלעכן רעזשים וואָס איז געשאַפן פאַר די רעליגיעזע אָרגאַניזאַציעס, זענען צו פאַרדאַנקען, אין א גרויסער מאָס, אייער פערזענלעכקייט, אייער קלוגשאַפט וואָס איר ווייזט אַרויס, ווי אויך דעם אחריותפולן גייסט אין וועלכן איר פירט אייער טעטיקייט.

(המשך אף זייט 11)

די באַגריסונג פון פּאַטריאַרך פון דער אָרטאָדאָקסישער קירך

הויכגעשעצטער רב הכולל דר. משה רוזן. דער געבענטשטער אָפּרו-יום-טוב צו אייער זעכציקסטן געבוירן-טאָג, גיט מיר די אָנגענעמע געלעגנהייט אויסצודריקן אין נאָמען פון דער רומענישער אָרטאָדאָקסישער קירך, אין מיין פערזענלעכן נאָמען און אין נאָמען פון די אַנדערע קולטן פון לאַנד, געפילן פון הויכער אָפּשאַצונג לגבי אייך, נאָבעלער מנהיג רוחני פון די יידישע קהילות פון אונדזער לאַנד.

אין די 24 יאָר זינט גאָט האָט אייך געפירט צום איבערנעמען די אָנפירונג פון די יידישע קהילות פון רומעניע, האָבן מיר געהאַט אַסך געלעגנהייטן זיך צו באַגעגענען, צו דיסקוטירן געמיינזאַמע פּראָבלעמען פון אונדזערע רעליגיעס, זיך צו טיילן מיט מיינונגען איבער די גרויסע אידעאַלן וואָס פאַראייניקן די גלויביקע פון פאַרשידענע קולטן: שלום און סאָציאַלע גערעכטיקייט.

מיין אַנוועזנהייט אויף דעם יום-טוב איז קודם-כל צו פאַרדאַנקען אונדזער געמיינזאַמען גלויבן אין גאָט, וואָס איז אונדזער אַלעמענס פאָטער. אלס גאָטס קינדער זענען מיר באַשאַפן געוואָרן זיך צו פאַרשטענדיקן, זיך ליב צו האָבן און זיך קעגנזייטיק צו העלפן. מיר האָבן דעם הייליקן חוב אַרויסצוגעמען פון דער הייליקער שריפט און פון אונדזער טויזנטיאָריקער טראַדיציע, די פּרינציפּן פון אונדזער איינהייט, פון ליבע צום אמת, פון דרך ארץ פאַרן לעבן און פאַר די פונדאַמענטאַלע רעכט פונעם מענטשן, צוזאַמענצולעבן אין יושר און פריינטשאַפט מיט אלע מענטשן און מיט אלע פעלקער פון דער וועלט.

אונדז אַלעמען — קריסטן און יידן—פאַראייניקט דאָס געמיינזאַמע גלויבן אין גאָט און דעם מענטשן, דאָס טריי זיין צו די געטלעכע מצוות, ווי אויך די אומדערמידלעכע באַמיונג פאַרן דערגרייכן דעם מאַטעריעלן און גייסטיקן וווילזיין פון רומענישן פאָלק. עס פאַראייניקט אונדז דער ברענענדיקער ווילן צו דינען געטריי דעם פאָלק און אונדזער געמיינזאַם היימלאַנד.

מיר שאַצן באַזונדערס אָפּ אייער טעטיקייט אלס מנהיג רוחני און אייער פּאַטריאָטישע טעטיקייט אלס ערשטראַנגיקע פערזענלעכקייט אין דער יידישער וועלט. אלס קולטור-מענטש פון פאַרנעם, אלס פאָרשער, שרייבער און באַגייסטערטער רעדנער, אלס ניכטערער אָפּטימיסטישער דענקער, אלס אמתער נביא און גאָטס שליח צו פאַרשפּרייטן מענטשלעכקייט און ברידערלעכקייט, געניסט איר פון דער אָפּשאַצונג און דרך ארץ פון אלע די וואָס קענען אייך. א באַווייז איז טאַקע אָט די וואונדערבאַרע באַגעגעניש אין דעם מקום קדוש אין וועלכן איך ריכט אויף אייערע תפילות און לויבט אונדזער אַלעמענס גאָט.

די גוטע באַציונגען צווישן דער רומענישער אָרטאָדאָקסישער קירך און די יידישע קהילות פון רומעניע, האָבן זייער אָפּשטאַם אין געמיינזאַמען גלויבן אין גאָט, אונדזער אַלעמענס פאָטער, אַנטפּלעקט פאַר די מענטשן קודם און תנ״ך, אַנוועזנער אין אונדזער טאָג-טעגלעכן לעבן און וואָס פאַרפּליכטעט אונדז, געשאַפענע בצלם אלקים, צו אויספירן זיין מעסאַזש פון ליבע און פאַרשטענדעניש אין דער וועלט, צו פאַרטיידיקן די אונטערדריקטע, צו אומאויפהערלעכע באַמיונגען פאַרן גליק פון מענטש — כתר היצירה.

די רומענישע אָרטאָדאָקסישע קירך, די יידישע קהילות, די אַנדערע קולטן פון אונדזער לאַנד, מיר אלע, האָבן זיך פאַראייניקט און שאַפן א פּראַקטישן, לאָקאַלן עקומעניזם אין וועלכן עס הערשן: דרך ארץ און קעגנזייטיקע ליבע, ליבע צו גאָט און צום מענטש. מיר זענען גליקלעך צו דערקלערן אַז סיי די רומענישע אָרטאָדאָקסישע קירך, סיי די יידישע קהילות פון רומעניע, שטיצן מיט אַנטשלאָסנקייט די אַקציעס און איניציאַטיוועס פון די אָנפירער פון אונדזער לאַנד פאַרן דערגרייכן א בעסער לעבן, א גליקלעכערס און א בליענדיקערס, פאַר דער דערנענטערונג, פריינטשאַפט און צוזאַמענאַרבעט צווישן אלע לענדער און פעלקער פון דער וועלט. אַזוי פאַרשטייען מיר, גלויביקע מענטשן, צו ברענגען אונדזער צושטייער צום אַלגעמיינעם אָנשטרענגונג פון דער מענטשהייט פאַר א ווירדיקער און מענטשלעכער לעבן.

היינט, אין דעם גליקלעכן מאָמענט פון אייער פערזענלעכן לעבן, גראַטולירט איך אייך פון טיפן האַרצן חשובער רב הכולל און ווינטש אייך אַסך גוטע און גליקלעכע יאָרן, פיל געזונט, צו קאָנען דינען גאָט לטובת דער יידישער קהילה פון רומעניע, לטובת דעם פאַרטיפן דעם עקומעניזם, פאַר דער פּראָספּעריטעט פונעם היימלאַנד און פאַרן דערגרייכן די אידעאַלן צו וועלכע עס שטרעבט אונדזער פאָלק און די גאַנצע מענטשהייט פון אונדזער צייט

גאָטס ברכה זאָל זיין אויף אייך תמיד, חשובער רב הכולל, מיט איר רוח הקודש און מענטשן-ליבע. אמן.

צייט-שריפט

פונעם רומענישן רעליגיעזן יידנטום

די פייערונגען לכבוד דעם רב הכולל דר׳ דוד משה רוזן שליט״א

דאָס אָפּמערקן דעם געבוירן-טאָג פון מענטשן וועמענס לעבן עס איז געווידמעט דער קהילה, איז נישט נאָר א פערזענלעכע געשעעניש, נאָר א יום-טוב פונעם קיבוץ, פונעם ישוב. אָט די אידייע — וואָס פיל רעדנער האָבן אונטערגעשטראָכן — האָט באַקומען א פולשטענדיקע באשטעטיקונג מיט דער געלעגנהייט פון די פייערונגען לכבוד דעם רב הכולל, דר. דוד משה רוזן שליט״א, צו זיין ווערן א בן שישים. דער גאנצער יידישער קיבוץ פון רומעניע האָט געפייערט דעם יום-טוב ווי זיין אייגענעם יום-טוב און אים פארוואנדלט אין אן אדומנטעוודיקן סך-הכל פון די דערגרייכונגען פון די לעצטע 25 יאָר, זינט דער רב הכולל פארנעמט דעם כסא הרבנות. אין דעם זעלבן גייסט איז אויך געווען די אָנוועזנהייט פון די אויסלענדישע געסט, ערשט-ראנגיקע רבנישע פערזענלעכקייטן, מנהיגים פון קהילות און פאָרשטייער פון וויכטיקע יידישע אלוועלטלעכע אָרגאניזאציעס. אין די טעג פון פאר די פייערלעכקייטן, באזוכנדיק אונדזערע קולט-קולטור און הילף-אינסטיטוציעס, האָבן זיי זיך אומיטלבאר באקענט מיט די דערגרייכונגען און געהאט צו זאגן נאָר-גוטס וועגן דעם געזעענעם וואָס האָט ארויסגערופן ביי זיי דרך-ארץ און באוואונדערונג. דער אומיטלבארער קאָנטאקט מיט אונדזער טאָגטעגלעכערווירקלעכקייט, האָט מיט זיך פארגעשטעלט די בעסטע פרעלודיע צום יום-טוב פון 30-טן יולי...

אליין ווי א פרעלודיע האָט זיך אונדז אויסגעוויזן — רירנדיק דורך דער פשוטקייט און איינגטימלעך פארן ארבעט-סטיל. פונעם בעל-היובל — די פייערלעכקייט פון פרייטאָג דעם 28-טן יולי, ווען די כלי-קודש און פאָרשטייער פון די יידישע קהילות פון לאנד האָבן גראטולירט דעם רב הכולל אין זייער נאָמען און אין נאָמען פון די בעלי-בתים פון די קהילות. אין דעם פרעכטיקן זאל פון פּאָפּא-סאָארע-גאס — אויך א שאפונג פונעם רב הכולל — זענען אָנוועזנד געווען די מנהיגים פון די גרויסע קהילות אָבער אויך די פאָרשטייער פון קהילות ווו סע לעבן נאָר עטלעכע משפחות. אלע האָבן געפילט די באדערפעניש צו קומען ברענגען זייער דרך-ארץ-פולן דאנק-אויסדרוק פאר אונדזער מנהיג רוחני וועלכער — מיר באנוצן די ווערטער פון יאסער קהילה-פרעזידענט — ווען ס׳איז די רייד פון עניני-ציבור און קהילה-לעבן איז ביי אים נישט פאראן קיין קליין און גרויס, אלע ענינים און אלע קהילות זענען גלייך און פונקט אזוי וויכטיק.

נאָכן וואָרט פון דר. קאופמאן, פרעזידענט פון דער יאסער קהילה האָבן, נאָך דער רייד, די פאָרשטייער פון אלע קהילות גראטולירט דעם רב הכולל, אים געדאנקט פאר זיין טעטיקייט און אים געווינטשן אריכות ימים ושנים צוזאמען מיט זיין חשובער רבנית. עס איז געווען א רירנדיקע מאניפעסטאציע, אראנק איר פשוטקייט און זי האָט אָפּגעשפיגלט די פעסטע פארבינדונגען וואָס זענען פאראנען צווישן אונדזער מנהיג רוחני און די קהילה-מיטגלידער וואָס ער פירט אָן.

דער קבלת שבת פון דעם פרייטאָג צונאכטס, האָט אין דער בוקארעשטער כאָר-שול געהאט א באזונדערן באראקטער. צו דער פרייד פון אויפנעמען דעם שבת איז צוגעקומען די פרייד פון אויפנעמען חשובע געסט וואָס זענען געקומען צום יום-טוב פון אונדזער קהילה. דער פרייטאָג־צונאכטס איז געווען געווידמעט אויפצונעמען מיטן געהעריקן דרך ארץ און יראת הכבוד, ווי עס געהער זיך פאר אן אָנגעזעענעם תלמיד-חכם, דעם מנהיג רוחני פון ארץ הקדושה, כבוד הרב שלמה גורן שליט״א, רב הראשי פון תל-אביב.

דער חשובער גאסט איז אויפגענומען געוואָרן ווי ס׳איז דער מינהג אין אזעלכע פייערלעכע געלעגנהייטן. בשעת דער כאָר האָט געזונגען דעם טראדיציאָנעלן ברוך הבא איז הרב גורן באגלייט געוואָרן פון רב הכולל, דר. דוד משה רוזן, און פון די אנדערע מנהיגים פון דער בוקארעשטער קהילה, צום באלעמער ווו ער איז אוועקגעזעצט געוואָרן אף א בכבודיקן פלאץ. אין זיין דרשה האָט דער רב הכולל, דר. דוד משה רוזן, אונטערגעשטראָכן די וויכטיקייט פון הרב גורן׳ס אָנוועזנהייט אלס גאסט פון אונדזער קהילה. הרב הראשי שלמה גורן האָט אויסגעדריקט זיין פרייד וואָס ער געפונט זיך אין בוקארעשט מיט אונדז, זיין באוואונדערונג פאר די אויפטוען פון אונדזער קהילה, וועלכע ער האָט קענענגעלערנט אומיטלבאר. ער האָט אונטערגעשטראָכן די ראָלע פון רב הכולל דר. דוד משה רוזן אין אויפהאלטן אין דער יידישער קהילה פון רומעניע די מצוות פון תורה, עבודה און גמילות חסדים.

נאָכן דאווענען האָבן זיך די געסט און די גאסט-געבער ווידערגעזען אין שיינעם כשר׳ן רעסטאָראן פון פּאָפּא-סאָארע-גאס. אף אן עונג שבת. אין דער טראדיציאָנעלער סעודה האָבן זיך באטייליקט אָנגעזעענע בעלי-בתים, כלי-קודש, שטודענטן פון די תלמוד תורה׳ס תלמידים פון די תלמוד-תורה׳ס א. א. די טראדיציאָנעלע לידער וואָס דער תלמוד-תורה-כאָר האָט אויסגעפירט אונטער דער אָנפירונג פון מייסטער חיים שווארצמאן, האָבן ארויסגערופן ביי אלעמען באוואונדערונג.

דער רב הראשי פון דער בודאפּעשטער קהילה, יהורה אברהם שלגא האָט געזאָגט דברי תורה. דער רב הכולל האָט אונטערגעשטראָכן פאר די געסט פון לאנד און אויסלאנד די באדייטונג פון עונג שבת אין אונדזער קהילה אלס רעליגיעזע, טראדיציאָנעלע מאניפעסטירונג וואָס העלפט דערנענטערן דעם יונגן דור צום עלטערן און וועקט ביי אים דרך ארץ פארן יידישן זמר, פארן יידישן פאָלקלאָר און פאר די אנדערע גייסטיקע יידישע ווערטן.

דאָס דאווענען פון שבת אינדערפרי איז פאָרגעקומען אין דער בוקארעשטער כאָר-שול אין דער אָנוועזנהייט פון די פאָרשטייער פון יידישע קהילות פון לאנד און אויסלאנד. הרב דר. ארטור הערצבערג, פרעזידענט פון „אמעריקען דזשויש קאָנגרעס“ האָט באגריסט דעם רב הכולל צו זיין געבוירן טאָג.

אין אָוונט, צו שלוש סעודות, האָבן די רבנים פּאָלאַק און עהרנקראנץ פון אמעריקע און הרב יצחק מאיר מארילום געזאָגט דברי תורה.

נאָכן שלוש סעודות האָבן די געסט געזען א ספעקטאקל אין בוקארעשטער יידישן מלוכה-טעאטער.

דער הויכפונקט פון די פייערונגען איז פאָרגעקומען דעם 30-טן יולי. אין דעם אינדערפרי האָט די בוקארעשטער כאָר-שול — דאָס וויכטיקסטע מקום קדוש פון די רומענישע יידן — אויסגעזען ווי זי זעט אויס אין גרויסע ימים-טובים. עס זענען דאָ געווען אָנגעזעענע בעלי-בתים פון דער בוקארעשטער קהילה, די פאָרשטייער פון די יידישע קהילות פון לאנד, די געסט פון אויסלאנד. אלס אן אויסדרוק פון דער ליבע און אכטונג וואָס זיי פילן פאר אונדזער מנהיג רוחני און אלס א באווייז פאר די גוטע באציונגען וואָס עקזיסטירן צווישן אלע קולטן פון לאנד, זענען הויכווירדיקע נייסטלעכע פון דער אָרטאָדאָקסישער קירך, פון דער רוימיש-קאטוילישער, פּראָטעסטאנטישער ארמענישער קירך, אָנוועזנד געווען אין דער בוקארעשטער כאָר-שול. א באזונדערן איינדרוק האָט געמאכט די אָנוועזנהייט פון הויכווירדיקן זשוסטיניאן, פּאטריארך פון דער רומענישער אָרטאָדאָקסישער קירך, וועלכער איז פייערלעך אויפגענומען געוואָרן פון הרב הכולל, דר. דוד משה רוזן שליט״א און די אנדערע מנהיגים פון אונדזער קהילה.

די פייערלעכקייט איז באערט געוואָרן מיט

(המשך אף זייט 12)

טעלעגראמע פון וויצעפרעזידענט פון מלוכה־ראט, עמיל באָדנאראש

זיינער עמינענץ

דר. דוד משה רוזן

רב הכולל פון דער סאָציאליסטישער רעפּובליק רומעניע

צו אייער זעכציקסטן געבוירן=טאָג, בעט איך דעם חשוב׳ן רב הכולל אָנצונעמען אויפריכטיקע גראטולאציעס און די בעסטע ווונטשן פון געזונט און גליק אין לעבן.

וויצעפרעזידענט פון מלוכה-ראט

עמיל באָדנאראש

טעלעגראמע פון שטעפאן וואיטעק,

פרעזידענט פון דער גרויסער נאציאָנאל־פארזאמלונג פון דער סאָציאליסטישער רעפּובליק רומעניע

דעם הויכגעשעצטן רב הכולל,

דר. דוד משה רוזן

דעפּוטאט אין דער גרויסער נאציאנאל-פארזאמלונג

צו אייער זעכציקסטן געבוירן-טאָג, בעט איך אייך אָנצונעמען די הארציקסטע גראטולאציעס און די בעסטע ווונטשן פון פיל געזונט, גליק און א לאנג לעבן.

שטעפאן וואיטעק

פרעזידענט פון דער גרויסער נאציאנאל-פארזאמלונג פון דער סאָציאליסטישער רעפּובליק רומעניע

דער מעסאזש פון די יידישע קהילות פון רומעניע

חשובער רב הכולל,

די יידישע קהילות פון דער סאָציאליסטישער רעפּובליק רומעניע, בעטן אייך אָנצונעמען זייער רעספּעקט און זייערע טיפסטע געפילן פון ליבע און דרך ארץ מיט וועלכע זיי שאצן אייך.

אין אָט דעם וויכטיקן יום-טוב פאר אייך און פאר אונדז, ווילן מיר איר זאָלט וויסן, חשובער רב הכולל, ווי גליקלעך און שטאָלץ מיר זענען וואָס מיר האָבן אייך אלס מנהיג רוחני, וואָס אונדזערע קהילות האָבן די זכיה אָנגעפירט צו ווערן פון אייך, וואָס איר שטעלט מיט זיך פאָר איינע פון די אָנגעזעענסטע פערזענלעכקייטן אין יהדות פון אונדזער דור.

אייער חכמה, אייער געבענטשטע טעטיקייט, אייערע גענערעזע געפילן, זענען פון די טייערסטע אוצרות פון אונדזער קיבוץ.

אין די כמעט 25 יאָר זינט איר פארנעמט דעם כסא הרבנות און אין די צען יאָר זינט איר פירט אויס מיט איבערגעגעבנקייט און ליבשאפט די אחריות-פולע פונקציע פון פרעזידענט פון די יידישע קהילות פון רומעניע, האָט איר געשאפן אן אויסערגעוויינלעכער ווערק, פאר וועלכן מיר דריקן אייך אויס אונדזער פולע אָנערקענונג.

מיר בעטן השם יתברך ער זאָל אייך מזכה זיין, אייך און אייער חשובע רבנית, מיט פיל געזונט, אריכות ימים ושנים, און ארבעט-כוח איר זאָלט קאָנען ממשיך זיין נאָך אסך יאָרן אייער מלאכת קודש.

עד מאה ועשרים!

23 יולי 1972

דער מעסאזש איז געחתמעט פון די פרעזידענטן פון די יידישע קהילות און כלי-קודש פון גאנצן לאנד.

געסט פון אויסלאנד

אָנגעזעענע פערזענלעכקייטן פון יידישן לעבן, מנהיגים פון יידישע קהילות און גרויסע רעליגיעזע אָרגאניזאציעס האָבן געהאלטן צו פארשאפן כבוד מיט זייער אָנוועזנהייט די פייערלעכקייטן צו דעם געבוירן-טאָג פון רב הכולל, דר. דוד משה רוזן שליט״א, צו זיין ווערן א בן שישים.

פון ישראל זענען געקומען צו דער שמחה פון אונדזער קהילה: הרב שלמה גורן, רב הראשי פון תל-אביב און די רבנית גורן; יצחק קאָרן, דעפּוטאט אין כנסת, פרעזידענט פון התאחדות עולי רומניה און פרוי.

פון ענגלאנד: דר. אלרערמאן מיכאל פירלער, פרעזידענט פון באָארד אָף דעפּוטיס; הרב דר. וואָלף גאָטליב, רב הראשי פון שאָטלאנד.

פון פראנקרייך: הער ארמאנד קאפּלאן, שעף פון רעזארטאמענט פאר אויסלענדישע באציונגען פון יידישן וועלט-קאָנגרעס;

פון אמעריקע: הרב דר. ארטור הערצבערג, פרעזידענט פון אמעריקען דזשויש קאָנגרעס און פרוי, הרב ארטור שניאור, פרעזידענט פון עפּיל אָף קאָנסיאנס און פרוי; הער זיירמאן, גענעראל-דירעקטאָר פון דער אָרגאניזאציע „היאס“ און פרוי.

פון דער שווייץ: הער לוים הארָאָוויץ, גענעראל-דירעקטאָר פון „דזשוינט“ און פרוי, דר. גערהארדט ריגנער, גענעראל-סעקרעטאר פון יידישן וועלט-קאָנגרעס.

פון אונגארן: דר. געזא סייפערט, פרעזידענט פון דער פעדעראציע פון די יידישע קהילות פון אונגארן און פרוי; הרב יהודה אברהם סאלגאָ, רב הראשי פון אונגארן.

פון יוגאָסלאוויע: דר. לאַוואָסלאוו קאדעלבורג, פרעזידענט פון דער פעדעראציע פון די יידישע קהילות פון יוגאָסלאוויע און פרוי; דר. י. סעראפימש, וויצע-פרעזידענט פון די יידישע קהילות פון יוגאָסלאוויע.

פון גריכנלאנד: יוסף לאָווינגער, פרעזידענט פון צענטראלן ראט פון די יידישע קהילות פון גריכנלאנד.

רב הראשי פון תל-אביב — שלמה גורן איז אויפגענומען געוואָרן פון פרעזידענט פון קולטוס־דעפּארטאמענט

דעם 31-טן יולי, האָט דער רב הכולל, פון תל-אביב, שלמה גורן, אין דער באגלייטונג פון רב הכולל, דר׳ דוד משה רוזן אויפגענומען געוואָרן פון פרעזידענט פון קולטוס-דעפּארטאמענט, פּראָפעסאָר דומיטרו דאָגארו. דער שמועס וואָס זיי האָבן געהאט איז פאָרגעקומען אין א פריינטלעכער שטימונג.

דער פרעזידענט פון קולטוס-דעפּארטאמענט האָט אויך אויפגענומען די רבנים ארטור שניאור און ארטור הערצבערג פון די פאראייניקטע שטאטן ווי אויך די הערן גערהארדט ריגנער, גענעראל-סעקרעטאר פון יידישן וועלט-קאָנגרעס און ארמאנד קאפּלאן, שעף פון דעפּארטאמענט פאר אויסלאנדן באציונגען פון דער זעלבער אָרגאניזאציע.

כתב-עת

של היהדות הדתית הרומנית

ב"ה בוקרשט
מספר 281
כ"א מ"אב תשל"ב

פיירלעכער מאָמענט...
רב הראשי שלמה גורן גיט איבער אלס מתנה א כוס דעם בעל היובל

ברכות לרב הכולל למלאות ששים שנה

המנשר של כבוד הנשיא של מדינת ישראל, מר זלמן שזר

להדרת כבוד
הרב הראשי ליהדות רומניה
וחבר הפרלמנט של הרפובליקה אסיציאליסטית
להר"ר **דוד משה רוזן** נ"י

אחרי ביקורה המעודד והמרשים של ידידתי, ראש הממשלה שלנו בעיר הבירה שלכם, אמרתי להביע לכבודו את הערכתי והוקרתי על קבלת הפנים הלבבית שערך לה ועל הדברים הנאים והשקולים שהשמיע.

עכשיו אני שומע כי כבודו הגיע ליער הזקנה, בשעה טובה ומוצלחת, ואני חש להוסיף ולברכו בכל חלי דמיטיב. ויעמדו לו כוחותיו וזכיותיו המרובות לו ולאשתו הכבודה וכל אשר לו, לאורך ימים ושנים.

ותבורך כל קהלתו אתו. ומציון תבורכו. ונזכה כולנו לטובות.

בידידות ובהוקרה כערכו הרם,

זלמן שזר

★ ★ ★

מברק ברכה מאת הקונגרס היהודי הלטינאמריקאי

לרב הכולל דר. רוזן

הסתדרות הקהלות היהודיות. בוקרשט

בשם הקונגרס היהודי הלטינאמריקאי סניף הקונגרס העולמי ובשמנו אנו מביאים לכבוד הרב ברכתינו הלבביות ביותר ליום הולדת הששים. אנו תקוה שימשיך שנים רבות בכהונתו לטובת עמנו.

יצחק גולדנברג, מארק טורקוב

מברק ברכה לרב הכולל דר. דוד משה רוזן

מזל טוב וכלל ברכה בהגיעו לשנת הששים עד מאה ועשרים יזכה להמשיך מפעלו בבריאות ושלום להגדיל תורה ולהרים קרן ישראל עמנו.

יצחק כהן, הרב הראשי לאירלאנד

להיות יהודי

ליום הולדת של חתני שמחהלי שליט"א
מאת **הרב יצחק מאיר מרילוס** בוקרשט

"קשה להיות יהודי" פתגם שגור בפי, המוני העם. ולמה קשה? יען שאינם משיגים האצילות והעדינות שבתורה והיא נשארת אצלם חוסר טעם וסתומה, בעדם אין היא תורת ד' התמימה ומשיבת נפש ואין היא עדות ד' הנאמנה ומחכימת פתי ורחוק מהם ההזדמנות לראות אור התורה בכל מלואה, וסקירתם עליה היא מתוך משקפיים לא בהירות שקיפות ערפול וסבוך אמנם ישנם יהודים אשר מודים ומאמינים בכל לבם שהתורה היא מסיני ושהיא תורת ד' ברם גם הם אינם מקבלים על עצמם לישא עול על שכמם זאת אומרת להתאים המעשים ולסדר ענפי החיים לפי התורה ולכן מתחת להכרה הם באים לידי מסקנה שהתורה היא נאה ויפה אבל לפי דעתם היא לא דורשת שהאדם יהיה אסיר בוובלים ולפי התפלוסותם הרי התורה מתרמזת על דעות ומדות אבל מי שמתבונן ברצינות ולאמיתת הדבר אין התורה מעמסת עול ומשא, המצוות והחוקים מתווים רק הדרך הישר ללכת בו ויפה הביטוי של רבותינו "ארון נושאיו נושא" (סוטה לה) ברם אפילו אם הנס לא היה בכל פעם ורק לפרקים "נשא הארון את נושאיו" הרי לכל הפחות אין התורה מעמסת משא על האדם אלא נותנת הוראות מפורטות איך להתנהג בחיים וכיצד להקל העול דרך ארץ והתורה אם מתקבלת בכל המובן ותישג ולא עושים אותה כדבר המשתייכת עם רגשים ודמיונים לא קשה כלל להרגיש ולהשיג שכל נתיבותיה שלו-ם ושום דת בעולם לא הטביע בנפש המאמין חותם כל כך עמוק כמו היהדות בעוד שכמעט כל העמים יצרו להם בצד דתם גם פילוסופיה מוסר-חברתי וספרות מצאו היהודים בדתם את כל ספוק מזונם הרוחני תורתם היא להם לתורת מוסר לפילוסופיה וביחוד לאוסף חוקים ועוד בהיותם במדבר אחר גלות מצרים ובארצם ומשבו מגלות בבל ועד עולם היה ויהיה אלקי ישראל לאחד עם תורתו וכל הרוצה להיות יהודי צריך לא רק להאמין באלקים לפי מושגי היהדות אלא מחויב ומחיוב לקיים גם זאת כל חוקי התורה יש לשער שאילו היו ליהודים רק מושגי אלקות ועיקרים דתיים מופשטים ערטילאים בלותי מעשים בטח שהיו נבלעים במשך הזמן בין האומות כבני דתות אחרות אבל אצלנו התורה והיא שלמה במנהגי הפרט ותסתדרות חברתית ותורה זו לא נתבטלה עם חורבן ממלכות ישראל ויהודה אלא אדרבה נתחזקה עוד ותהי להקשר המאחד את כל היהודים הפזורים בתבל ולתוכן הייהם היהדות היא חדת היותר מעשייר שבעולם ומצוותיו שנתפתחו לכל פרטיה: ודקדוקיהן תחת השפעת התלמוד שמו מדה וקצב לכל תנועה ומעשה בחיי היהודים וכוננו את רוחם לפי תכנית אחד והיהודים והנפוצים בארצות שונות ורחוקות זו מזו מביטים על העולם בעד אספקלריה אחת ודנין בכל ענין על פי עיקרים וכללים שווים הלקוחים מתורת היהדות ובכל קצווי תבל שהמה מפורים הנס. משותפים ברגשותיהם והשקפותיהם כאילו נתחנכו כולם בחוג חברתי משותף ורוחם הוטבע בדפוס אחד הקהלות היהודיות המתבודדות והמוגדרות מן החוץ בכד שלא יפריעו אותן בקיום מנהגי דתן היו לעולם מיוחד הנותן ליושביו לא רק פרטים תכונתיים מיוחדים אלא גם סימנים גופניים משותפים הטפוס הרוחני אשר קבל היהודי מחנוכו בדתי הוליד אצלו גם טפוס חמרי מיוחד כי כבר החליטו והוכיחו חוקרי הטבע ששמוש מתמיד באופן ידוע בהכחות הרוחניים נותן לבעליהן שרטוטי-פנים ידועים וחזות מיוחדה כמו שהאומניות השונות מטביעות זאת חותמן על העוסקים בהן כך עשו התורה והתלמוד והפוסקים את היהודי למה שהוא והשפעתן נשתרשה בהן על ידי חקוי ועל ידי מסירה בירושה מדור לדור על כן היי איש יהודי באהליך ואיש יהודי בצאתיך בשוק הבירה ועל נקודה זו משים מרן דר. דוד משה רוזן שליט"א, רב הכולל עבודתו התמימה להוכיח את כל הנלוים אליו להיות יהודי בשלמות ולא יפלא איפוא בעינינו שנתחבב באופן יוצא מן הכלל אצל עם ישראל יחי.

ברכת ראש ממשלת ישראל גברת גולדה מאיר

לרב רוזן היקר

אני שמחה מאד להיות בין המוני ביות ישראל המברכים אותך ביום הגיעך לזקנה. רשומי וחויה הפזה והרגשת שבפגישתי עם קהלה יהודי בוקרשט עדיין חיה עמי במלוא עצמתה. אותו ליל שבת שעשיתי עמכם בבקורי ברומניה לא ישכח ממני לעולמים.

ויודעת אני מה רב חלקך בטיפוחה ובשמירתה של הקהלה היהודית ומורשת היהדות ברומניה. אני מאחלת לך שתתברך בשנים ארוכות וטובות ותמשיך בפעלך היקר באותה מסירות ובאותה רוח של אהבת ישראל שנחונת בה.

בברכה חמה
גולדה מאיר
ראש הממשלה

ידיעות

הרצאות על החסידות

המחלקה לעיונים יהדותיים שבמסגרת האוניברסיטה העברית בברלין המערבית הכניסה בתכנית זמן הקיץ שלה מחזור על "החסידות בימי הביניים בגרמניא". יתקיים גם סמינריון על הנושא "הקניית שווי זכויות ליהודים והחברה הבורגנית מחקר השוואה להסטורית אירופה במאה ה-XIX

שפה טרגית

השפה האידית, "שפה בלי מזל", היא כותרת מסתו האחרונה של אברהם קורלניק, שהופיעה במאסף, שהוצא לאור על ידי "זי יוניברסיטי אוף מישיגן פרס" הכרך כולל הזכירים, מסות ומאמרים בנוגע לבעיות וגורל השפה והספרות האידית. הכרך כולל מחקרי ביקורת על שלום-עליכם, מנדלי-מוכר ספרים, פרץ וכו. לפי דעתו של מקס ויינרייך השפה העברית מעולם לא היתה מתה ממש; היא התקיימה כשפה חיה לא רק בתפילות, אלא גם בכתב. בשפה האידית נוצרו גם פתגמים עבריים. השפה העברית והאידית שלטו יחד בחיי יום-יום של עדות יהודיות אחדות, אברהם קורלניק מדגיש במסתו. שבה מסתיים הכרך, שהשפה האידית היתה נעדרת מזל ומיועדת לטרגדיה מלדה.

היפאנים והיהודים

לפני שני שנים עורר התענינות מיוחדה בעלום הספר "היפאנים והיהודים". המחבר בחר בכנוי ספרותיו ישעיה בן רשן. הספר נתהווה ל"בסט סלר" ואזל בזמן קצר מן השוק. והוענק לו גם הפרס כלספר הכי טוב של השנה.

א"כ פורסמו בכתבי-עת ועתונים מצוירים יפאניים הרבה מאמרים אודות היהודים. חדו-שבועון "ז'צו גין ניהון" למשל, פנה בבקשה לרבה העיר טוקיו, הרב מרווין טוקאיער, שיכתוב שורה של 20 מאמרים על היהודים והיהדות. הרב טוקאיער כתב את הספר הראשון על התלמוד ביפאנית. והספר כולל גרסאות מקוריות, פרושים, הערות, משלים ואגדות שבתלמוד והמהדורה הראשונה אזלה מהשוק אחרי שבוע.

חורבן בית שני

נְפִילַת מַלְכוּת יְהוּדָה בִּידֵי הָרוֹמָאִים וּשְׂרֵפַת בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ בִּשְׁנַת 68 (אוֹ 70) לַסְּפִירָה הַנּוֹצְרִית הָיוּ אַחַד הַמְּאֹרָעוֹת הַקָּשִׁים בְּתוֹלְדוֹת יִשְׂרָאֵל. לְעַם יִשְׂרָאֵל אָבְדָה עַצְמָאוּתוֹ הַמְּדִינִית וְחָרַב מֶרְכָּזוֹ הָרוּחָנִי. יְרוּשָׁלַיִם נֶחְרְבָה וְרוֹמִי הָאַדִּירָה חָגְגָה אֶת נִצְחוֹנָהּ עַל יְהוּדָה הַקְּטַנָּה. שְׁבוּיִים נִלְקְחוּ לְרוֹמִי לְפָאֵר אֶת נִצְחוֹנָהּ, מֵהֶם נִמְכְּרוּ הַרְבֵּה לַעֲבָדִים. בַּשָּׁלָל שֶׁהוּבָא מִירוּשָׁלַיִם לְרוֹמִי הָיוּ גַּם כְּלֵי הַמִּקְדָּשׁ: הַמְּנוֹרָה, שֻׁלְחַן הַזָּהָב וְעוֹד. שַׁעַר הַנִּצָּחוֹן שֶׁנִּבְנָה עַל־יְדֵי הַסֵּנָט הָרוֹמָאִי לִכְבוֹדוֹ שֶׁל טִיטוּס קֻשַּׁט בְּתַבְלִיטִים שֶׁל כְּלֵי הַמִּקְדָּשׁ. לְזֵכֶר נִצְחוֹנָם טָבְעוּ הָרוֹמָאִים מַטְבְּעוֹת, שֶׁעֲלֵיהֶן דְּמוּת אִשָּׁה כְּבוּלָה בְּיָדֶיהָ וּמִתַּחְתֶּיהָ הַכְּתֹבֶת: יְהוּדָה הַשְּׁבוּיָה (judea Capta).

לְאַחַר חֻרְבָּנָהּ שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם נִשְׁאֲרוּ עֲדַיִן בִּידֵי הַקַּנָּאִים שְׁלוֹשָׁה מִבְצָרִים. בְּעִקָּר נִתְרַכְּזוּ וְנִתְבַּצְּרוּ בִּמְצָדָה שֶׁלְּיַד יָם־הַמֶּלַח. בְּרֹאשׁ הַמְּגִנִּים שָׁם עָמַד אֶלְעָזָר בֶּן יָאִיר. הַמְּגִנִּים נִשְׁבְּעוּ שֶׁלֹּא לִמְסֹר אֶת עַצְמָם בִּידֵי הָאוֹיֵב כָּל עוֹד הֵם בַּחַיִּים. לְאַחַר מָצוֹר מְמֻשָּׁךְ נָפְלָה מְצָדָה בִּשְׁנַת 73 לַסְּפִירָה בִּידֵי הָרוֹמָאִים, אֲבָל כְּשֶׁפָּרְצוּ לְשָׁם לֹא מָצְאוּ נֶפֶשׁ חַיָּה. לְפִי הוֹרָאַת מְפַקְּדָם אֶלְעָזָר בֶּן יָאִיר הֵם שָׁחֲטוּ אֶת נְשֵׁיהֶם וְטַפָּם וְאַחַר־כָּךְ הֵמִיתוּ אֶת עַצְמָם.

אֲבָל עִם אָבְדַן הַמֶּרְכָּז הַמְּדִינִי וְהָרוּחָנִי בִּירוּשָׁלַיִם עָמַד רֶוַח וְהַצָּלָה לַיְּהוּדִים מִמָּקוֹם אַחֵר – נוֹסַד הַמֶּרְכָּז הָרוּחָנִי בְּיַבְנֶה.